

«Գրին Սոլուշնս» ՍՊԸ «Գեղարքունիքի մարզի Վարսեր,
Լճաշեն, Գեղամավան համայնքների տարածքներում
110/10կՎ լարման 2x16ՄՎԱ հզորության ենթակայանի և
110կՎ լարման սնող օղային գծի կառուցման»

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՅՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԱՅՏ

ԼՐԱՄՇԱԿՎԱԾ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ընդհանուր տեղեկատվություն	4
2. Հավելվածներ	4
3. Օգտագործվող հապավումները.....	5
4. Նախնական գնահատման հայտի կազմման իրավական հիմքերը	5
5. Նախատեսվող գործունեության ՇՄԱԳ և փորձաքննական գործընթացների վերաբերյալ..	10
6. Ձեռնարկողի անվանումը և գտնվելու վայրը	11
7. Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը.....	11
8. Նախնական գնահատման հայտի մշակման հիմքերը	11
9. Նախատեսվող գործունեության ենթակա տարածքի նկարագիրը	11
10. Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանի շրջակա միջավայրի նկարագիրը.....	18
10.1. Աշխարհագրական դիրքը, ռելիեֆ	18
10.2. Սելսմիկա և երկրաբանություն	19
10.3. Կլիմա և օդային աղազան.....	20
10.4. Հողային ռեսուրսներ	24
10.5. Ջրային ռեսուրսներ	25
10.6. Կենսաբազմազանություն	29
10.7. Հատուկ պահպանվող տարածքներ	34
10.8. Պատմամշակութային հուշարձաններ.....	34
10.9. Բնության հուշարձաններ.....	35
10.10. Սոցիալական	35
11. Նախատեսվող գործունեության հզորությունները, տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումները	39
11.1. Էլեկտրահաղորդման գծեր	39
11.2. Տրանսֆորմատորային ենթակայան.....	40
11.3. Շինհրապարակ	42
11.4. Նախատեսվող գործունեության իրականացման ժամանակացույցը.....	46
12. Օգտագործվող բնառեսուրսներ և նյութեր	48
12.1. Ջուր	48
12.2. Օգտագործվող նյութեր.....	49
13. Շրջակա միջավայրի վնասակար ազդեցության բացառմանը, նվազեցմանն ու փոխհատուցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումների ծրագիր.....	49

13.1. Օդային ավազան	50
13.2. Հողային ռեսուրսներ	51
13.3. Կենսաբազմազնություն.....	52
13.4. Ջրային ռեսուրսներ.....	53
13.5. Թափոններ	53
13.6. Արտակարգ իրավիճակներ	55
13.7. Աղմուկ և թրթռում	57
13.8. Աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն.....	57
13.9. Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ	59
13.10. Սոցիալական.....	59
13.11. Բարեկարգում և կանաչապատում	60
14. Հանրային քննարկումներ	47
Գրականություն	48

1. Ընդհանուր տեղեկատվություն

Հայտ	Գեղարքունիքի մարզի Վարսեր, Լճաշեն, Գեղամավան համայնքների տարածքներում 110/10կՎ լարման 2x16ՄՎԱ հզորության ենթակայանի և 110կՎ լարման սնող օղային գծի կառուցում:
Ձեռնարկող	«Գրին Սոլուշնս» ՍՊԸ
Ձեռնարկողի իրավաբանական հասցեն	Գեղարքունիքի մարզ, Լճաշեն համայնք:
Ձեռնարկողի փաստացի գործունեության հասցեն`	Գեղարքունիքի մարզի Վարսեր, Լճաշեն, Գեղամավան համայնքներ
Պատվիրատու	Կապալառու` «Փաուեր Էներջի» ՍՊԸ, իրավաբանական հասցեն է` Ք. Երևան Արմավյան 22Ա, բն. 45:
Պատվիրատուի հեռախոս, էլեկտրոնային փոստ:	հեռ. +374 4442224 Power Energy <powerenergyllc@yandex.com>
Նախատեսվող գործունեության վարչական տարածքը	Գեղարքունիքի մարզի Սևան համայնք, Վարսեր, Լճաշեն, Գեղամավան բնակավայրեր,
Աշխատանքային նախագծի մշակող	«Դի Էներջի » ՍՊԸ
Գնահատման հայտի նախագծող	«Նովալ»ՍՊԸ
Հայտի մշակող ընկերության հասցե, հեռախոս, էլեկտրոնային փոստ	Ք. Երևան, Բյուսովի 6 (012)21-10-01, (093)39-77-60 noval-llc@outlook.com

2. Հավելվածներ

Հավելված 1.Տարածքի սեփականության իրավունքի վկայականը

Հավելված 2.Օղային գծի ուղեգիծը

Հավելված 3. Էլեկտրամատակարարման տեխնիկական պայմանը

Հավելված 4. Հանրային քննարկման արձանագրություն, տեսաձայնագրություն, մասնակիցների ցանկ

Հավելված 5. Ամփոփաթերթ

3. Օգտագործվող հապավումները

ՇՄԱԳ՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատում
ՕԳ՝ օդային զիծ
ՇԼՏԵ՝ շարժական լրակազմ տրանսֆորմատորային ենթակայան
ԲՀՊՏ՝ բնության հատուկ պահպանվող տարածք
ԷՄՆԸՊ՝ էլեկտրականության սանիտարական նորմեր և ընդհանուր պահանջներ
ՏԿ՝ տեխնիկական կանոնակարգ
ԲՄ՝ բաշխիչ սարք
ԲԲՄ՝ բաց բաշխիչ սարք
ՄՊԸ՝ սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն
ԿՎտ՝ կիլովատտ
ԿՎԱ՝ կիլովոլտ-ամպեր

4. Նախնական գնահատման հայտի կազմման իրավական հիմքերը

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման եվ փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք (2014)– Կարգավորում է նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացակարգը՝ դիտարկելով շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումների, անդրսահմանային և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության ոլորտի հասարակական հարաբերությունները: Ներառում է նախատեսվող գործունեության 3 կատեգորիա՝ «Ա», «Բ», «Գ»՝ ըստ շրջակա միջավայրի վրա նվազող ազդեցության աստիճանի: Համաձայն օրենքի իրականացվում է նախատեսվող գործունեության փորձաքննություն, որից հետո տրվում է եզրակացություն:

«Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք (1994թ.)–Կարգավորում է մթնոլորտային օդի մաքրության ապահովման, մթնոլորտային օդի վրա վնասակար ներգործությունների նվազեցման ու կանխման բնագավառում հասարակական հարաբերությունները: Նպատակն է կանխել և վերացնել մթնոլորտային օդի աղտոտումը, դրա վրա մյուս վնասակար ներգործությունները, ինչպես նաև իրականացնել միջազգային համագործակցություն մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում: Համաձայն օրենքի՝ իրականացվում է մթնոլորտային օդի պահպանության համալիր միջոցառումների

ծրագրի հաստատումը, սահմանվում է մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի սահմանային թույլատրելի խտությունների և ֆիզիկական վնասակար ներգործությունների սահմանային թույլատրելի նորմատիվները, մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի սահմանային թույլատրելի արտանետումների և ֆիզիկական վնասակար ներգործությունների սահմանային թույլատրելի մակարդակների նորմատիվների մշակման ու հաստատման, արտանետումների պետական հաշվառման կարգեր և այլն:

«Պատմության եվ մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության եվ օգտագործման մասին» ՀՀ օրենք (1998թ.) - Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձաններն են՝ պետական հաշվառման վերցված պատմական, գիտական, գեղարվեստական կամ մշակութային այլ արժեք ունեցող կառույցները, դրանց համակառույցներն ու համալիրները՝ իրենց զբաղված կամ պատմականորեն իրենց հետ կապված տարածքով, դրանց մասը կազմող հնագիտական, գեղարվեստական, վիմագրական, ազգագրական բնույթի տարրերն ու բեկորները, պատմամշակութային և բնապատմական արգելոցները, հիշարժան վայրերը՝ անկախ պահպանվածության աստիճանից:

«Բուսական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (1999թ.) – Ապահովում է բուսական տեսակների (ֆլորայի) և դրանց առաջացրած համակեցությունների (բուսականության) բազմազանության, աճելավայրերի և էկոհամակարգերի հավասարակշռվածության վրա մարդու բացասական ներգործության կանխարգելումը: Իրականացնում է բուսական աշխարհի, դրա գենոֆոնդի և ցենոֆոնդի բազմազանության, աճելավայրերի պահպանության քանակական և որակական, բուսական աշխարհի շարունակական օգտագործման և վերարտադրության գիտականորեն հիմնավորված ապահովումը, բուսական աշխարհի օգտագործման հարաբերությունների կարգավորումը, բուսական աշխարհի պահպանության և օգտագործման բնագավառում օգտագործողների իրավունքների պաշտպանությունը և պարտականությունների կատարումը:

«Կենդանական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (2000թ.)–Սահմանում է ՀՀ տարածքում կենդանական աշխարհի վայրի տեսակների պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականությունը: Նախատեսում է գենոֆոնդի և տեսակային բազմազանության պահպանության, պաշտպանության, բնականոն վերարտադրության ապահովումը, կենդանիների բնակության միջավայրի ամբողջականության խախտման կանխումը, կենդանական տեսակների և դրանց պոպուլյացիաների ու համակեցությունների ամբողջականության, կենդանիների միգրացիայի ուղիների պահպանությունը, կենդանական աշխարհի օբյեկտների օգտագործման հարաբերությունների կարգավորումը, կենդանական աշխարհի պահպանության և օգտագործման բնագավառներում օգտագործողների իրավունքների պաշտպանությունն ու պարտականությունների կատարումը:

«ՀՀ հողային օրենսգիրք» (2001թ.)–Սահմանում է հողային հարաբերությունների պետական կարգավորման կատարելագործման, հողի տնտեսվարման տարբեր կազմակերպա-իրավական ձևերի զարգացման, հողերի բերրիության, հողօգտագործման արդյունավետության բարձրացման, մարդկանց կյանքի ու առողջության համար բարենպաստ շրջակա միջավայրի պահպանման և բարելավման, հողի նկատմամբ իրավունքների պաշտպանության իրավական հիմքերը: Կարգավորում է հողային պաշարների կառավարման, տիրապետման, օգտագործման և տնօրինման բնագավառում պետական քաղաքականության ուղղությունների սահմանումը, հողային հարաբերությունները կարգավորող օրենքների և այլ նորմատիվ իրավական ակտերի ընդունումն ու դրանց կատարման վերահսկողությունը, հողային ֆոնդի՝ ըստ նպատակային նշանակության, հողատեսքերի և գործառնական նշանակության դասակարգումը, հողի մոնիթորինգի, հողաշինարարության, հողերի հետազոտմանն ուղղված գործունեության լիցենզավորման միասնական սկզբունքների սահմանումը և այլն:

«Թափոնների մասին» ՀՀ օրենքը (2004 թ.)–սահմանում է թափոնների հավաքման, փոխադրման, պահման, մշակման, օգտահանման, ինչպես նաև բնական ռեսուրսների, մարդու կյանքի և առողջության վրա թափոններից առաջացող բացասական ազդեցությունների կանխարգելման համար իրավական և տնտեսական հիմքերը:

«ՀՀ ջրային օրենսգիրք» (2002) - Նպատակը երկրի ջրային ռեսուրսների պահպանության, ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման միջոցով քաղաքացիների և տնտեսության կարիքների բավարարման և ապագա սերունդների համար ջրային ռեսուրսների պահպանման համար իրավական հիմքերի ապահովումն է:

«Էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենք(2004թ.)–Կարգավորում է ՀՀ պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց փոխհարաբերությունները էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտում գործունեություն իրականացնելիս, մասնավորապես, էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտի պետական (ազգային, նպատակային) ծրագրերի մշակումը, ընդունումը և իրականացումը, էներգակիրների արդյունավետ օգտագործման ուղղությամբ պետական ծրագրերով իրականացվող աշխատանքների կազմակերպումը և համակարգումը, ՀՀ տնտեսության զարգացման պետական ծրագրերում, համայնքների զարգացման քառամյա ծրագրերում, ինչպես նաև 50 և ավելի տոկոս պետական բաժնեմասով ընկերությունների զարգացման ծրագրերում էներգախնայողության պահանջների ընդգրկումը, սեփական վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսների առաջնահերթ ու արդյունավետ օգտագործման խթանման տնտեսական ու իրավական մեխանիզմների մշակման ու կիրառման ապահովումը՝ օրենսդրությամբ սահմանված

կարգով, էներգախնայողության ծրագրերում և վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտում միջազգային համագործակցությանն աջակցումը:

«Սևանա լճի մասին» ՀՀ օրենքը-(15.05.2001թ.)- կարգավորում է Սևանա լճի, նրա ջրհավաք ավազանի և տնտեսական գործունեության գոտու էկոհամակարգերի պահպանման, վերականգնման, վերարտադրման, բնականոն զարգացման և օգտագործման հետ կապված հարաբերությունները: Սահմանում է Սևանա լճի, որպես Հայաստանի Հանրապետության քաղցրահամ ջրերի ռազմավարական շտեմարանի՝ բնապահպանական, տնտեսական, սոցիալական, գիտական, պատմամշակութային, գեղագիտական, առողջապահական, կլիմայական, ռեկրեացիոն (վերականգնողական) և հոգևոր արժեք ունեցող ռազմավարական նշանակության էկոհամակարգի բնականոն զարգացման, վերականգնման, բնական պաշարների վերարտադրման, պահպանման և դրանց օգտագործման պետական քաղաքականության իրավական ու տնտեսական հիմունքները:

«ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ օրենք / Ընդունված է 2001 թվականի մարտի 7-ին/ Սույն օրենքը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության պետական մարմինների, սույն օրենքին համապատասխան էներգետիկայի բնագավառում գործունեություն իրականացնող իրավաբանական անձանց և էլեկտրական, ջերմային էներգիա ու բնական գազ սպառողների փոխհարաբերությունները:

ՀՀ կառավարության որոշումներ

- ❖ ՀՀ կառավարության 19 նոյեմբեր 2014թ. «Հանրային ծանուցման եվ քննարկումների իրականացման կարգը սահմանելու մասին» N1325-Ն որոշում:
- ❖ ՀՀ կառավարության 29 հունվար 2010թ. «ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» N72-Ն որոշում:
- ❖ ՀՀ կառավարության 29 հունվար 2010թ. «ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» N71-Ն որոշում:
- ❖ ՀՀ կառավարության 14 օգոստոսի 2008 թ. «ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» N 967-Ն որոշում :
- ❖ ՀՀ կառավարության 02 նոյեմբերի 2017 թ. «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը եվ հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու եվ ՀՀ կառավարության 20.07.2006թ. N1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 1404-Ն որոշում:
- ❖ ՀՀ կառավարության 08 նոյեմբերի 2011թ. «Հողի բերրի շերտի օգտագործման կարգը հաստատելու մասին» N1396 որոշում:
- ❖ ՀՀ կառավարության 31 հուլիսի 2014թ. «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության եվ բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N781-Ն որոշում:

- ❖ ՀՀ կառավարության 18 հունվարի 2007 թվականի «Սևան» Ազգային պարկի 2007-2011 թվականների կառավարման պլանի (հողերի օգտագործման սխեմայի) հաստատման մասին N 205-Ն որոշում:
- ❖ ՀՀ կառավարության 25 հուլիսի 2019 թվականի «ՀՀ կառավարության 2002 թվականի մայիսի 30-ի N 927-Ն և 2007 թվականի հունվարի 18-ի N 205-Ն որոշումներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» N 947-Ն որոշում:
- ❖ ՀՀ կառավարության 2 ապրիլի 2009 թվականի «Էլեկտրական ցանցերի անվտանգության գոտիների վերաբերյալ տեխնիկական կանոնակարգը հաստատելու մասին» N 363-Ն որոշում:
- ❖ ՀՀ կառավարության 18 մայիսի 2000 թվականի 1000 Վ Ո ԼՏ և բարձր լարման էլեկտրական ցանցերի ու մայրուղային խողովակաշարերի պահպանության կանոնները հաստատելու մասին N 249 որոշում:
- ❖ ՀՀ կառավարության 21 դեկտեմբերի 2006 թվականի «Էլեկտրակայանքների սարքվածքին ներկայացվող ընդհանուր պահանջներ տեխնիկական կանոնակարգը հաստատելու մասին» N 1943-Ն որոշում:

5. Նախատեսվող գործունեության ՇՄԱԳ և փորձաքննական գործընթացների վերաբերյալ

Հայաստանում Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումը իրականացվում է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» 2014թ.- ի օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) համաձայն: Գործունեություն, որը կարող է ունենալ ազդեցություն շրջակա միջավայրի վրա, մինչև իրականացումը ենթակա է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման (ՇՄԱԳ) և փորձաքննության:

Համաձայն այս օրենքի, գործունեությունները դասակարգվում են 3 կատեգորիաների՝ Ա, Բ և Գ:

Սույն գործունեությունը նախատեսում է 110/10կՎ լարման 2x16ՄՎԱ հզորության ենթակայանի և 110կՎ լարման սնող օդային գծի կառուցում:

Ենթակայանների կառուցումը համաձայն Օրենքի ենթակա չէ ՇՄԱԳ-ի և փորձաքննության: Համաձայն Օրենքի՝ փորձաքննության ենթակա է բարձրավոլտ օդային գծերի (ՕԳ)կառուցումը՝ 110կՎ և ավել հզորության: Օդային գծի կառուցումը ենթակա է փորձաքննության՝ «Բ» կատեգորիայի ընթացակարգով:

Նախատեսվող գործունեությունը ենթակա է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման(ՇՄԱԳ) փորձաքննության երկու փուլով՝ նախնական և հիմնական:

Նախատեսվող գործունեության նախնական գնահատման հայտը՝ համաձայն օրենքի 16-րդ հոդվածի 4-րդ մասի պարունակում է.

- 1) ձեռնարկողի անունը (անվանումը) և բնակության (գտնվելու) վայրը,
- 2) նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը,
- 3) նախատեսվող գործունեության ենթակա տարածքի, այդ թվում՝ շրջակա միջավայրի համառոտ նկարագիրը և իրադրության սխեման,
- 4) նախատեսվող գործունեության բնութագիրը (արտադրական հզորություններ, օգտագործվող բնառեսուրսներ և նյութեր, տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումներ),
- 5) շրջակա միջավայրի վնասակար ազդեցության բացառմանը, նվազեցմանն ու փոխհատուցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումների ծրագիրը,
- 6) տեղեկատվություն հանրության ծանուցման, հանրային լսումների և տեղական ինքնակառավարման մարմինների նախնական համաձայնության վերաբերյալ, եթե օրենսդրությամբ այլ բան նախատեսված չէ:

Նախնական գնահատման հայտը կազմվել է հիմք ընդունելով նախատեսվող գործունեության աշխատանքային նախագիծը և դրա իրականացման համար հիմք հանդիսացող փաստաթղթերը:

Ներկայացված հայտի վերաբերյալ համաձայն՝ Օրենքի 16-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 4-րդ կետի՝ տրվելու է տեխնիկական առաջադրանք:

6. Ձեռնարկողի անվանումը և գտնվելու վայրը

Ձեռնարկող՝ «Գրին Սոլուշնս» ՍՊԸ, իրավաբանական հասցեն է՝ Զ. Գեղարքունիքի մարզ, համայնք Լճաշեն:

7. Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը

Նախատեսվող գործունեության նպատակն է ջերմոցային տնտեսության էլեկտրամատակարարման իրականացման համար կառուցել 110/10կՎ լարման 2x16ՄՎԱ հզորության ենթակայան և 110կՎ լարման սնող օղային գիծ:

Էլեկտրահաղորդման գծի 110/10կՎ ԵԿ-ի միացումը 110կՎ “Ախթամար” ՕԳ-ին իրականացվելու է ճյուղավորման սխեմայով:

Նախագծվող 110կՎ ՕԳ-ի ճյուղավորումը իրականացվում է գոյություն ունեցող 110կՎ “Ախթամար” ՕԳ-ի N58 Մ1Մ տիպի խարսխաանկյունային հենարանից:

ՕԳ-ի ուղեգծի վերջը՝ նախագծվող 110/10կՎ ԵԿ-ի պորտալներն են:

Օղային գծի ուղեգիծը անցնում է Գեղամավան, Վարսեր բնակավայրերի տարածքով:

Նախագծվող ՕԳ-ի երկարությունը N58 Մ1Մ հենարանից մինչև ԵԿ-ի պորտալներ կազմում է 4608.0մ:

8. Նախնական գնահատման հայտի մշակման հիմքերը

- «ՀԷՑ» ՓԲ ընկերության կողմից տրամադրված էլեկտրամատակարարման տեխնիկական պայմանը SՊ-510-110/0052-1 առ 22. 09. 2022թ. հավելված 3:
- Նախագծային փաստաթղթերը:

9. Նախատեսվող գործունեության ենթակա տարածքի նկարագիրը

Օղային գծի ուղեգիծը՝ 4608,0 երկարությամբ անցնելու է Գեղամավան, Վարսեր, բնակավայրերին պատկանող տարածքով: Տարածքի բացարձակ նիշերը տատանվում են 1876.0մ÷1986.0 մ սահմաններում: Հողի նպատակային նշանակությունը գյուղատնտեսական է, գործառնական նշանակությունը արոտավայր:

Ենթակայանը նախատեսվում է տեղադրել Սևան համայնքի Լճաշեն բնակավայրի 7/1 հողամասի վրա: Ենթակայանի տարածքը զբաղեցնելու է 2000 քառ. մ: Ենթակայանի տարածքը խոտածածկ է, հիմնականում աճում է տարախոտային բուսականություն, ինչը օգտագործվում է որպես արոտավայր, տարածքում այլ շինություններ կամ կառույցներ չկան: Ենթակայանի տարածքում և կից տարածքներում այլ արտադրություններ չկան:

Ենթակայանի տարածքի հողամասի նպատակային նշանակությունը արդյունաբերական, ընդերքօգտագործման, գործառնական նշանակությունը՝ արդյունաբերական օբյեկտների: /Հավելված 1/:

Ձեռնարկողը դիմել է հողի նպատակային նշանակությունը էներգետիկ ենթակառուցվածքների հողերի նշանակության փոխելու նպատակով:

2022 թվականի սեպտեմբեր ամսին «Հայր և որդի Տիտիզյաններ» ՍՊԸ կողմից կատարվել են տարածքի ինժեներա-երկրաբանական ուսումնասիրություններ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սևան համայնքի Գեղամավան, Վարսեր, Լճաշեն բնակավայրերի 110կվ լարման օդային գծի ել 110/10կվ լարման տրանսֆորմատորային ենթակայանի կառուցման տարածքներում:

Հետազոտվող տարածքները գտնվում են Սևանի լեռնաշղթայի հյուսիս-արևմուտքում, Հրազդան գետի ձախափնյակում, Սևանա լճի հյուսիս արևմտյան ափին, մայրաքաղաք Երևանից 66 կմ հյուսիս-արևելք և մարզկենտրոն Գավառից 35 կմ հյուսիս: Տեղանքը հիմնականում լեռնային է:

Հիդրոերկրաբանական տեսակետից Ուսումնասիրվող տարածքի ինժեներա-երկրաբանական պայմանների, մասամբ լանջային-գրավիտացիոն պրոցեսների զարգացման վրա ազդող կարևոր գործոններից են հանդիսանում ստորգետնյա ջրերը, որոնց ձևավորումն ու բնույթը, իրենց հերթին ուղղակիորեն կախված է տարածքի ֆիզիկա-աշխարհագրական պայմաններից և երկրաբանա-լիթոլոգիական առանձնահատկություններից: Ելնելով դրանից, հետազոտվող տարածքը կարելի է գնահատել, որպես գրունտային ջրերի սնման, կուտակման և բեռնաթափման շրջան: Ստորերկրյա ջրերը բեռնաթափվում են Սևանա լճի մեջ: Ուսումնասիրվող տարածքում գրունտային ջրերը ըստ ֆոնդային տվյալների գտնվում են 5-10մ –ից ցածր հորիզոններում:

Ֆիզիկաերկրաբանական վտանգավոր երևույթներ ինչպիսիք են կարստը, սողանքը, քարաթափությունը, փլուզումը և այլն, որոնք կարող են բացասական ազդեցություն ունենալ ուսումնասիրվող տեղամասում բացակայում են:

Ըստ սեյսմիկ հատկության՝ ՀՀՇՆ 20.04.2020թ.-ի, տեղազնվող շրջանը գտնվում է II սեյսմիկ գոտում՝ գրունտների $A_{max} = 0.4g$ արագացմամբ, 9 ավելի բալլ սեյսմիկությամբ:

Տարածքի ինժեներա-երկրաբանական կառուցվածքը երկրաբանական կտրվածքը ուսումնասիրվել է հորատման միջոցով, ակնադիտական եղանակով, բնական մերկացումների և արխիվային նյութերի հիման վրա: Ուսումնասիրվող տարածքում առանձնացվել է երկու շերտեր: Ստորև բերվում է այդ շերտերի լիթոլոգիական նկարագրությունները և նրանց ֆիզիկա-մեխանիկական հատկությունները:

Շերտ-1 Ավազակավեր բացից մինչ մուգ շագանակագույն, տեղ-տեղ մոխրագույն և դարչնագույն, կարմրավուն երանգի պինդ թանձրությամբ, թույլ խոնավ, թեթև, ավազային խճի մանրախճի պարունակությամբ 15-20%: Դեյուվիալ-պրոյուվիալ առաջացումներ են: Գրունտը ըստ շահագործման դժվարության՝ համաձայն CHՊ IV-5- 82-ի (33r) III կարգ է:

Շերտ-2 Խճային գրունտ տեղ-տեղ խճաքարերի պարունակությամբ ավազակավային լցոնումով 20-25%: Լցոնումը թույլ խոնավ և պինդ թանձրության: Դրանք ժամանակակից դեյուվիալ-պրոյուվիալ առաջացումներ են: Գրունտն ըստ շահագործման դժվարության՝ համաձայն CHՊ IV-5-82-ի (13) IV կարգ է:

Ուսումնասիրվող տարածքում գրունտները բարենպաստ են շինարարություն կատարելու համար, որպես հիմնատակ առաջարկվում է շերտ 1-ը՝ ավազակավեր շերտ 2-ը խճային գրունտներ՝ ավազակավի լցոնով:

Սեյսմիկ բնութագրերը՝ ՀՀՇՆ 20.04.2020-ի տեղագնվող տարածքի գրունտները ըստ ֆիզիկամեխանիկական հատկանիշների ավազակավերը III կարգի են, խճային գրունտները II կարգի են:

- Գրունտի սառչման առավելագույն խորությունը, համաձայն ՀՀՇՆ II-7.01.2011 նորմերի, ուսումնասիրվող տարածքում կազմում է 114 սանտիմետր:

- Ինժեներակրաբանական և հիդրոերկրաբանական պայմանները բարենպաստ են շինարարական աշխատանքներ իրականացնելու համար:

Համաձայն ուսումնասիրությունների հողաբուսաշերտը տեղ տեղ բացակայում է, տեղ տեղ կազմում է 0,10, տեղ-տեղ 0,15- 0,20մ հզորություն, 0,10-3,0մ կազմում են ավազակավերը՝ խճի, մանրախճի, խճային գրունտի պարունակությամբ:

Գլխան ուսումնասիրվող տարածքի կլիմայական պայմանները բնութագրվել են համաձայն ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության ՀՀՇՆ II-7.01-2011 «Շինարարական կլիմայաբանություն» Ուսումնասիրվող գոտին համաձայն «Շինարարական կլիմայաբանության» (ՀՀՇՆ II-7.01-2011)-ի գտնվում է «ցուրտ կլիմայական շրջանում: Շրջանն ունի ցուրտ ձմեռով և զով ամառով, լեռնային և խիստ ցամաքային կլիմա:

Համաձայն ՀՀՇՆ II-7-01-2011 նորմերի, քամու նորմատիվային առավելագույն արագությունը 25 տարվա կրկնելիությամբ 25մ/վրկ է (հաշվարկներում քամու նորմատիվային առավելագույն արագությունը ընդունված է 35մ/վրկ):

Օդի առավելագույն ջերմաստիճանը՝ $t_{\max}=+30^{\circ}\text{C}$

Օդի միջին տարեկան ջերմաստիճանը՝ $t_{\text{մջ}}=+5^{\circ}\text{C}$

Նվազագույն ջերմաստիճանը՝ $t_{\min}=-25^{\circ}\text{C}$

Հաղորդալարերի վրա առաջացող մերկասառույցի պատի հաստությունը 20մմ է: Համաձայն տեխնիկական կանոնակարգի, սառցակեղևի խտությունը ընդունված է 0.9գ/սմ^3 :

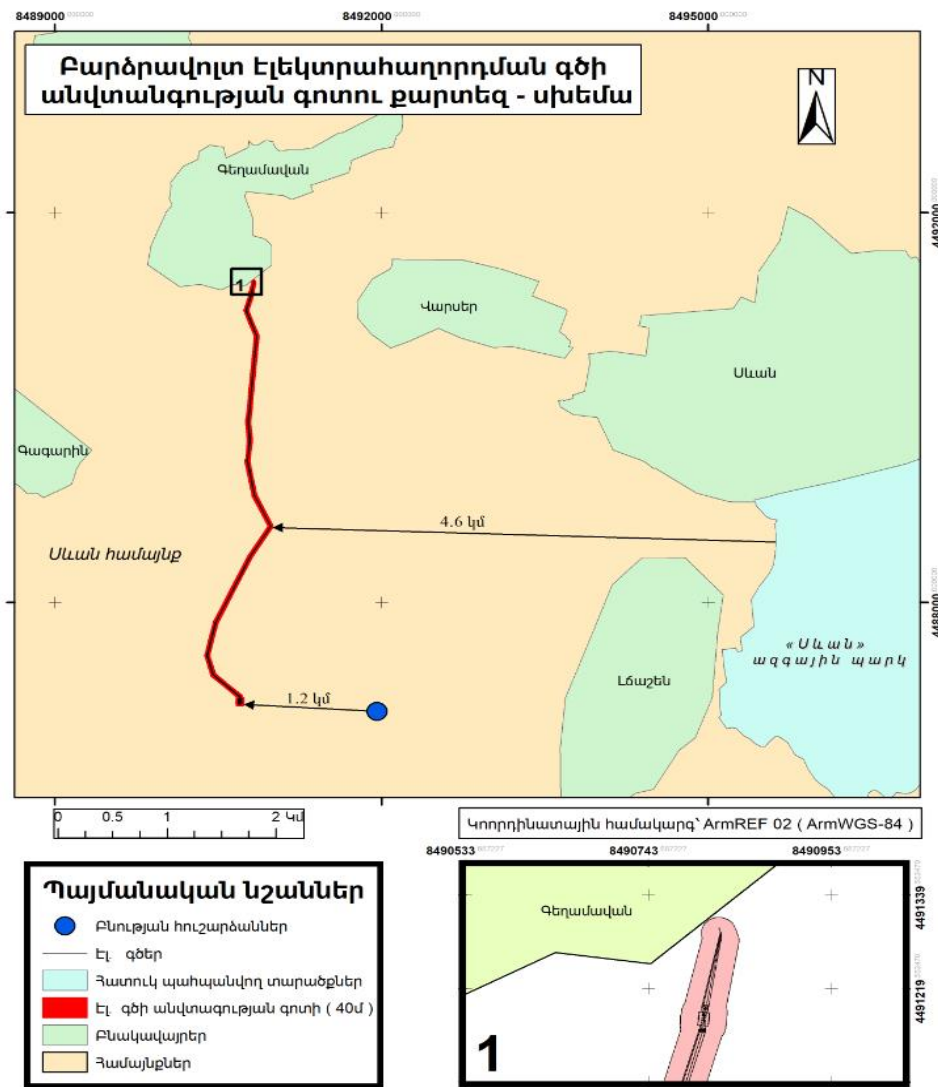
Հենարանների տեղադրման վայրերի կոորդինատները WGS համակարգում

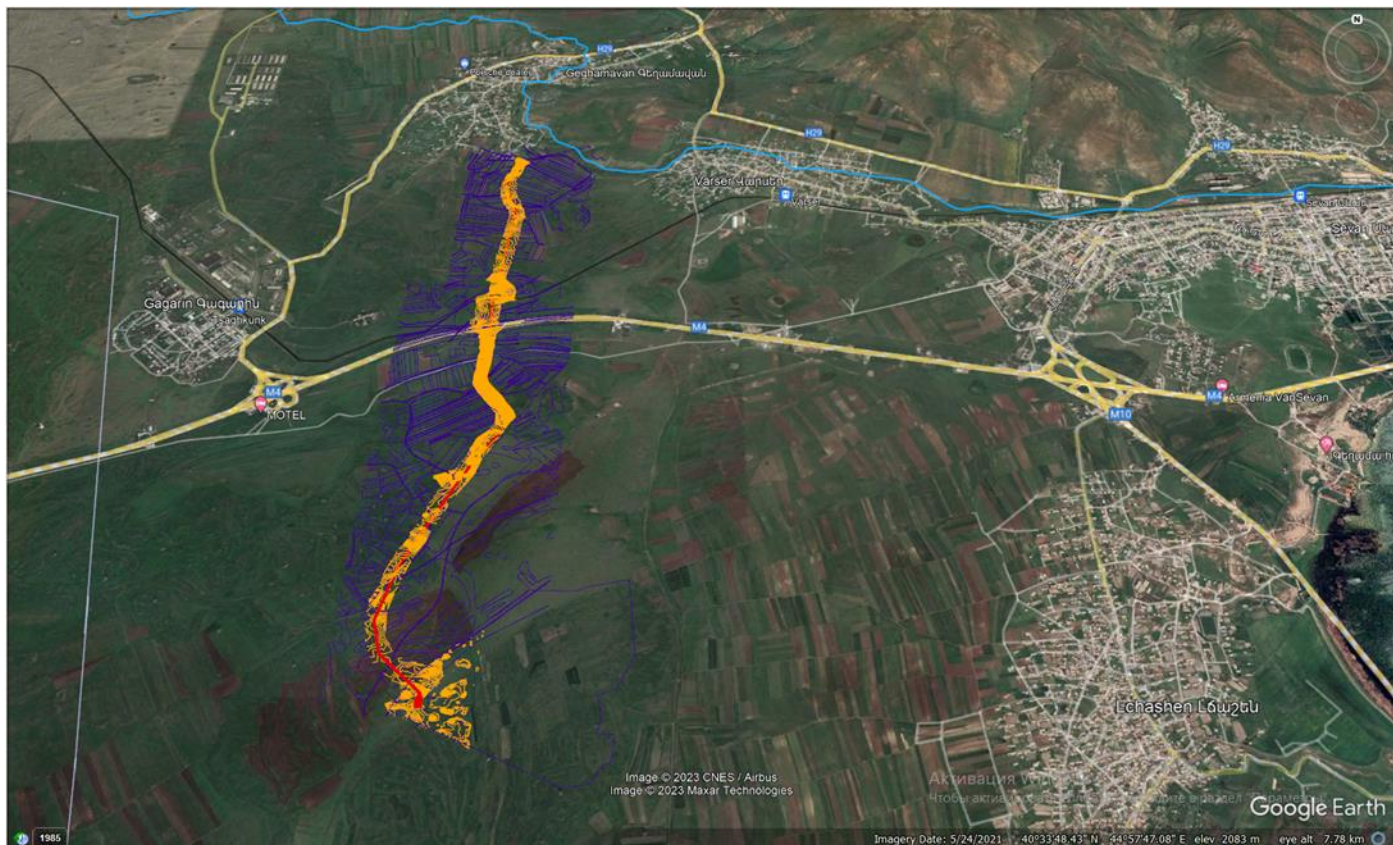
Հ/հ	Հենարանի համար	X կոորդինատ	Y կոորդինատ
1	N1	8490809.372	4491195.173
2	N2	8490806.028	4491165.821
3	N3	8490756.488	4490997.005
4	N4	8490805.727	4490864.112
5	N5	8490853.318	4490735.636
6	N6	8490836.581	4490542.413
7	N7	8490818.537	4490334.202
8	N8	8490800.413	4490124.954
9	N9	8490787.901	4489980.497
10	N10	8568208.4199	4489096.9269
11	N11	8490787.232	4489708.739
12	N12	8490765.424	4489456.663
13	N13	8490793.210	4489308.509
14	N14	8490832.491	4489099.062
15	N15	8490895.674	4488963.922
16	N16	8490981.651	4488780.028
17	N17	8490879.430	4488613.796
18	N18	8490794.611	4488475.803
19	N19	8490725.569	4488327.792
20	N20	8490635.104	4488133.854
21	N21	8490551.402	4487954.416
22	N22	8490476.155	4487793.103
23	N23	8490440.487	4487639.181
24	N24	8490397.805	4487454.995
25	N25	8490454.074	4487256.898
26	N26	8490566.929	4487153.590
27	N27	8568131.0312	4486405.6272

Ենթակայանի անկյունների կոորդինատները WGS համակարգում

Հ/հ	Ենթակայանի անկյուն	X կոորդինատ	Y կոորդինատ
1	Չախ վերևի անկյուն	8490681.545	4487009.578
2	Չախ ներքևի անկյուն	8490681.545	4486954.731
3	Աջ վերևի անկյուն	8490716.945	4487009.578
4	Աջ ներքևի անկյուն	8490716.945	4486954.528

Իրադրության սխեմա

Գործունեության ենթակա տարածքում բացակայում են մակերևութային ջրերը և քաղցրահամ ջրի աղբյուրները, իսկ մոտակա մակերևութային ջրային ռեսուրսը Սևանի լիճն է, որը նախատեսվող գործունեության տարածքից գտնվում է մոտ 4 կմ և ավել հեռավորության վրա:

Գործունեության ենթակա և հարակից տարածքներում չկան բնության, պատմամշակութային հուշարձաններ: Գործունեության տարածքին ամենամոտ բնության հուշարձանը գտնվում է 1,2կմ, իսկ բնության հատուկ պահպանվող «Սևան» ԱՊ-ից՝ 4.6կմ հեռավորության վրա:

Գործունեության հարակից տարածքները գյուղատնտեսական մշակովի ցանքատարածություններ և արոտավայրեր, պետական անտառային հողեր են:

Էլեկտրահաղորդման գծերը նախագծելիս ամբողջությամբ պահպանվել է ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված անվտանգության գոտին:

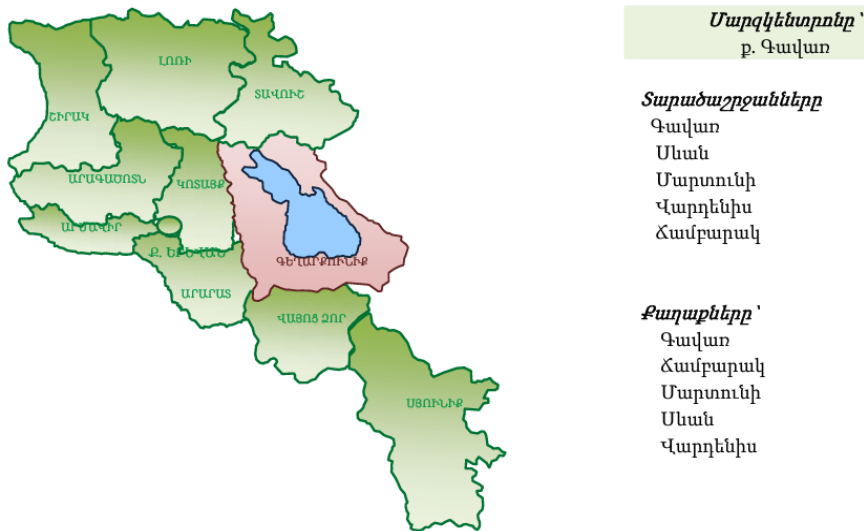
Տարածքում և հարակից տարածքներում գերակշռում են տափաստանային, տեղ տեղ բարձր հիմնայնության լեռնային սևահողերը, ֆոսֆորի ցածր պարունակությամբ, տարածված է տարախոտատափաստանային բուսականությունը:

Գործունեության ենթակա տարածքում ՀՀ Կարմիր գրքերում ներառված բուսական և կենդանական տեսակները բացակայում են՝ պայմանավորված տարածքի արդեն մարդածին ազդեցության գոտում գտնվելու հանգամանքով:

10. Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանի շրջակա միջավայրի նկարագիրը

10.1 Աշխարհագրական դիրքը, ռելիեֆ

Նախատեսվող գործունեությունն իրականացվելու է Գեղարքունիքի մարզի Սևան խոշորացված համայնքի՝ Վարսեր, Գեղամավան և Լճաշեն բնակավայրերի տարածքային հատվածներում: Մարզը սահմանակից է Լոռու և տավուշի մարզերին, արևելքից սահմանակից է Ադրբեջանին: Գեղարքունիքի մարզը հիմնականում զբաղեցնում է Սևանա լճի ջրհավաք ավազանը: Մարզի գլխավոր լեռնաշղթաներն են՝ Գեղամա, Արեգունի, Սևանի Արևելյան Սևանի, Վարդենիսի, որտեղ առկա են տասնյակ հրաբխային կոներ՝ հատկապես ուշագրավ են Աժդահակ և Արմաղան հրաբուխները: Լեռների ձագարաձև խառնարաններում գոյացել են գեղեցիկ լճակներ: Արեգունու և Սևանի լեռնաշղթաների Գեղարքունիքի մարզի սահմաններում գտնվող լանջերը զառիթափ են ու կտրտված, իսկ Գեղամա և Վարդենիսի լեռնաշղթաների դեպի Սևանա լիճ նայող լանջերը համեմատաբար մեղմաթեք են:

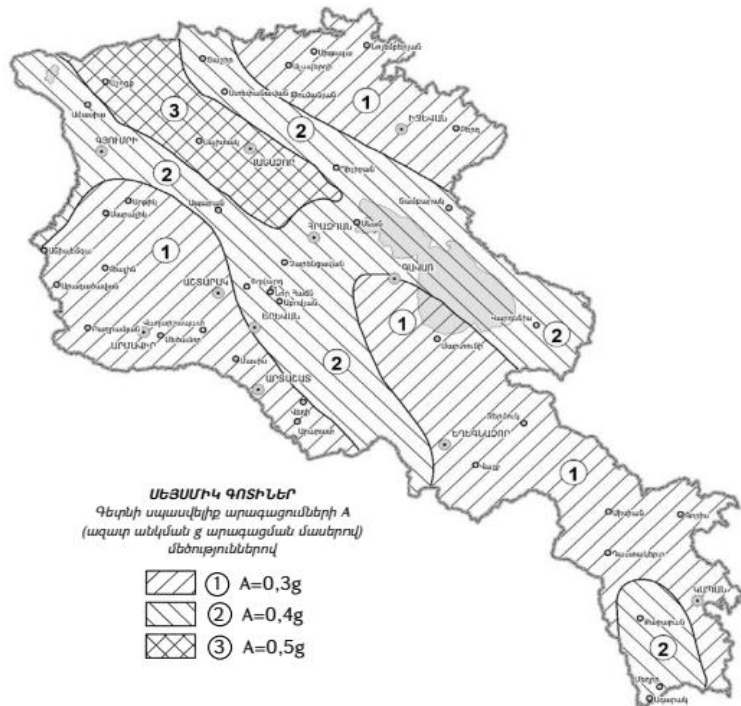
Ռելիեֆը անհարթ բլրային է: Մակերևույթի ընդհանուր թեքությունը հարավ-արևելյան ուղղությամբ է: Տարածքը տափաստանային միջին լեռնային (1400-2300 ծ.մ.բ.), իրեն բնորոշ տափաստանային բուսականությամբ՝ հատիկաբուսականության գերակշռությամբ, բլրի արանքներում և քարակույտերի մոտ թփերի և առանձին ծառերի առկայությամբ:

Սևանի ավազանի արևմտյան և հյուսիս-արևմտյան ափամերձ տարածքները բնորոշվում են ռելիեֆի տիպիկ հրաբխային կառուցվածքով: Հրաբխային լավաների հոսքահետքերը, հասնելով մինչև լճի ափամերձ տարածքները՝ առաջացրել են արևմտյան ափի բազմաթիվ ծովախորշեր, հրվանդաններ, երբեմն հզոր քարաբեկորների ձևով՝ ընդհուպ մինչև լիճը: Տարածաշրջանում ռելիեֆը բլրաշատ ափսեաձև իջվածքներով է, թույլ բլրակային, աննշան կոնաձև իջվածքներով: Ռելիեֆի այսպիսի ձևերը օժանդակում են մթնոլորտային տեղումների արագորեն ներծծվելուն և մակերեսային հոսք համարյա չի ձևավորվում: Ջրի հատակից դուրս եկած առափնյա շերտը կազմված է ավազա-կավային և գելենչիկային նստվածքներից:

10. 2. Սեյսմիկա և երկրաբանություն

Մարզի ինժեներաերկրաբանական և սեյսմատեկտոնական պայմանները բավականաչափ բարդ են: Գրունտների առավելագույն արագացումները գրանցված են Սևանա լճի հյուսիս-արևելյան և արևելյան ափերում: Տարածաշրջանը բնութագրվում է կտրուկ կտրտված բլրային ռելեֆով, խորը ձորակներով: Ստորգետնյա ջրերը հիմնականում կապված են վերին կավճի հասակի կրաքարերի և ուլտրաբազալների ու հիմքային ապարների կոնտակտի հետ, որոնք բնական աղբյուրների տեսքով դուրս են գալիս երկրի մակերես, կրելով սեզոնային բնույթ: Շրջանում մթնոլորտային տեղումներից առաջացած ջրահոսքերը ներծծվելով ապարների շերտերով ու ծակոտիկներով, սեզոնային բնույթի աղբյուրների և ժամանակավոր հոսքերի տեսքով բեռնաթափվում են Սևանա լիճ:

Համաձայն ՀՀՇՆ 20.04.2020թ.-ի նորմերի՝ ըստ սեյսմիկ հատկության տեղադրվող շրջանը գտնվում է II սեյսմիկ գոտում՝ գրունտների $A_{max} = 0.4g$ արագացմամբ, 9 ավելի բալլ սեյսմիկությամբ:

10. 3. Կլիմա և օդային ավազան

Տարածաշրջանի կլիման չորային է: Ձմռանը գերիշխում է պարզ արևոտ թույլ սառնամանիքներով եղանակը (15-17 օր ամսվա ընթացքում), ձմռանը չափավոր ցուրտ է: Ամառը տաք է, չոր և անհողմ: Գարնանից ամառ անցումը տեղի է ունենում աստիճանաբար՝ շնորհիվ լճի ջրային ավազանի ազդեցության: Միջին ջերմաստիճանն հասնում է $+18^{\circ}+20^{\circ}$: Տեղումները շատ չեն՝ 400-450 մմ, իսկ բարձրադիր շրջաններում մինչև 1000 մմ: Գեղարքունիքի մարզը բնութագրվում է շատ առատ արևափայլով, արևային օրերի քանակը կազմում է 300 օր:

Կլիմայական բնութագրի համար հիմք է ծառայել ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության ՀՀՇՆ II-7.01-2011 «Շինարարական կլիմայաբանություն» նորմատիվային փաստաթուղթը և համապատասխան կլիմայական ցուցանիշները Սևան քաղաքի համար՝ որպես խոշորացված համայնք:

Օդի ջերմաստիճանը, $^{\circ}\text{C}$

Աղյուսակ 1

Բնակավայրի անվանումը	Բարձրությունը ծովի մակարդակից, մ	Օդի միջին ամսական, ըստ ամիսների $^{\circ}\text{C}$												Միջին տարեկան	Բացարձակ նվազագույն	Բացարձակ առավելագույն
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII			
ք. Սևան	1937	-8,2	-7,4	-3,3	3,5	8,8	12,1	15,7	15,7	12,2	6,4	0,6	-5,5	4,2	-33	32

Օդի հարաբերական խոնավությունը (%)

Աղյուսակ 2

Բնակավայրի անվանումը	Օդի հարաբերական խոնավությունը. %														
	ըստ ամիսների												Միջին տարեկա ն	միջինը ժամը 15-ին	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		ամենա- ցուրտ ամսվա	Ամենաշոգ ամսվա
ք.Սևան	81	80	77	72	73	72	70	68	65	69	76	82	74	75	53

Մթնոլորտային տեղումները և ձնածածկույթը

Աղյուսակ 3

Բնակավայրի անվանումը	Տեղումների քանակը միջին ամսական մմ օրական առավելագույնը												Ձյան ծածկույթը			
	ըստ ամիսների												տասնօրյա առավելագույնը, սմ	օրերի թիվը	ջրի առավելագույն քանակը ձյան մեջ, մմ	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII				
ք. Սևան	<u>25</u> 21	<u>30</u> 26	<u>40</u> 26	<u>65</u> 52	<u>103</u> 46	<u>79</u> 45	<u>50</u> 43	<u>40</u> 74	<u>37</u> 44	<u>51</u> 59	<u>38</u> 50	<u>25</u> 26	<u>583</u> 74	93	136	252

Քամի

Աղյուսակ 4

Բնակավայրի, օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Միջին տարեկան մթնոլորտային ճնշումը, (հՊա)	Ամիսներ	Կրկնելիությունը, % Միջին արագությունը, մ/վ ըստ ուղղությունների								Անհող մոլությունների կրկնելիությունը, %	Միջին ամսական արագությանը, մ/վ	Միջին տարեկան արագությունը, մ/վ	Ուժեղ քամիներով (≥15մ/վ) օրերի քանակը	Հաշվարկային արագությունը, մ/վ, որը հնարավոր է մեկ անգամ «ո» տարիների ընթացքում		
			Հյուսիսային (Հս)	Հյուսիսարևելյան (ՀսԱրլ)	Արևելյան (Արլ)	Հարավարևելյան (ՀվԱրլ)	Հարավային (Հվ)	Հարավարևմտյան (ՀվԱրմ)	Արևմտյան (Արմ)	Հյուսիսարևմտյան (ՀսԱրմ)					25	50	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Սևան ք.	805,5	հունվար	3	2	2	2	1	7	58	25	13	4,2	3,3	25	24	26	28
			4,1	4,0	3,3	2,7	2,9	5,3	5,4	3,7							
		ապրիլ	5	9	23	8	4	16	28	7	20	3,3					
			3,9	3,7	3,2	2,5	3,8	6,3	5,5	3,4							
		հուլիս	18	35	31	6	3	2	3	2	17	3,1					
			4,7	4,1	3,2	2,7	2,1	2,5	3,1	2,8							

Արեգակնային ճառագայթումը

Աղյուսակ 5

Բնակավայրի, օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Գումարային (ուղիղ և ցրված) ճառագայթումը հորիզոնական մակերևույթին անամպ երկնքի դեպքում, ՄՋ/մ²												Տարեկան գումարային
	ըստ ամիսների												
	Հուն- վար	Փետր- վար	Մարտ	Ապ- րիլ	Մա- յիս	Հու- նիս	Հու- լիս	Օգոս- տոս	Սեպ- տեմբեր	Հոկ- տեմբեր	Նոյեմ- բեր	Դեկ- տեմբեր	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Սևան	356	453	700	818	987	978	995	917	695	547	375	311	8133

Համաձայն նորմատիվային փաստաթղթի՝ Սևան քաղաքը գտնվում է ծովի մակարդակից 1937մ բարձրության վրա՝ ցուրտ կլիմայական գոտում: Քաղաքին բնորոշ են զով, քամոտ ամառը՝ օպտիմալ խոնավությամբ, միջին ջերմաստիճանը հուլիսին 16°C է, հարաբերական խոնավությունը (ժամը 15-ին)՝ 45-60%, քամու միջին արագությունը՝ 3.0- 6.0 մ/վ:

Ձմեռը՝ շատ ցուրտ, քամոտ, խոնավ, միջին ջերմաստիճանը հունվարին՝ մինուս 5°C-ից մինչև մինուս 12°C, հարաբերական խոնավությունը (ժամը 15-ին)՝ 70% և ավելի, քամու միջին արագությունը՝ 5.0-7.0 մ/վ:

Գրունտի սառչման առավելագույն խորությունը, կազմում է 114 սանտիմետր:

Օդային ավազան. Օդերևութաբանական դիտարկումներ կատարվում են հանրապետության տարածքի 45 (այդ թվում՝ 6 դժվարամատչելի և 3 մասնագիտացված) օդերևութաբանական կայանում՝ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից:

ՀՀ մթնոլորտային օդի որակի մոնիթորինգի դիտացանց

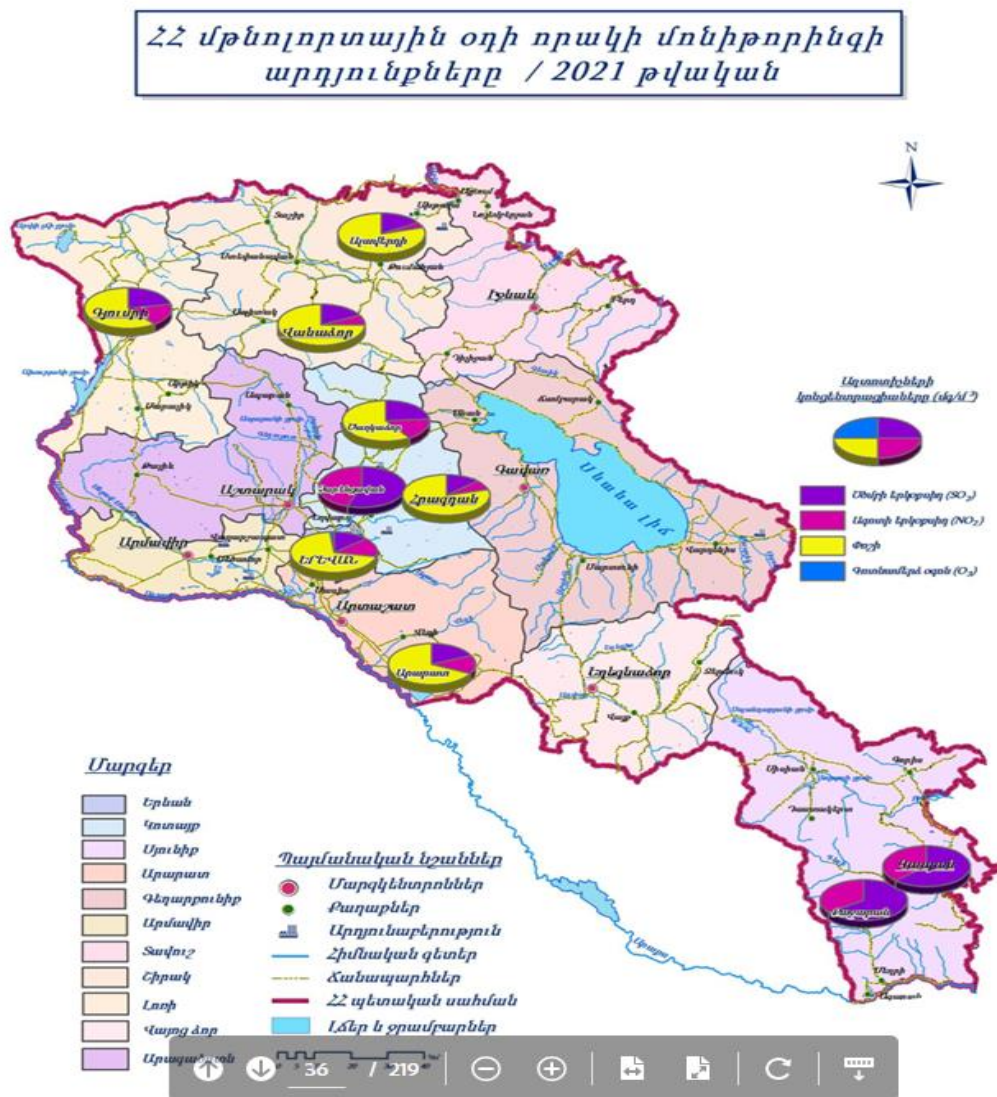
Մարզի օդային ավազանը գտնվում է բավականին բարվոք վիճակում: Մարզում չկան արտադրական ձեռնարկություններ, հիմնականում ավտոտրանսպորտի արտանետումներն են: Տարածքի հաշվարկով այս օդային ավազան արտանետումների մակարդակը քիչ է

հանրապետության միջինից շուրջ 6.3 անգամ:

Օդային ավազանում հայտնաբերված փոշու քանակությամբ մարզը գտնվում է բարվոք վիճակում, այս ցուցանիշը միջին հանրապետական մեկ շնչի հաշվով ցուցանիշից փոքր է շուրջ 3 անգամ:

Մարդու գործունեության հետևանքով մթնոլորտային օդ կարող են արտանետվել տարատեսակ գազեր և տարբեր չափերի մասնիկներ: Օդի որակի գնահատումը կատարվում է համաձայն ՀՀ կառավարության 2006 թ. փետրվարի 2-ի N160-Ն որոշման:

Ներկայացվում է մթնոլորտային օդի որակի արդյունքներն ըստ «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի 2021թ. տեղեկագրի, որտեղ ներառված է նաև Գեղարքունիքի մարզը:

Համաձայն 2021թ. ՀՀ շրջակա միջավայրի վիճակի մասին տեղեկագրի՝ Գեղարքունիքի մարզում 2020թ. անշարժ աղբյուրներից մթնոլորտ արտանետված վնասակար նյութերի քանակները կազմում են.

- Փոշի- 2146.51տ/տարի

- Ազոտի օքսիդ-82.9տ/տարի
- Ծծմբի երկօքսիդ-3.09տ/տարի

«Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից 2022թ. 2-րդ եռամսյակի հրապարակված տեղեկագրի՝ շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի արդյունքների, Գեղարքունիքի մարզի և քաղաքների օդային ավազանի որակի վերաբերյալ տեղեկատվությունը բացակայում է: Իսկ Հայէկոմոնիտորինգ ձեռնարկ-ուղեցույցի¹ ըստ բնակչության թվաքանակի համաձայն օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշները² ժամկետանց են:

10.4. Հողային ռեսուրսներ

Գեղամա և Վարդենիսի լեռնաշղթաների ու Սևանա լճի միջև գտնվող վայրերում զգալի հարթ տարածություններ կան, առկա են շատ որակյալ հողեր և նպատակահարմար են հողագործության համար: Դրանք հատկապես Մասրիկ, Արգիճի գետերի ու Գավառագետի հովիտներն են: Դրանցից համեմատաբար ընդարձակը Մասրիկի դաշտն է՝ շուրջ 10000 հեկտար: Այդ հարթ տարածությունները ծովի մակերևույթից ունեն 1900-2200մ բարձրություն: Տարածքը ներկայացած է միջին բարձրությամբ լեռնաշղթաներով, ուղիղ և ալիքաձև թեքություններով և հարթություններով: Տարածքում գերիշխում են լեռնային սևահողերը, անտառային դարչնագույն հողերը: Մարզի հարավային և արևմտյան հատվածների հողային ծածկույթը հիմնականում ներկայացված է սևահողերով և գետահովտադարավանդային հողերով, իսկ հյուսիսային և հյուսիս-արևելյան հատվածները՝ մարգագետնատափաստանային, անտառային դարչնագույն և անտառային գորշ հողերով: Տարածաշրջանում լճային նստվածքների վրա ձևավորվել են գետահովտային, մարգագետնացած կոպճային և թույլ զարգացած ավազակոպճային հողագործությունների տիպերը: Ավազանի բնական ցամաքային էկոհամակարգերն են մարգագետինները, տափաստանները, անտառային և նոսրանտառային համակեցությունները, ինչպես նաև ժայռա-քարացրոնային և լճի ջրերից ազատված համալիրները:

Մարզի խոշոր հիմնախնդիրներն են՝ հողերի դեգրադացումը, էրոզիան, ավիամերձ գոտու անտառների ջրածածկումը: Մարզի հողային ծածկույթի էրոզիայի առավելագույն ցուցանիշները դիտարկվում են արևելյան և հյուսիսային հատվածներում:

Համաձայն Գեղարքունիքի մարզի միկրոռեգիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման նախագի՝ Սևանի տարածաշրջանում մեծ զանգվածներով հանդիպում են տիպիկ միջին հումուսային ակալացված սևահողերը՝ լեռնային սևահողերի ենթատիպով: Հումուսի պարունակությունը կազմում է 8-12%: Լեռնային սևահողերն ունեն հումուսի մեծ պաշար՝ 0-60սմ խորության վրա հումուսի պաշարները կազմում են 360տ/հա:

Ռեակցիան վերին հորիզոններում թույլ հիմնային է, ներքևում՝ չեզոք:

Լեռնային սևահողերը օգտագործվում են մեծ մասամբ որպես խոտհարք և արոտավայր, իսկ տեղ-տեղ նաև որոշ գյուղատնտեսական կուլտուրաների մշակման համար (գարի, երկարամյա խոտեր):

Հանքաքանական կազմում գերակշռում են թեթև և միջին շրջանի միներալներ:

Մարդու գործունեության հետևանքով առաջանում է հողային ծածկույթի աղտոտում ծանր մետաղներով (պղինձ, ցինկ, արսեն, կապար, մոլիբդեն, մանգան, նիկել, կադմիում, քրոմ և այլն) և ցիանական միացություններով: Հողերի որակի գիտահատումն իրականացվում է ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2010 թվականի հունվարի 25-ի N 01-Ն հրամանի և ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2015թ. հունիսի 16-ի «ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2010 թվականի հունվարի 25-ի N 01-Ն հրամանում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» N 25-Ն հրամանի համաձայն:

10.5. Ջրային ռեսուրսներ

Տարածաշրջանի ամենամեծ ջրային ռեսուրսը Սևանա լիճն է:

Սևանա լիճ. Սևանա լիճը գտնվում է ծովի մակարդակից մոտ 1900,47 մետր բարձրության վրա: Այն աշխարհի քաղցրահամ ջուր ունեցող 2-րդ բարձրադիր լիճն է: Հնում հայտնի է եղել Գեղամա ծով, Գեղարքունյաց ծով անուններով:

Լիճը գոյացել է հրաբխային գործունեության հետևանքով՝ միջլեռնային տեկտոնական

իջվածքում սառցադաշտային և ձնհալոցքային ջրեր լցվելու արդյունքում: Չորս կողմում շրջապատում են Արեգունու, Սևանի, Վարդենիսի և Գեղամա լեռները:

Սևանա լիճը, Հայաստանի Հանրապետության համար ունի գեոքաղաքական մեծ նշանակություն, որպես տարածաշրջանային քաղցրահամ ջրի միակ հսկայական աղբյուր, ունի կլիմայագոյացնող կարևոր նշանակություն ինչպես հանրապետության, այնպես էլ տարածաշրջանային և գլոբալ առումով: Լիճը Արտանիշի և Նորատուսի հրվանդանների միջև ձգված ստորջրյա պատնեշով՝ Շորժայի թմբով, բաժանվում է երկու մասի՝ հարավ-արևելյան կամ Մեծ Սևան, հյուսիս-արևելյան կամ Փոքր Սևան:

Լճի երկարությունը 70 կմ է, առավելագույն լայնությունը՝ 55 կմ: Հայելու մակերեսը կազմում է 1260 կմ², որով ամենախոշորն է Հարավային Կովկասի տարածքում: Ափի շրջագիծը մոտ 230 կմ է, միջին խորությունը 26.8 մ է, ամենախորը վայրը՝ 83,3 մ (Փոքր Սևան): Ջրի ծավալը 32,92 մլրդ մ³ է: Լիճը գտնվում է Երևան քաղաքից մոտ 60 կմ հեռավորության վրա: Սևանա լիճ են թափվում 28 գետ և գետակ, որոնցից 4-ը՝ Փոքր Սևան, 24-ը՝ Մեծ Սևան: Լճից սկիզբ է առնում միայն Հրազդան գետը: Վերջինիս շնորհիվ ջրերի տարեկան արտահոսքը կազմում է 0.7 կմ³:

Սևանա լճի ավազանի տարբեր հատվածներ աչքի են ընկնում տարբեր կլիմայական պայմաններով: Սևանա լճի ավազանում ձնածածկը ձևավորվում է նոյեմբերի կեսերին, կայուն ծածկը՝ դեկտեմբերի սկզբին, իսկ նրա հալոցքը սկսվում է մարտի սկզբից և վերջանում ապրիլի վերջին: Օդի հարաբերական խոնավությունը ենթակա է օրական և սեզոնային տատանումների: Ձմռանը միջին հարաբերական խոնավությունը Փոքր Սևանում կազմում է 70-75 %, Մեծ Սևանում՝ 80-85%, ամռանը՝ համապատասխանաբար Փոքր Սևանում՝ 65%, Մեծ Սևանում՝ 75%:

Լճի ջրահավաք ավազանում մթնոլորտային տեղումները, կախված են տեղանքի բարձրությունից՝ տարեկան 400մմ-ից (լճի առափնյա շրջանում) մինչև 900 մմ-ի (շրջապատի լեռների մերձգագաթային շրջանում), միջինը՝ 500-600 մմ: Տարվա ընթացքում լճի հայելու վրա տեղումների միջին քանակը կազմում է 390 մմ:

Համաձայն 2014թ. «Կենսաբանական բազմազանության մասին» ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի 5-րդ ազգային զեկույցի՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից իրականացվել և իրականացվում են Սևանա լճի և ջրհավաք ավազանի էկոհամակարգերի պահպանության, էկոլոգիական հավասարակշռության վերականգնման և կենսաբազմազանության բնականոն զարգացման ու բնական պաշարների կայուն օգտագործման միջոցառումներ: Սևանա լճի ավազանի համայնքների զգալի մասում ոռոգման նպատակով հիմնականում օգտգործվում են Սևանա լիճ թափվող գետերի ջրերը, որոնց մեծ մասը անկանոն և չվերահսկվող ոռոգման հետևանքով ամառային ամիսներին ցամաքում են՝ զգալի վնաս հասցնելով գետերում ձվադրող ձկնատեսակներին՝ Սևանի կողակին, Ամառային իշխանին, Գեղարքունիքին և Սևանի բեղլուին, որոնք կորցնում են բազմացման համար անհրաժեշտ միջավայրը և պայմանները:

Սևանա լճի համար գերխնդիր է նաև հարակից բնակավայրերից, արտադրական օբյեկտներից և լճի շուրջը կառուցապատված հանգստյան տներից լիճ թափվող կեղտաջրերի

խնդիրը՝ մարզի արտանետվող կեղտաջրերի շուրջ 80%-ը չեն մաքրվում:

Մաքման կայանների նախատեսումը և ավամերձ ջրածածկ հատվածների մաքրումը Սևանա լճի համար խիստ անհրաժեշտություն է:

Սևանա լճի մակարդակի բարձրացման հետևանքով լճի ավամերձ տարածքները ջրածածկվում են, ինչի հետևանքով ջրի տակ են մնում անտառածածկ հատվածներ՝ հսկայական ծառեր, թփեր, ծառերի արմատներ, շենքեր, շինություններ, ճանապարհներ և տարբեր ենթակառուցվածքներ: Պետությունը միջոցներով ջրածածկ անտառաթփային տարածքները շարունակաբար մաքրվում են:

Հայաստանի հանրապետությունում ջրային ռեսուրսների մոնիթորինգն իրականացվում է շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից: Սևանա լճի ջրի որակի գնահատումն իրականացվում է ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունվարի 27-ի N75-Ն որոշման 12.1 հավելվածի համաձայն՝ լճի մակերևույթից և տարբեր խորություններից: Մոնիթորինգն իրականացվում է տարին 2 անգամ՝ 18 դիտակետերում՝ հիմնականում անիոնների և կատիոնների, սնուցող նյութերի և ծանր մետաղների առկայությունը որոշելու համար: Համաձայն կազմակերպության կողմից 2022թ. 4-րդ եռամսյակի տեղեկագրի՝ Սևանի ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 17 դիտակետում, այդ թվում՝ 12 գետային, 4 լճային (Սևանա լիճ) և 1 ջրանցքում:

2022 թվականի հոկտեմբերի 1-ին Սևանա լճի մակերեսը կազմել է 1277.845 կմ², ծավալը 38.0875 կմ³, իսկ եռամսյակի վերջին օրը՝ դեկտեմբերի 31-ին համապատասխանաբար՝ 1276.418 կմ² և 37.8964 կմ³: Սևանա լճի ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է Փոքր և Մեծ Սևանների տարբեր խորություններում: Գործունեության տարածքում ամենամոտ ջրային ռեսուրսը Սևանա լիճն է, ուստի հայտնում ներկայացվում է Սևանա լճի որակական ցուցանիշները 2022թ.դեկտեմբեր ամսվա դրությամբ:

Դեկտեմբեր

Տեղադրություն, խորություն	Ջրի որակի բնութագրիչ	Ջրի կարգավիճակի դաս ըստ ֆիզիկաքիմիական բնութագրիչների	Ջրի կարգավիճակի ընդհանրական դաս ըստ ֆիզիկաքիմիական բնութագրիչների
Մեծ Սևան, 0.5մ խորություն	Ֆոսֆատ իոն, մանգան, բոր, ՀԱԱ	3-րդ	4-րդ
	Ամոնիում իոն, նիտրիտ իոն	4-րդ	
Մեծ Սևան, 5մ խորություն	ԹՔՊ, ֆոսֆատ իոն, մանգան, բոր, ՀԱԱ	3-րդ	4-րդ
	Ամոնիում իոն, նիտրիտ իոն	4-րդ	
Մեծ Սևան, 10մ խորություն	ԹՔՊ, նիտրիտ իոն, ֆոսֆատ իոն, մանգան, բոր, ՀԱԱ	3-րդ	4-րդ
	Ամոնիում իոն	4-րդ	
Մեծ Սևան, 20մ խորություն	ԹՔՊ, ֆոսֆատ իոն, մանգան, բոր, ՀԱԱ	3-րդ	4-րդ
	Ամոնիում իոն, նիտրիտ իոն	4-րդ	
Մեծ Սևան, 25մ խորություն	ԹՔՊ, ֆոսֆատ իոն, մանգան, բոր, ՀԱԱ	3-րդ	4-րդ
	Ամոնիում իոն, նիտրիտ իոն	4-րդ	
Մեծ Սևան, 30մ խորություն	ԹՔՊ, ֆոսֆատ իոն, մանգան, բոր, ՀԱԱ	3-րդ	4-րդ
	Ամոնիում իոն, նիտրիտ իոն	4-րդ	
Փոքր Սևան, 0.5մ խորություն	Ֆոսֆատ իոն, բոր, ՀԱԱ	3-րդ	4-րդ
	Ամոնիում իոն, նիտրիտ իոն	4-րդ	
Փոքր Սևան, 5մ խորություն	Ֆոսֆատ իոն, բոր, ՀԱԱ	3-րդ	5-րդ
	Ամոնիում իոն	4-րդ	
	Նիտրիտ իոն	5-րդ	
Փոքր Սևան, 10մ խորություն	ԹՔՊ, նիտրատ իոն, ֆոսֆատ իոն, մանգան, բոր, ՀԱԱ	3-րդ	4-րդ
	Ամոնիում իոն, նիտրիտ իոն	4-րդ	
Փոքր Սևան, 20մ խորություն	ԹՔՊ, նիտրատ իոն, ֆոսֆատ իոն, մանգան, բոր	3-րդ	5-րդ
	Ամոնիում իոն, ՀԱԱ	4-րդ	
	Նիտրիտ իոն	5-րդ	

Տեղադրություն, խորություն	Ջրի որակի բնութագրիչ	Ջրի կարգավիճակի դաս ըստ ֆիզիկաքիմիական բնութագրիչների	Ջրի կարգավիճակի ընդհանրական դաս ըստ ֆիզիկաքիմիական բնութագրիչների
Փոքր Սևան, 30մ խորություն	Նիտրիտ իոն, նիտրատ իոն, ֆոսֆատ իոն, բոր, ՀԱԱ	3-րդ	4-րդ
	Ամոնիում իոն, մանգան	4-րդ	
Փոքր Սևան, 55մ խորություն	Նիտրիտ իոն, նիտրատ իոն, բոր, ՀԱԱ	3-րդ	5-րդ
	Ամոնիում իոն, ֆոսֆատ իոն	4-րդ	
	Մանգան	5-րդ	
Փոքր Սևան, 70մ խորություն	ԹՔՊ, նիտրատ իոն, բոր, ՀԱԱ	3-րդ	5-րդ
	Ամոնիում իոն, նիտրիտ իոն, ֆոսֆատ իոն	4-րդ	
	Մանգան	5-րդ	
Փոքր Սևան, 80մ խորություն	Նիտրատ իոն, բոր, ՀԱԱ, ընդհանուր ֆոսֆոր	3-րդ	5-րդ
	Ամոնիում իոն, նիտրիտ իոն, ֆոսֆատ իոն	4-րդ	
	Մանգան	5-րդ	

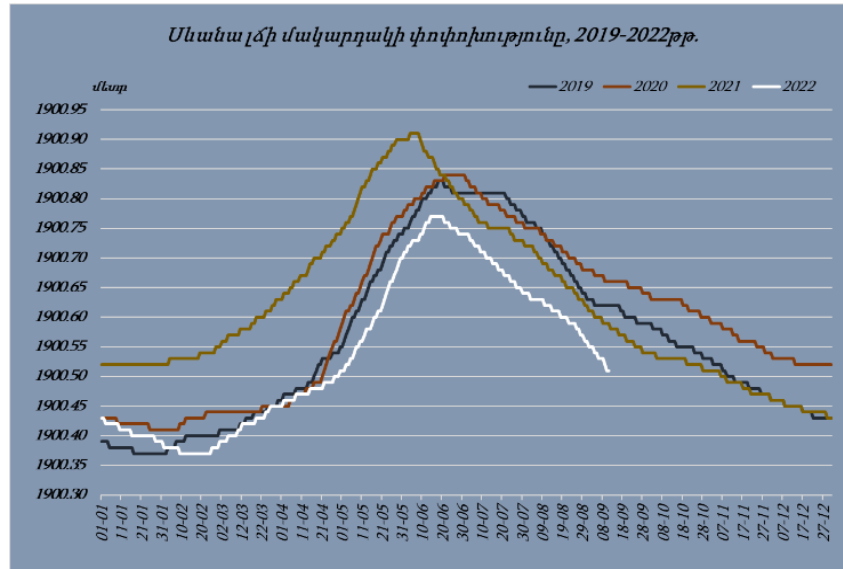
Արփա-Սևան ջրատարի ջրի որակը Ծովինար գյուղից հարավ-արևելք հատվածում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս):

2022 թվականի 4-րդ եռամսյակում հիդրոլոգիական դիտարկումներ են իրականացվել

Սևանա լճի 4 դիտակետում՝ (Սևանա թերակղզի, Շորժա, Կարճաղբյուր, Մարտունի):

Ներկայացվում է Սևանա լճի հիդրոլոգիական ռեժիմը՝ համաձայն Գլխավոր (www.armmonitoring.am) էլեկտրոնային էջի:

Սևանա լճի հիդրոլոգիական ռեժիմը սեպտեմբերի 5-11-ը. (2022թ.)

10.6. Կենսաբազմազանություն

Հողերի մշակումը, դաշտապաշտպան անտառաշերտերի ստեղծումը, խոտհարքերը, նաև հրդեհները բացասաբար են ազդում հանրապետության բուսածածկույթի և կենդանական աշխարհի վրա:

Սևանա լճի և տարածքի կենսաբազմազանության պահպանման նպատակով ստեղծվել է «Սևան»ԱՊ-ը:

Տարածաշրջանը լեռնային է և բնորոշվում է լանդշաֆտների ուղղաձիգ գոտիականությամբ՝ ցածր և միջին լեռնաանտառային, մարգագետնատափաստանային, մերձալպյան, ալպյան: Բնական անտառները՝ գիհի և կաղնի ծառատեսակներով ոչ մեծ կղզյակներով տեղակայված են Արեգունյաց լեռնաշղթայի ուղղաձիգ լանջերի վրա, իսկ առանձին ծառեր և ծառերի փոքր խմբեր հանդիպում են նաև լճափի այլ հատվածներում:

Քուսական աշխարհ: Տափաստանային գոտին Հայաստանի տարածքի ամենաընդարձակ գոտին է, որը սկսվում է 1500-1600 մ-ից, երկրի հյուսիսային հատվածում հասնում է մինչև 2000 մ բարձրության, իսկ հարավային հատվածում՝ 2400-2500 մ: Գոտին տափաստանային է և գորշ կարբոնատային, անտառային: Աչքի են ընկնում բուսական համակեցությունների բազմազանությամբ: Ծայրահեղ չորասեր, գուղձավոր, պնդաճիմ հացազգի խոտաբույսերի, փշաբարձիկավոր տարախոտերի առկայությունը բուսականության բնորոշ առանձնահատկություններից է:

Մարզի հիմնական անտառ կազմող ծառատեսակները հանդիսանում են սոճին, եղևին, բարդին, ուռենին, թեղին, հացենին, ակացիան, փշատենին և այլ փշատերև ու սաղարթավոր ծառատեսակներ: Սևանա լճի ջրից ազատված հողագրունտները ծածկված են արհեստական տնկարկներով (սոճի, չիչխան, բարդի և այլ):

Ցածրադիր վայրերում աչքի են ընկնում անապատները ու կիսաանապատները, որոնք առաջացել են լճից ազատված ավազուտների վրա և ունեն երկրորդային ծագում: Այդ տեսակներից որպես ռելիկտային համակեցություններ պահպանվել են՝ տորֆային ճահճուտները, քարացրոնային և ժայռային բուսական խմբավորումները, փովոդ թփուտները՝ ցածրաճ գիհուտներ (*Juniperus depressa*) և այլն: Թփատեսակներից ամենամեծ մակերեսները զբաղեցնում է չիչխանը:

Նկար 3. Չիչխան

Տարածված են նաև արոսենու (արոսենի Կուզնեցովի (*Sorbus kuznetsqvii*), արոսենի Հայաստանի (*S. hajastana*), արոսենի հունական (*S. graeca*)), մասրենու (*Rosa spinosissima*, *R. canina*), ասպիրակի (*Spiraea crenata*), ալոճենու (*Crataegus orientalis*), ուռենու (*Salix caprea*) և այլ համակեցություններ:

Բնական բուսածածկույթին փոխարինելու են գալիս մշակաբույսերը՝ ցորեն, եգիպտացորեն, արևածաղիկ, պտղատու այգիները, իսկ ողողատներում՝ բանջարեղենի մշակությունը: (UNDP): Տարածաշրջանում կան անոթավոր բույսերի 1587 տեսակ, 32 ծառատեսակ, 102 թփերի տեսակ, 1146 բազմամյա խոտաբույս և 307 միամյա ու երկամյա բուսատեսակներ: Շուրջ 60 բուսատեսակներ համարվում են դեղաբույսեր և 100-ը՝ ուտելի են: Կան նաև 267 տեսակի սնկեր, որից 100 տեսակը ուտելի են և 24 տեսակը՝ թունավոր: Տեղանքում աճում են հացազգիների պատկանող շատ բույսեր՝ շյուղախոտի (*Festuca* sp.), որումի (*Lolium* sp.) 95.1 և դաշտավուկների (*Poa* sp.) տարբեր տեսակներ:

Ռելիեֆային առանձնահատկությունների շնորհիվ Սևանի ավազանի բուսականությունն ունի վառ արտահայտված մոզաիկ բնույթ՝ հարուստ և բազմազան: Սևանի ջրհավաք ավազանի տափաստանային գոտին՝ 1906-2400մ ծովի մակերևույթից բարձր է, հիմնականում ներկայացված է չոր և տիպիկ տափաստանների բնորոշ խոտաբույսերով՝ շյուղախոտ, փետրախոտ և այլն: Այստեղ աճում են նաև գիհու, մասրենու, արոսենու, կծուխորի, այծատերևուկի և այլ թփուտներ: Բավական շատ են գազերը, ոզնաթփերը, որոնց թվում կան մի շարք հազվագյուտ և անհետացող տեսակներ:

Սևան ազգային պարկի և պահպանական գոտու տարածքում գրանցված են մոտ 1.600 տեսակ բարձրակարգ բույսեր (Հայաստանում գրանցված բարձրակարգ բույսերի կեսից ավելի) այդ թվում՝ 55 հազվագյուտ ու անհետացող, 23 էնդեմիկ, որոնք աճում են միայն Սևանի ավազանում: Դրանք են Լրձուն Սևանի, Ոզնաթուփ Գաբրիելյանի և այլն: Բուսականությունը հիմնականում տափաստանային է՝ հացազգային, տարախոտա-հացազգային /*Festuca valesiaca* Gaudin, *F. ovina* L., *Koeleria albobovii* Domin, *K. cristata* (L.) Pers., *Bothriochloa ischaemum* (L.) Keng, *Stipa capillata* L., *S. Lessingiana* Trin. Et Rupr., *S. Tirsa* Stev., *Elytrigia trichophora* (Link) Nevski, *Galium verum* L., տեսակներ *Agropyron*, *Andropogon*, *Scabiosa*, *Veronica*, *Artemisia*, *Achillea*, *Astragalus*/:

Կարմիր գրքում գրանցված են տարածաշրջանին բնորոշ՝ Խոզանափուշ Ֆյոդորովի-*Cousinia fedorovii* Takht, Լրջուն Սևանի-*Isatis sevangensis* N. Busch, Թրաշունյան հայաստանյան-*Gladiolus hajastanicus* Gabrielian, Հիրիկ Նրբագեղ - *Iris elegantissima* Sosn, Վիշապագլուխ

ավստրիական - *Dracocephalum austriacum* L., Գառնառովույտ հայկական - *Oxytropis armeniaca* Sosn. ex Mulk.:

Նկար 4. Վիշապագլուխ ավստրիական

Նկար 5. Գառնառովույտ հայկական

Ազգային պարկի և պահպանական գոտու տարածքի շուրջ 60 բուսատեսակներ օգտագործվում են որպես դեղաբույսեր, իսկ շուրջ 100 բուսատեսակներ համարվում են ուտելի:

Կենդանական աշխարհ: Կենդանական աշխարհը ներկայացված է ողնաշարավոր կենդանիների 330 տեսակներով՝ 44 տեսակ կաթնասուններ՝ գիշատիչներ, միջատակերներ, կրծողներ, չղջիկներ (գայլ, աղվես, նապաստակ, կզաքիս, փորսուղ, աքիս, լուսա, ոչ հաճախ նաև արջ և այլն), թռչունների՝ 267 տեսակ, 4 տեսակ երկկենցաղներ, 16 տեսակ սողուններ և 9 տեսակ ձկներ:

Կաթնասունները պատկանում են հետևյալ կարգերին.

- ❖ Միջատակերներ (Insectivora),
- ❖ Կրծողներ (Rodentia),
- ❖ Նապաստակներ (Logomorpha),
- ❖ Չղջիկներ (Chiroptera),
- ❖ Գիշատիչներ (Carnivora),
- ❖ Սմբակավոր/կճղակավոր կաթնասուններ (Artiodactyla):

Համաձայն «Գեղարքունիք 1» միկրոռեգիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման նախագծի՝ մարզի տարածքում հաշվարկվում են 43 տեսակի փափկամարմիններ, 639 տեսակի հողվածոտանիներ, որոնք պատկանում են միջատներին: Դրանցից 6-ը Հայաստանի էնդեմներ են: Կապտաթիթեռը (*Maculinea nausithous* Bergs), որն հայտնի է պարկի պահպանական գոտուց, գրանցված է Բնության պահպանության միջազգային միության Կարմիր ցանկում:

Սևանա լճի ձկները ներկայացված են սաղմոնազգի-Salmonidae, սիգազգի Coregonidae և ծածանազգի-Cyprinidae ընտանիքներով: Սաղմոնազգիներին են պատկանում Սևանի իշխանը (Sevan Trout-Salmo ischchan Kessler 1877) իր 4 էկոլոգիական ենթատեսակներով՝ Ամառային բախտակ (*S. ischchan aestivalis*), Ձմեռային բախտակ (*S. ischchan ischchan*), Գեղարքունի (*S.*

ischchan gegarkuni), Բոջակ (*S. ischchan danilewskii*): Միզագգինների ընտանիքի ներկայացուցիչը կլիմայավարժեցված սիգն է (*Whitefish-Coregonus lavaretus*): Ծածանագգի ձկնատեսակներին են պատկանում լճի երկու էնդեմիկները՝ Սևանի կողակը (*Khrami carp Varicorhinus capoeta sevangi*) և Սևանի բեղուն (*Sevan 17 barble-Barbus goktschaicus*): 1980-ական թվականների սկզբից լճում սկսել է հանդիպել նաև արծաթափայլ լճածածանը (*Crucian carp-Carassius auratus gibelio*), որը պատահաբար լիճ է ներթափանցել արարատյան դաշտի ջրային համակարգերից:

Տարածաշրջանում հանդիպում են նաև 4 տեսակի երկկենցաղներ՝ Ցատկողներ (*Salientia*) կարգին պատկանող՝ Լճագորտ (*Rana ridibunda*), Փոքրասիական գորտ (*Rana macrocnemis*), Կանաչ դոդոշ (*Bufo viridis*), Շելկովնիկովի ծառագորտ (*H.a.shelkovnikovi*):

Սողուններից հանդիպում են՝ Սպիտակափոր ժայռային, Նաիրյան ժայռային, Ռոստոմբեկովի ժայռային, Հայկական ժայռային, Վալենտինի ժայռային մողեսները, իսկ օձերից՝ սովորականը, ջրային լորտուները, պղնձօձը, լեռնատափաստանային իժը: Երկկենցաղներից առկա են կանաչ դոդոշը, լճագորտը, փոքրասիական գորտը և շելկովնիկի ծառագորտը[11]:

Ջրային կամ ջրաճահճային կենդանիների համար որպես ապրելավայր ծառայում են Սևանա լճի ջրերը, ավափերձ գոտու ճահճուտներն ու լիճ թափվող գետերի գետաբերանները: Վերջին 4 տասնամյակի ընթացքում Սևանա լճի մակարդակի իջեցումը, ինչպես նաև ճահճուտների արհեստական չորացումը, նախկին ժայռոտ ավերի վերացումը խիստ բացասաբար են անդրադարձել ավազանի կենդանական աշխարհի վրա, որը հատկապես ցայտուն կերպով արտահայտված է թռչունների վրա:

Սևանի ավազանում հանդիպում էին 267 տեսակի թռչուններ՝ ձկնկուլ (*Pelecaniformes*) - 4 տեսակ, արագիլ, տառեղ, ջրցուլ (*Ciconiiformes*) - 11 տեսակ, ֆլամինգո (*Phoenicopteriformes*) - 1 տեսակ, հոպոպ, սագեր, բադեր և այլն: Թռչուններից 48 տեսակը բնադրող են: Այսօր դրանցից շատերը՝ մոխրագույն սագը, տուրպան, կարմրակտուց և կարմրագլուխ բադերը, սպիտակագլուխ բադը (սավկան), չեն բնադրում լճի տարածքում: Էնդեմ հանդիսացող Սևանի ծովորորի համար բնական միջավայրը դարձել է էկոլոգիապես անկայուն: Պարկում մեծ պոպուլյացիաներով հանդիպում են՝ մեծ քնամուկը (*Glis glis*), պարսկական սկյուռը (*Sciurus persicus*), անտառային մուկը (*Apodemus sylvaticus*), այծյամը (*Capreolus capreolus*), լայնականջ ոզնին (*Tadarida teniotis*) և այլն:

ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված են՝ Կաթնասունների 6 տեսակ, (գործ արջը, ջրասամույրը, անտառային կատուն, բեզոարյան այծ-*Capra aegagrus Erxleben* և այլն), սողուններից 2 տեսակ(խայտաբղետ՝ Անդրկովկասյան բազմագույն մողեսիկ-*Eremias arguta transcaucasica* Darevsky, 1953) և փոքրասիական մողեսները- *Darevskia rostombekovi* Darevsky 1957), 39 թռչնատեսակներ (Հայկական որոր-*Larus armenicus*), վարդագույն հավալուսն - *Pelecanus onocrotalus* Linnaeus, ձկնկուլը և այլն), սագանմաններից՝ սպիտակագլուխ բադ կամ սավկա - *Oxyura leucocephala* Scopoli, ձկներից՝ Սևանի իշխանը իր տարատեսակներով, Սևանի բեղուն (*Barbus goktschaicus* Kessler) և Սևանի կողակը (*Varicorhinus capoeta sevangi*, Filippi) հողվածոտանիներից՝ Արիոն կապտաթիթեռ - *Maculinea arion zara* Jachontov, Մթնշաղային կապտաթիթեռ - *Maculinea nausithous*, Անտեսված կապտաթիթեռ - *Agrodiaetus neglectus* Dantchenko, Նինայի կապտաթիթեռ - *Agrodiaetus ninae* Forster, Թուրքական կապտաթիթեռ -

Նկար 6. Հայկական որոր

Նկար 7. Նինայի կապտաթիթեռ

Նախատեսվող գործունեության տարածքում կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակները, կենդանատեսակները և կենդանիների բնադրավայրերը բացակայում են:

10.7. Հատուկ պահպանվող տարածքներ

Մարզի բնության հատուկ պահպանվող տարածք է «Սևան» ազգային պարկը՝ 150,1 հազ. հա մակերեսով: Այն գտնվում է շրջակա միջավայրի նախարարության կառավարման ներքո՝ «Սևան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի գործառնությունների միջոցով: Այն բաժանվում է չորս՝ արգելոցային, արգելավայրային, ռեկրացիոն և տնտեսական գոտիների: Պարկի տարածքում են գտնվում «Նորաշենի», «Լիճք-Արգիշի», «Գիլլի» և «Արտանիշի» արգելոցները՝ 7464 հա ընդհանուր մակերեսով, որից ցամաքայինը կազմում է 4289 հա, ջրայինը՝ 3175 հա: Այստեղ է գտնվում նաև երկու՝ «Գավառագետի» և «Գիհի-կաղնուտային ռելիկտային» արգելավայրերն՝ ընդհանուր 2652 հա մակերեսով:

Գործունեության տարածքը գտնվում է «Սևան» ԱՊ-ից 4,6 կմ հեռավորության վրա:

10.8. Պատմամշակութային հուշարձաններ

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2007թ. մարտի 15-ի «ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՄԱՐՎՈՂ ԵՎ ՕՏԱՐՄԱՆ ՈՉ ԵՆԹԱԿԱ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԱՆՇԱՐԺ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» N 385-Ն որոշման՝ սահմանվում է Գեղամավան, Վարսեր և Լճաշեն բնակավայրերի վարչական տարածքների համար հուշարձանների ցանկը՝ Հավելված 3:

Լճաշենի տարածքում առկա են Սուրբ Աստվածածին եկեղեցի 17-րդ դար, գերեզմանոց խաչքարերով 10-18 ըր դար, Դամբարանադաշտ Բ.ա. 2-1 հզմ, Մատուռ 10-14 ըր դար: Լճաշեն համայնքի տարածքը համարվում է թանգարան՝ բաց երկնքի տակ: Սևանա լճի մակարդակի իջնելու հետևանքով՝ Դամբարանադաշտի հարավային ծայրին, երևում է Լճաշենի կիկլոպյան ամրոցն ու հնագույն քաղաքատեղիի մնացորդները, որը գրավում է ավելի քան 55 հեկտար տարածություն և տարածվում 15 բլուրների վրա:

Կատարված պեղումների ընթացքում այստեղ հայտնաբերվել են նախապատմական շրջանի բնակատեղիներ, բերդ-ամրոցներ, 3-2-րդ հազարամյակների դամբարանադաշտեր ու առանձին կոթողներ:

Գյուղում և նրա շրջակայքում կան ինչպես Արամեան շրջանի, Արարատյան թագավորության, այնպես էլ Արտաշեսյան, քրիստոնեական ժամանակաշրջանների հուշարձաններ, պաշտամունքային կոթողներ: Լճաշեն հնագիտական հուշարձանը համաշխարհային ճանաչում ստացավ գյուղից 3 կմ հարավ-արևելք, լճի ափամերձ հատվածում գտնվող բրոնզեդարյան դամբարանադաշտի շնորհիվ: Այն զբաղեցնում է 8 հեկտար տարածք և ընդգրկում է շուրջ 800 դամբարան:

Գեղամավան գյուղի հարավ-արևմտյան մասում է գտնվում Սուրբ Հովհաննես եկեղեցին, արևմտյան կողմում՝ Սուրբ Աստվածածին մատուռը:

Վարսեր գյուղում առկա է 19-րդ դարում կառուցված եկեղեցի՝ սբ Ստեփանոս անունով, որի պատերի վրա առկա են 12-14-րդ դարերի բարձրարվեստ խաչքարեր: Առկա են նաև Սբ. Գրիգոր Նարեկացի մատուռը, «Ծաղկավանք», «Նարեկ» «Խաչեր», «Օխնություն» սրբավայրերը, երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածների նվիրված հուշահամալիր և արցախյան ազատամարտի հերոսներ նվիրված հուշարձան-կոթողներ, անհիշելի ժամանակներից կառուցված «Հին ջրանցքը», խաչքարերով հարուստ հին գերեզմանատունը:

10.9. Բնության հուշարձաններ

Գեղարքունիքի մարզում և Սևանի ավազանը հարուստ են բնական հուշարձաններով: ՀՀ Կառավարության 2008թ. օգոստոսի 14-ի N967-Ն որոշման համաձայն՝ մարզում կան 15 բնության հուշարձաններ, որից 7-ը՝ երկրաբանական, 6-ը՝ ջրաերկրաբանական, 1-ը՝ ջրագրական և 1-ը՝ կենսաբանական: Բնական հուշարձանների մի մասն ունի հատուկ պահպանվող տարածքների կարգավիճակ:

Մարզի տարածքում պահպանվել են բազմաթիվ միջնադարյան ճարտարապետական հուշարձաններ, առանձնապես ուշագրավ բնական հուշարձաններ, խառնարանային լճեր, խարամային կոներ, ընդարձակ քարային ծովեր:

Գործունեության ենթակա վարչական տարածքներում առկա են երկու Երկարաբանական հուշարձաններ.

23.	«Անանուն» ծալքավորում	Գեղարքունիքի մարզ, Սևանա լճի հս-արևելյան ափին, երկաթուղու պաստառի հատվածում, Սևան քաղաքի մոտ 45 կմ հեռավորության վրա
24.	«Քարե ծով» քարացրոններ (չինգիլներ)	Գեղարքունիքի մարզ, Լճաշեն գյուղից 1 կմ դեպի խարամային քարհանք
25.	«Անանուն» հրաբխային արտահայտված շերտավորություն	Գեղարքունիքի մարզ, Լճաշեն գյուղից 1 կմ հվ, հրաբխային խարամների գործող քարհանքի մոտ

Նախատեսվող գործունեության տարածքում չկան բնության հուշարձաններ, մոտակա բնության հուշարձանը գտնվում է 1,2 կմ հեռավորության վրա:

10.10. Սոցիալական

Մարզի տարածքը կազմում է 5352քառ.կմ, ներառում է 5 քաղաքներ և 93 գյուղական բնակավայրեր: Մարզի տարածքում է գտնվում Սևանա լիճը և «Սևան»ԱՊ-ը: Մարզկենտրոնը Գավառ քաղաքն է: 2021թ. տարեսկզբի դրությամբ մարզի բնակչությունը կազմում է 227,3հազ. մարդ:

Մարզում են գտնվում բազմաթիվ հանքավայրեր, որոնցից են ոսկու, դոլոմիտի, բազալտի,

ավազի, հրաբխային տուֆի հանքավայրերը: Շահագործվող հանքավայրերից մի մասին բաժին է ընկնում երկրում արդյունահանվող հանքաքարի զգալի մասը: 2020թ.-ին մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները Հայաստանի Հանրապետության համապատասխան հատվածների ընդհանուր ծավալում կազմել են

➤ արդյունաբերություն	3.3 %
➤ գյուղատնտեսություն	11.9 %
➤ շինարարություն	4.7 %
➤ մանրածախ առևտուր	2.3 %
➤ ծառայություններ	0.9 %

Մարզի տնտեսության առաջատար ճյուղը գյուղատնտեսությունն է, հատկապես հացահատիկի, կարտոֆիլի, բանջարեղենի և անասնաբուծական մթերքի արտադրությունները: Մարզի արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը հանքագործական արդյունաբերությունն է:

Նախատեսվող գործունեությունն իրականացվելու է Սևան խոշորացված համայնքի՝ Վարսեր, Գեղամավան, Լճաշեն գյուղական բնակավայրերի վարչական տարածքներում:

Ք. Սևան համայնքը գտնվում է Սևանա լճի հարավ-արևմտյան ափին՝ լճից 200-250մ հեռավորության, ծովի մակերևույթից 1925մ բարձրության վրա: 2021թ. տարեսկզբի տվյալներով ունի 19.0հազ. բնակիչ:

Քաղաքի զարգացման հիմնական ուղղությունը թեթև արդյունաբերությունը և զբոսաշրջությունն է: Սևան համայնքը զբաղեցնում է 1784.68հա հողատարածք: Ռելիեֆը հիմնականում հարթ է, կտրտված հեղեղատներով, ունի գրունտային ջրերի բարձր մակարդակ: Տարածված են թույլ անկայուն լճային կարբոնատային ավազները, կավեր, ավազակավեր, խճեր:

Կլիման մեղմ է, բարձր լեռնային՝ չափավոր տաք ամառ և չափավոր սառը, քամոտ ձմեռ: Օդի միջին ջերմաստիճանը հունվարին կազմում է -12,5°C, հուլիսին՝ +22,5°C: Տարվա ընթացքում գերիշխում են հյուսիսային, հարավ-արևմտյան և արևմտյան ուղղության քամիները: Քաղաքի օդային ավազան արտանետումների հիմնական աղբյուր է հանդիսանում ավտոտրանսպորտը, ջեռուցման համակարգերը: Մարզը գազիֆիկացված է:

Լճաշեն բնակավայրը. գտնվում է Գեղամա և Փամբակի լեռնաշղթաների զոգավորությունում՝ Սևանա լճի հյուսիս-արևմտյան ափին: Ունի համեմատաբար բարենպաստ կենսապայմաններ, ընդարձակ և հարթ սևահողային տափաստան, որը գյուղի հացի շտեմարանն է: Համայնքի տարածքը կազմում է 5953.96 հա, բնակչությունը 2021թ. հունվարի 1-ի դրությամբ կազմում է թ. 4708 մարդ: Որպես բնակավայր գյուղն անվանվել է Լճաշեն 1946թ-ից: Հանայնքում առկա է դպրոց, մանկապարտեզ, մշակույթի տուն, արվեստի դպրոց, գրադարան:

Լճաշենի կլիմայի առավելագույն և նվազագույն ջերմաստիճանների տարբերությունը

կազմում է՝ հունվար ամսին օդի ջերմաստիճանը կարող է իջնել մինչև -30 աստիճան, իսկ օգոստոսին բարձրանում է +30°: Մթնոլորտային տեղումների քանակը կազմում է մինչև 600 մմ:

Հարուստ է Լճաշենի բուսաշխարհը (բացված գրունտների բույսեր, արմատական ավաճառք բույսեր, ալպյան գոտու բույսեր), հաշվվում է շուրջ 1600 բուսատեսակ, որոնցից 1500-ը ծաղկավոր բույսեր են: Գյուղում, բացի հայկական և իրանական տեսակներից, կան նաև բույսերի էնդեմիկ տեսակներ: Դրանց մեջ քիչ չեն նաև դեղաբույսերը: Բուսականությունից հանդիպում են վայրի ցորեն, վայրի կորնգան, մասրենու և ասպիրակի թփուտներ, ինչպես նաև հանդիպում են նաև դեղաբույսերի զանազան տեսակներ:

Համայնքի վարչական սահմաններում տարածված կենդանիներն են՝ գայլը, աղվեսը, գորշուկը, կզաքիսը, բեզուարյան այծը, կրծողներից՝ ճագարամուկը, գետնյասկյուռը, թռչուններից՝ անգղը, արծիվը, կռունկը, լորը, արտույտը, սարյակը, կկուն, ճնճղուկը, սողուններից՝ վահանազուխ իժը, գյուրգան:

Համայնքում բնակիչներն իրենց տնամերձ հողամասերում զբաղվում են հիմնականում պտղաբուծությամբ (խնձոր, տանձ, սալոր: Հացազգի մշակաբույսերից գյուղի վարելահողերում մշակում են կերային մշակաբույսեր՝ աշնանացան ցորեն, գարնանացան գարի, վարսակ, հաճար, կարտոֆիլ՝ հիմնականում սեփական կարիքները հոգալու համար:

Զբաղվում են խոշոր և մանր անասնաբուծությամբ, մեղվաբուծությամբ, թռչնաբուծությամբ:

Համայնքում գործում է կենտրոնացված աղբահանությունը:

Համայնքի վարչական սահմաններում ընդգրկված 195.78 հեկտար հատուկ պահպանվող տարածքի պահպանումն ու խնամքը իրականացվում է «Սևան» ազգային պարկ ՊՈԱԿ-ի կողմից:

Համայնքի հիմնախնդիրներից է բնակարանների, փողոցային ցանցի հիմնանորոգումը, զբոսաշրջության համար անհրաժեշտ ենթակառուցվածքների բացակայությունը:

Գեղամավան գյուղական բնակավայրը գտնվում է Հրազդան գետի ձախափնյա հատվածում, մարզկենտրոնից 37կմ հյուսիս-արևմուտք՝ ծովի մակերևույթից՝ 1850մ բարձրության վրա: Համայնքի վարչական տարածքը կազմում է 3128,37հա՝ ծովի մակարդակից 1800-2450մ բարձրությունների վրա: Ունի լեռնային ռելիեֆ: Տնտեսության հիմնական ուղղությունը համարվում է անասնապահությունը՝ խոշոր և մանր եղջերավոր անասուններ, խոզաբուծություն, թռչնաբուծություն: Իսկ բուսաբուծությունը հիմնականում ուղղված է կերի բազայի ապահովմանը: Մշակվում են հացահատիկային մշակաբույսեր՝ ցորեն, գարի, հաճար, բազմամյա բակլազգի խոտաբույսեր և կարտոֆիլ: Համայնքային ճանապարհները գտնվում են բարվոք վիճակում, իրականացվում է կենտրոնացված աղբահանություն:

Բնակչությունը 2021թ. հունվարի 1-ի դրությամբ կազմում է 1804 մարդ: Համայնքում գործում է դպրոց, մանկապարտեզ, նախակրթարաններ, մանկապարտեզ:

Համայնքի հիմնախնդիրներից է արտագաղթը, ներբակային ճանապարհների հիմնանորոգումը, լուսավորությունը:

Վարսեր բնակավայրը գտնվում է Սևան քաղաքից հարավ-արևմտյան մասում՝ 3,6կմ

հեռավորության վրա: Գտնվում է Հրազդան գետի ցամաքած հունի հովտում՝ լեռնալանջի վրա: Հին բնակատեղի է: Վարչական տարածքը կազմում է 3659,59 հա: Ունի լեռնային ռելիեֆ՝ արևմտյան մասում հարթ է: Ռելիեֆի նիշերը տատանվում են ՝ արևմուտք-հյուսիս-արևմուտքում 2010-2030մ, հարավ-արևելքում 2020- 2030մ, իսկ հյուսիս-արևելքում՝ 2040 մետրի սահմաններում: Գյուղի հարավային մասից, շուրջ 6 կմ հեռավորության վրա ձգվում է Գեղամա լեռնաշղթան:

Կլիման ձմռանը ցրտաշունչ է, իսկ ամռանը՝ զով: Միջին տարեկան ջերմաստիճանը 60C է: Ամենատաքը օգոստոս ամիսն է՝ միջին ջերմաստիճանը 200C է, իսկ ամենացուրտը հունվարը՝ -10 ° C-ի: Տարեկան միջին տեղումների քանակը կազմում է 749 մմ:

Գյուղի շրջակայքին բնորոշ է մարգագետնատափաստանային, անտառային-դարչնագույն և գորշ անտառային հողերի առկայությունը: Հիմնական ծառատեսակներից տարածված են ուռենին, բարդին, սոճին, թեղին, արջընկույզը, և մրգատու ծառատեսակները (խնձորենի, բալենի, սալորենի, տանձենի, ընկուզենի, մասրենի), մերձալպյան գոտում աճում են հատիկաբուսային տեսակները՝ այծամորուք, աստղաբույս, ավելուկ, արմավաթուփ, աղվեսագի, ձիասամիթ (բոխի), գնաբբուկ, դաղձ, երիցուկ (դեղատնային), եզան լեզու, եղինջ, լերդախոտ, լոշտակ, խնկածաղիկ, մատուտակ, ոգնենի (կլորագլուխ), ուրց, ուրցադաղձ, վիրախոտ, տատրակ, հավախոտ և այլն:

Կաթնասուններից լայն տարածում ունեն՝ սովորական դաշտամուկը, գորշ գերմանամուկը, սովորական խլուրդը, աքիսները, սողունները, ժայռային մողեսները, օձերը: Լեռնային գոտիներում հանդիպում են՝ աղվեսներ, գայլեր, իսկ թռչուններից՝ արծիվներ, հոպոպներ, խաղտտիկներ, դեղնափոր սարյակներ, ծիծեռնակներ:

Բնակչությունը 2021թ. հունվարի 1-ի դրությամբ կազմում է 2034 մարդ: Բնակչությունը զբաղվում է գյուղատնտեսությամբ՝ անասնապահությամբ և հողագործությամբ: Զբաղվում են հացահատիկի (գարնանացան գարի, ցորեն, հաճար), կերային կուլտուրաների (առվույտ, կորնգան) և կարտոֆիլի մշակությամբ:

Գյուղում զարգացած է կաթնատու և կաթնամսատու տավարաբուծությունը: Կաթը մթերվում է, և ամբողջ արտադրության կեսից ավելին ենթարկվում է արդյունաբերական վերամշակման: Գյուղում գործում է կաթի վերամշակման գործարան: Գյուղում առկա դպրոց, մշակոյթի տուն, գրադարան, բուժկայան: Գյուղի տարածքում է գտնվում 35-40 հազար մ խոր. տարողություն ունեցող Վարսերի ջրամբարը, գյուղի հյուսիս-արևմտյան լանջերի միջև գտնվող Զոչո ջրվեժը: Գյուղը հարուստ է՝ Խառնարան, Կլոր դար, Սևսար բլուրներով և Կարմիր Սև, Լեռ, Ցլուզլուխ, Բարոժ լեռներով:

Հիմնախնդիրներից է գյուղի ջերմամատակարարումը, ընդհանուր կոյուղահեռացումը, արտաքին լուսավորությունը:

11. Նախատեսվող գործունեության հզորությունները, տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումները

11.1. Էլեկտրահաղորդման գծեր

Նախատեսվող գործունեության նպատակն է 110/10կՎ լարման 2x16ՄՎԱ հզորության ենթակայանի և 110կՎ լարման սնող օղային գծի կառուցումը:

Էլեկտրահաղորդման գծի շինարարության փուլ ՕԳ-ի կառուցման համար նախատեսված են տիպարային մետաղական հենարաններ՝ ընդհանուր թվով 27 հենարան:

Պատվիրատուի պահանջով, հետագայում 110կՎ ՕԳ-ի պահուստային սնում ունենալու նպատակով, նախագծվող ԵԿ-ում նախատեսված է երկրորդ 110կՎ մուտքի բջիջ: 110կՎ երկրորդ շղթայի մոնտաժման համար, վերջին հատվածում նախատեսված են երկշղթա հենարաններ:

Գոյություն ունեցող N58 Մ1Մ ճյուղավորման հենարանից 1868մ հատվածում (ՊԿ 0+00 մինչև ՊԿ18+68) ուղեգծում նախատեսված է 11հատ միաշղթա հենարանի տեղադրում:

Ուղեգծի 2740.0մ հատվածում (ՊԿ18+68-ից մինչև ԵԿ-ի մուտքի պորտալներ ՊԿ46+08) ուղեգծում նախատեսված է 16 հատ երկշղթա հենարանի տեղադրում:

Հենարանների տակ նախատեսված են տիպարային երկաթբետոնե հիմքեր: Հիմքերի ընտրությունը կատարված է ըստ հենարանների վրա ազդող ուժերի և գրունտների ֆիզիկամեխանիկական հատկությունների: Հիմքի տակ գրունտը 10 -15 սմ մշակվում է ձեռքով:

Երկշղթա հենարանների հիմքերի ընտրությունը կատարված է հաշվի առնելով հետագայում հենարանների վրա երկրորդ շղթայի մոնտաժումից առաջացող ուժերը:

Հիմքերի տակ նախատեսված է խճային ծածկ 100սմ շերտով:

Հիմքերի տեղադրումից հետո գրունտի հետլիցքը պետք է կատարվի տոփանումով՝ յուրաքանչյուր 20սմ հետլիցքից հետո:

Ավելացած գրունտը պետք է հարթեցվի տեղում 10սմ շերտով:

Հենարանների հողակցումը նախատեսված է ճառագայթային հողակցիչներով (Ø12մմ տրամագծով կլոր պողպատ): Ճառագայթային հողակցիչի երկարություններն ընտրված են գրունտի էկվիվալենտ տեսակարար դիմադրության համապատասխան: Ճառագայթային հողակցիչների տեղադրման խորությունը գրունտում 0.5մ է:

Հողակցման սարքվածքի ընտրությունը կատարված է համաձայն 3602-ՏՄ-II տիպարային նախագծի:

Էլեկտրահաղորդման գծի տեխնիկական, տեխնոլոգիական լուծումները: 110/10կՎ ԵԿ-ի միացումը 110կՎ “Ախթամար” ՕԳ-ին իրականացվելու է ճյուղավորման սխեմայով:

Նախագծվող 110կՎ ՕԳ-ի ճյուղավորումը իրականացվում է գոյություն ունեցող 110կՎ “Ախթամար” ՕԳ-ի N58 Մ1Մ տիպի խարսխաանկյունային հենարանից:

ՕԳ-ի ուղեգծի վերջը՝ նախագծվող 110/10կՎ ԵԿ-ի պորտալներն են:

Նախագծվող ՕԳ-ի երկարությունը N58 Մ1М հենարանից մինչև ԵԿ-ի պորտալներ կազմում է 4608.0մ:

Հաղորդալարն ընդունված է պողպատալյումինե AC-120/19 տիպի: Անցկացվող օդային գծերը լինելու են միայն վերգետնյա:

ՕԳ-ի շանթապաշտպանությունը նախատեսված է C-50 տիպի ճոպանով: Ճոպան նախատեսված չէ միայն NN10-11 հենարանների թռիչքում, որտեղ նախագծվող ՕԳ-ն անցում է կատարում 110կՎ ՕԳ-ի տակով:

Համաձայն տեխնիկական կանոնակարգի, հաղորդալարի եզրաչափը հողից 7.0մ է: Նախագծում ապահովված է պահանջվող եզրաչափը:

Հաղորդալարերի մեկուսացման և ճոպանի ձգող ամրացումների համար նախատեսված են ПС70Е տիպի ապակե մեկուսիչներ:

11.2. Տրանսֆորմատորային ենթակայան

Նախատեսվում է տեղադրել Սևան համայնքի Լճաշեն բնակավայրի 7/1 հողամասի վրա՝ բնակավայրից մոտ 1,5կմ հեռավորության վրա: Ենթակայանի տարածքը զբաղեցնելու է 2000 քառ.մ, որից 155,04 քառ. մ զբաղեցնելու է շենքը: Հողամասի նպատակային նշանակությունը՝ արդյունաբերական, ընդերքօգտագործման, գործառնական նշանակությունը՝ արդյունաբերական օբյեկտների:

Ձեռնարկողը դիմել է հողի նպատակային նշանակությունը էներգետիկ ենթակառուցվածքների հողերի նշանակության փոխելու նպատակով:

Ենթակայանի շինարարության փուլ. Ենթակայանի տարածքը մասնակի ասֆալտապատվելու է՝ տարածքի մոտ 10%-ը: Տրանսֆորմատորները տեղադրվելու են բետոնային հիմքերի վրա: Ենթակայանի տարածքում շինության ներսում տեղադրվելու են միայն ցածր լարման սարքավորումները, իսկ բարձր լարման ուժային սարքավորումները տեղադրվելու են բաց տարածքում՝ բետոնապատ հիմքերի վրա:

Ենթակայանի փակ շինությունն լինելու է մեկ հարկանի, տանիքային ծածկով, ապահովված է լինելու անձրևաջրերի հեռացման համակարգով: Հատակների և հարդարման աշխատանքները կիրականացվեն տանիքածածկային և ապակեպատման աշխատանքներից հետո: Ձմռան պայմաններում ներքին հարդարման աշխատանքները կատարվելու է ներսում 80С ոչ պակաս ջերմության պայմաններում:

Ենթակայանի տեխնիկական, տեխնոլոգիական լուծումները: Նախագծով նախատեսվող ենթակայանի հզորություններն են 110/10կՎ լարման 2x16ՄՎԱ: Նախատեսվում է տեղադրել երկու հատ եռաֆազ երկփաթույթ ուժային տրանսֆորմատորներ 16000կՎԱ հզորության 100/10կՎ լարման: 110/10կՎ ենթակայանի կառուցման համար նախատեսվում է (N4H սխեման) երկու անջատիչով բլոկ և բաժանիչներով միջակապ գծի կողմից (համաձայն «Схемы принципиальные электрические распределительных устройств подстанций 35-750кВ.Типовые решения.»):

Շանթապաշտպանությունը Կայծակի ուղիղ հարվածներից իրականացվում է 110կՎ պորտալների վրա տեղադրված 5մ երկարության ձողերի միջոցով – 2 հատ և 1 հատ

առանձին կանգնած 25մ բարձրությամբ շանթարգելով: Ըստ հաշվարկների արդյունքների բոլոր սարքավորումները 110կՎ և հաղորդալարերը ընդգրկված են այդ շանթարգելներով ստեղծված շանթապաշտպանիչ գոտում, ՓԲՄ-ի շենքը նույնպես ընդգրկված է այդ շանթապաշտպանիչ գոտում: Պորտալի բարձրությունը կազմում է 19.35մ: Գծերից եկող կոմուտացիոն գերլարումներից պաշտպանության համար իրականացվում է ուժային տրանսֆորմատորի մոտ և հավաքական դղերի վրա տեղադրվող գերլարման սահմանափակիչներով:

Նախատեսվում է տեղադրել 110կՎ-ի լարման հետևյալ սարքավորումները:

1. Էլեգազային անջատիչ BGT-110III-40/2000Y1 տիպի զսպանակավոր շարժաբերով – 2 հատ:
2. Եռաբևեռ բաժանիչ մեկ և երկու հողանցման դանակներով, համապատասխանաբար PTH-16-110/1000-40YXJI-2 հատ և PTH-2-110/1000-40YXJI տիպի – 3 հատ, էլ.շարժիչային շարժաբերով:
3. Հոսանքի տրասֆորմատոր ТОГФ-110II տիպի – 6 հատ:
4. Գերլարման սահմանափակիչ ОПН-П1-110 տիպի – 6 հատ:

Նախատեսվում է նաև 10կՎ պահարաններ K-26 տիպի վակուումային անջատիչներով, ընդունելով սեկցիավորված հաղորդադողային համակարգ:

6կՎ-ի պահարաններն են՝

1. Մուտքի պահարան K-26 տիպի ներքին տեղադրման 2 հատ:
2. Գծային պահարան K-26 տիպի ներքին տեղադրման 10 հատ:
3. Մինջղողային անջատիչով պահարան K-26 տիպի ներքին տեղադրման 1 հատ:
4. Մինջղողային բաժանիչով պահարան K-26 տիպի ներքին տեղադրման 1 հատ:
5. 10կՎ լարման տրանսֆորմատորով, ОПН-10 տիպի գերլարման սահմանափակիչով պահարան ներքին տեղադրման 2 հատ:
6. Սեփական կարիքների տրանսֆորմատորի պահարան ուժային 63կՎԱ տրանսֆորմատորով և ապահովիչով 2 հատ:

Ուժային տրասֆորմատորի 10կՎ-ի կապը ՓԲՄ-ում տեղադրված 10կՎ պահարանների հետ իրականացվում է հաղորդադողային կամրջակի և մալուխի միջոցով: ԲԲՄ-110կՎ հաղորդաձողավորումը նախատեսված է AC-120/19 տիպի հաղորդալարով: Ենթակայանի օպերատիվ հոսանքը հաստատուն է, որի համար տեղադրվում է ШОТЭ տիպի սարքավորում, իսկ սեփական կարիքների շղթաների սնուցման համար ըստ հաշվարկների, տեղադրվում է երկու հատ TM-63կՎԱ հզորության 10/0.4-0.23կՎ տրասֆորմատոր և տեղադրվում է 10կՎ պահարանի մեջ: Ուժային և հսկիչ մալուխների մոտեցումը սարքավորումներին 110կՎ ԲԲՄ-ում նախատեսվում է 600x600մմ և 800x900մմ անցուղիներով:

110/10կՎ ենթակայանի հողանցումը իրենից ներկայացնում է 40x4մ կտրվածքի շերտապողպատից (հորիզոնական էլեկտրոդ) և 3.0մ երկարության 50x50x5մ կտրվածքի անկյունային պողպատից (ուղղահայաց էլեկտրոդ) բաղկացած ցանց: Շերտապողպատը տեղադրվում է 0.7մ խորության վրա: Ուղղահայաց էլեկտրոդները տեղադրվում են ենթակայանի եզրագծի երկայնքով 6մ քայլով և 110կՎ գերլարման սահմանափակիչների մոտ: ՓԲՄ-ի շենքի ներքին և արտաքին հողանցման կոնտուրը երկու տեղով միացվում է 110կՎ ԲԲՄ-ի արտաքին հողանցման եզրագծին: Հողակցիչի բոլոր միացումների տարրերը և նրանց հատումները կատարել եզրածածկված եռակցումով: Ենթակայանում տեղադրվող բոլոր սարքավորումների մետաղական մասերը, ինչպես նաև կոնստրուկցիաները պետք է միացվեն ընդհանուր հողանցման եզրագծին:

Լուսավորություն Նախագծով նախատեսվում է 110կՎ ԲԲՄ-ի արտաքին լուսավորություն: Լուսավորության ցանցի լարումը 380/220Վ է(ֆազա զրո) և այն սնվում է փոփոխական հոսանքի սեփական կարիքների պանելից: Արտաքին լուսավորության ցանցը սնելու համար նախատեսվում է լուսավորության խմբակային ЯОУ-8501 տիպի բաշխիչ վահան, որը կսնի լուսավորության ցանցը:

Արտաքին լուսավորությունը իրականացվում է “LED” տիպի լուսարձակներով որոնք տեղադրվում են մետաղական պորտալների, առանձին կանգնած շանթարգելի և նոր տեղադրվող մետաղական կանգնակների վրա 6մ բարձրության վրա: Լուսավորության ցանցը իրականացվում է ВВГнг-660 տիպի 3x2.5մմ² կտրվածքի մալուխներով որոնք անց են կացվում անցուղիներով մասամբ խրամուղով խողովակով: Փոփոխական հոսանքի սեփական կարիքների պանելից մինչև լուսավորության վահան իրականացվում է ВВГнг-660 5x2.5մմ² կտրվածքի մալուխով: Լուսավորման կայանքների համար մալուխների ընտրությունը և ստուգումը կատարված է լարման թույլատրելի կորստի ապահովման պայմաններով, ինչպես նաև տաքացմամբ: Նախագծով նախատեսվում է ՓԲՄ-ի բանվորական լուսավորություն: ԵԿԿ-ի, ՓԲՄ-ի լուսավորությունն իրականացվում է “LED” տիպի լուսատուներով տարբեր հզորությունների: ՓԲՄ-ում բոլոր մալուխները անց են կացվում պատերով փակ սվաղի տակ: Շենքի մուտքի մոտ նախատեսվում է տեղադրել լուսավորության ցայտանթափանց լուսատուներ “LED” տիպի: Անջատիչները տեղադրվում են գետնից 1.5մ բարձրության վրա, վարդակները 0.8մ, իսկ լուսավորման վահանը՝ 1.5մ:

Բոլոր լուծումները և միացումները իրականացվում են համաձայն ՀԷՑ –ի կողմից տրված տեխնիկական պայմանի /հավելված 3/:

11.3. Շինհրապարակ

Հորատանցքերի փորման վայրերում շինհրապարակ չի նախատեսվում, շինհրապարակը կազմակերպվելու է միայն ենթակայանի կառուցման վայրում 40x35մ մակերեսով:

- Ժամանակավոր կենցաղ գրասենյակային տնակների տեղադրում
- Շինոնտաժային մեխանիզմների անհրաժեշտ սարքերի և գործիքների առաքում շինհրապարակ:
- Շինհրապարակի ժամանակավոր ցանկապատում:
- Ժամանակավոր ինժեներական կոմունիկացիաների անցկացում:

- ավտոմեքենաների կայանման, նյութերի տեղակայման վայրեր,
- պահակատուն-2 հատ,
- շինտեխնիկայի և սարքավորումների, գործիքների տեղակայման վայրեր,
- աշխատողների համար տնակ՝ հանդերձարանով և խոհանոցով,
- աշխղեկի սենյակ
- (90x1.5) չափերի 1 շարժական սան հանգույց (բիոգուգարան)՝ լվացարանով,
- ավտոմեքենաների անիվների լվացման ցնցուղարաններ՝ 2 հատ:

մեքենայով: Տանիքի, հատակների և հարդարման աշխատանքները կատարվելու է ՇՆ և Կ 3.04.01 -87 - ի, ՇՆ և Կ III - 4 - 80 - ի և աշխատանքային նախագծերի պահանջներով:

Հակահրդեհային անվտանգությունը շին - հրապարակում, աշխատանքի տեղամասերում և աշխատատեղերում անհրաժեշտ է ապահովել համապատասխան հակահրդեհային անվտանգության կանոններ եռակցման և այլ աշխատանքների իրականացման համար հաստատված պետստանդարտ 12.1.004.76 - ի :

Մինչև շինաշխատանքի սկսելը աշխատողներին պետք է ծանոթացնել անվտանգության տեխնիկայի կանոնների հետ՝ հրահանգավորել ըստ մասնագիտությունների:

Տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցներ. կայանի կառուցման շինարարության փուլում օգտագործվելու են տեխնիկական և տրանսպորտային միջոցներ՝ 2 հորատող, 1 հարթեցնող, 1 ինքնաթափ, որոնք կարող են լինել կապալառու կազմակերպության տրանսպորտային միջոցները կամ վարձակալվել այլ կազմակերպություններից:

- ավտոմոբիլային ամբարձիչ KC-55713-1 մակնիշի:
- Շինմոնտաժային աշխատանքների կատարման համար ընտրված է KC-45717K-3P մակնիշի աշտարակային կռունկ, սլաքի երկարությունը 30 մ, բեռնաբարձությունը 25տ:
- Կցորդային բեռնատար՝ MAZ 5432 մակնիշի , կցորդ HEΦA3 9334-20 մակնիշի:
- Ավտոմոբիլային մանիպուլյատոր FASSI F700B մակնիշի
- Ավտոաշտարակ՝ АГП-28 մակնիշի:
- Ավտոինքնաթափ

Լուսավորություն և ջեռուցում. Շինարարական աշխատանքները կատարվելու են ցերեկային ժամերին: Տարածքում աշխատողների համար տեղադրվելու է ժամանակավոր հանգստի կացարան(տնակ), որի լուսավորությունը և ջեռուցումը կկատարվի ժամանակավոր էլեկտրական հոսանքի անցկացման՝ դիզելգեներատորների միջոցով:

Հողային ռեսուրսներ. կատարվելու են հողային աշխատանքներ հենասյուների հիմքերի փորման և, ենթակայանի կառուցման ժամանակ:

Հողային աշխատանքների արդյունքում հանվելու է 3760խմ գրունտ, որից մոտ 3700խմ կատարվելու է ետլիցք, մոտ 60խմ հարթեցում տեղում 10 սմ շերտով: Հանվող ընդհանուր բուսահողի ծավալը կազմում է 187,95մ³: Հանված բուսահողն օգտագործվելու տարածքի հողային շերտի վերականգնման նպատակով:

Հողային զանգվածը և բուսահողն ամբողջությամբ համապատասխանաբար օգտագործվելու է անցքերի և խրամուղիների լցման, տարածքների վերականգնման և բարեկարգման համար:

Ջրային ռեսուրսներ. Շինարարական աշխատանքների ժամանակ աշխատողների համար խմելու ջուրը բերվելու է պատրաստի վիճակում՝ շշերով: Ջրցանի և տեխնիկական նպատակով ջուրը բերվելու է ջրցան մեքենաներով՝ ըստ պահանջի:

Կեղտաջրերի հեռացում. Աշխատողներն օգտվելու են տարածքում տեղադրվող՝ շարժական 1,0*1,5 չափերի բիոգուգարանից՝ լվացարանով:

Թափոններ. շինարարության փուլում առաջանալու են թափոններ.

- շինարարական աղբի տեսքով՝ նյութերի մնացորդներ (ավազ, շեբեն, ցեմենտ, մետաղյա լարեր, պլաստմասե իրեր),
- աղտոտված լարեր, պարկեր,
- կենցաղային աղբ – կառուցապատման փուլում,

Սոցիալական. շինարարական աշխատանքներին ներգրավելու են 13 մարդ՝ 8 ժամյա աշխատանքային գրաֆիկով: Ներգրավվելու են համայնքի բնակիչները, որոնք տարածք են հասնելու սեփական տրանսպորտային միջոցներով:

Բարեկարգում. կառուցման ավարտից հետո կատարվելու է տարածքի բարեկարգում, թափոնների հեռացում, տարածքի հնարավորինս նախկին տեսքի բերում, օգտագործված ճանապարհների կարգաբերում: Կատարվելու է փոսերի, հենասյուների եզրային մասերի լիցք՝ հողային զանգվածով, իսկ վերին մասը ծածկվելու է բուսահողով:

11.4. Նախատեսվող գործունեության իրականացման ժամանակացույցը

Շինության կառուցման շին-մոնտաժային և հատուկ աշխատանքների կատարման տևողությունը հաշվարկված է CH - 440 – 79 դրույթներին համապատասխան՝ 730օր:

Նախատեսվող գործունեությունն իրականացվելու է ըստ նախատեսված ժամանակացույցի՝ հերթականությամբ.

- 1.Պլանավորում և կազմակերպում
2. Հիմքերի նախապատրաստում
- 3.Հիմքերի տեղադրում, մոնտաժում
- 4.Հաղորդալարերի մոնտաժում
- 5.Սարքավորումների տեղակայում, տրանսֆորմատորի մոնտաժում
6. Շենքի կառուցում և այլն:

Գործունեության իրականացման ժամանակացույց

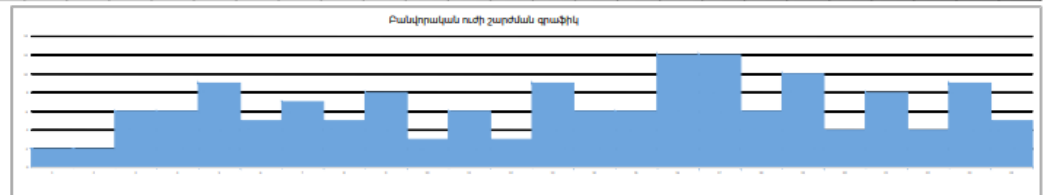
110104-Ա ԼԱՐՄԱՆ ՀՃԱԿԱՆ ԶՈՐՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱՑԱՆԻ ԵՎ 1104-Ա ԼԱՐՄԱՆ ՍԱՐԴ ՕՐԱԶԻՆ ԳԾԻ ՕՐԱԶՈՒԹՅԱՆԻ ՊԵՆԱՆԱԿՈՐԴԻՄ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
Կոդ	Նկարագրող անվանում	Քանակ		Միավորներ		Միավորներ		Միավորներ	Միավորներ	Միավորներ	Միավորներ	Միավորներ	Միավորներ	Համար			ՍԱՐՄԱՆԻ ԶԱՄԱԿ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
		Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր							Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ	Միավոր	Կոդ

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ

Երևույթի կառուցման շին - մոնտաժային և հատուկ աշխատանքների կատարման տնտեսությունը հաշվարկված է համաձայն ՀՀ - 440 - 79, կիրառելով ընդհանուր դրույթների գործակիցները տնտեսությունը կազմում է 730 օր : Աշխատանքների ժամկետները և երթուղիները տրված են ներկայացվող ժամանակացույցում:

Հիմնական Օդակի Կազմը

- Էլեկտրամոնտաժ 4 մարդ
- Մեքենավար - 3 մարդ
- Քեմիկատոր - 2 մարդ
- Հյուսն - 2 մարդ

ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ. Սեան համայնք. ցույց Լճաշեն 7/1					
110104-Ա ԼԱՐՄԱՆ ՀՃԱԿԱՆ ԶՈՐՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱՑԱՆԻ և 1104-Ա ԼԱՐՄԱՆ ՍԱՐԴ ՕՐԱԶԻՆ ԳԾԻ					
Գործ	Կոդ	Քանակ	Միավոր	Միավոր	Միավոր
Գործ	Կոդ	Քանակ	Միավոր	Միավոր	Միավոր
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ				Միավոր	Միավոր
ՕՐԱԶՈՒԹՅԱՆ ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՄ				19	1
				Երևան 2023թ	

12. Օգտագործվող բնառեսուրսներ և նյութեր

Նախատեսվող գործունեության շինարարության փուլում բնառեսուրսներից օգտագործվելու է ջուր՝ աշխատողների խմելու և կենցաղային կարիքները հոգալու նպատակով:

12.1. Ջուր

Աշխատողների համար խմելու ջուրը բերվելու է պատրաստի վիճակում՝ շշերով, ըստ պահանջի: Ջրցանի և հողային գրունտի խոնավաացման համար օգտագործվելու է տեխնիկական ջուր, որը տարածք է բերվելու ջրցան մեքենաներով՝ պայմանագրային հիմունքներով: Շինարարությունը տևելու է 730 օր, շինարարության ընթացքում աշխատելու են 11 բանվոր:

Ջրի մատակարարման հաճախականությունը կատարվելու է ըստ կարիքի: Տեխնիկական ջուրն ըստ անհրաժեշտության օգտագործվելու է 3 հակահրդեհային հիդրանտ, /55x35,4/ տարածքի համար հրդեհամարման, անիվների լվացման համար:

ա) Շինանձնակազմի կենցաղային և տնտեսական ջրածախսը որոշվում է հետևյալ բանաձևով՝

$W_{\text{է.ի.}} = (n \times N + n1 \times N1) \times T$, որտեղ

n – ԻՏ աշխատողների, ծառայողների թվաքանակն է՝ 2 մարդ

N – ԻՏԱ ջրածախսի նորմատիվն է՝ 0.016 մ³օր/մարդ

$n1$ – սպասարկող աշխատողների թվաքանակն է՝ 11 մարդ

$N1$ – սպասարկողների ջրածախսի նորմատիվն է՝ 0.025 մ³օր/մարդ

T – աշխատանքային օրերի թիվն է՝ 730օր:

$W_{\text{խ.տ.}} = (2 \times 0.016 + 11 \times 0.025) \times 730 = 224.11 \text{ մ}^3 / \text{շին. ժամ. կամ } 0,307 \text{ մ}^3 / \text{օր:}$

Ելնելով տարածքի կլիմայական պայմաններից, ինչպես նաև անվտանգության կանոններից շահագործման փուլում տարածքի ջրցան չի նախատեսվում:

Հրդեհաշիջման համար ջրի սպառումն իրականացվում է մեկ կրակի մարման (3 ժամ) տևողության հիման վրա և արդյունաբերական և կենցաղային կարիքների համար ջրի առավելագույն սպառման ընթացքում այդ նպատակների համար նախատեսված ջրի սպառման ապահովման քանակով՝ $q_3 = 2.5 \text{ լ / վրկ}$ ՝ ներքին հրդեհային հիդրանտի յուրաքանչյուր ռեակտիվից: Հրդեհի մարման համար օգտագործվող ներքին հրդեհային հիդրանտների քանակը $n=3$: Ենթակայանի տարածքի հրդեհը մարելու համար ջրի սպառումը կլինի.

$$Q_i = n \cdot q_3 = 3 \cdot 2.5 = 7,5 \text{ լ / վ:}$$

Անիվների լվացման համար Շինարարության փուլում նախատեսվում է, , մեքենաների լվացումը նախատեսվում է 2-3 հատ, օրը 1 անգամ հաճախականությամբ

տեղադրվելու են 3 հատ լվացման կետեր, յուրաքանչյուրի ջրաքանակի նորման ընդունված է 0,8լ/վրկ:

$$Q_2 = 0.8 \times 3 = 2.4 \text{ րկ}$$

12.2. Օգտագործվող նյութեր

Գործունեության իրականացման ընթացքում օգտագործվելու են հետևյալ նյութերը.

- մալուխ,
- մետաղ՝ ալյումին, պողպատ,
- ներկ,
- մեկուսիչ նյութեր
- բետոն,
- խիճ,
- փայտանյութ:

Հաղորդալարերը լինելու են պողպատ-ալյումինե՝ օդային:

Հենասյուների հիմքերի ամրացման և ենթակայանի կառուցման համար օգտագործվելու է բետոնանյութ, որը բերվելու է պատրաստի վիճակում՝ մասնագիտական կազմակերպություններից՝ պայմանագրային հիմունքներով: Շինարարության համար նախատեսված նյութերը մատակարարվելու են համապատասխան մասնագիտացված կազմակերպություններից:

Տարածքում շինանյութերի պահեստավորում չի նախատեսվում: Անհրաժեշտ շինանյութերը գործունեության վայր են բերվելու ըստ տեսակների և անհրաժեշտության, տեղադրվելու են տակդիրների վրա:

Շինարարության ընթացքում բացառվելու են ՀՀ կառավարության 2002թ. հունվարի 24-ի «Սևանա լճի վրա բացասական ազդեցություն ունեցող նյութերի, կենսածին տարրերի, ծանր մետաղների կամ դրանց միացությունների և այլ նյութերի ցանկը հաստատելու մասին» N 57 որոշմամբ ամրագրված նյութերի օգտագործումը:

13. Շրջակա միջավայրի վնասակար ազդեցության բացառմանը, նվազեցմանն ու փոխհատուցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումների ծրագիր

Գործունեության իրականացման ենթակա տարածքը ներառում է ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սևան համայնքի Գեղամավան, Վարսեր, Լճաշեն բնակավայրերի տարածքները՝ 110կվ լարման օդային գծի և 110/10կվ լարման տրանսֆորմատորային ենթակայանի կառուցման համար: Ենթակայանը կառուցվելու է Լճաշեն գյուղի տարածքում, օդային գիծն անցնելու է Գեղամավան և Վարսեր գյուղերի տարածքներով:

Գործունեությունն իրականացվելու է պահպանելով ՀՀ կառավարության՝ 2000 թվականի մայիսի 18-ի «1000 Վ-ից բարձր լարման էլեկտրական ցանցերի ու մայրուղային խողովակաշարերի պահպանության կանոնների» N 249 և 1998 թվականի մայիսի 26-ի

«Էներգետիկայի բնագավառի օբյեկտների անվտանգության գոտիների չափերը և դրանց օգտագործման կարգը» N 313 որոշումների պահանջները և գործող սանիտարահակաճարակաբանական կանոնների ու նորմերի, ինչպես նաև 2009 թվականի ապրիլի 2-ի «ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԳՈՏԻՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» N363-Ն որոշումների պահանջները: ՕԳ-ի կառուցման բոլոր տարրերը պետք է համապատասխանեն ազգային ստանդարտներին, շինարարական նորմերին, տեխնիկական կանոնակարգի /ՏԿ/-ի պահանջներին:

Նախատեսվող գործունեությունն իրականացնելիս հաշվի են առնվել նաև 2006 թվականի դեկտեմբերի 21-ի ՀՀ կառավարության N1943-Ն որոշմամբ հաստատված՝ «Էլեկտրատեղակայանքների սարքվածքին ներկայացվող ընդհանուր պահանջներ» տեխնիկական կանոնակարգի VIII բաժնի պահանջները և ցուցումները՝ գործունեության իրականացման հետևանքով շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցության աստիճանը նվազեցնելու նպատակով:

Գործունեության իրականացման ընթացքում ծառահատումներ չեն կատարվելու, ենթակառուցվածքների փոփոխություններ չի առաջանալու:

Գործունեության իրականացման հետևանքով հնարավոր բացասական ազդեցությունները կլինեն շինարարական աշխատանքների ժամանակ, սակայն վերջինները կլինեն կարճաժամկետ: Շրջակա միջավայրի պահպանման և վերջինիս բաղադրիչների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները մեղմելու նպատակով նախատեսվում են բնապահպանական մի շարք միջոցառումներ, որոնք կապված են լինելու օդային ավազան արտանետումների, հողային և ջրային ռեսուրսների աղտոտման, ինչպես նաև տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների աշխատելու ընթացքում հողային և ջրային ռեսուրսների մեջ վտանգավոր նյութերի՝ յուղերի հնարավոր ներթափանցման, թափոնների կառավարման, տարածքի կենսաբազմազանության պահպանման հետ:

Նախատեսվող գործունեության իրականացման համար նախատեսվում է շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունների մեղմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումներ, որոնց ճիշտ կիրառման արդյունքում՝ գործունեության իրականացման հետևանքները շրջակա միջավայրի վրա կլինեն նվազագույնը:

13.1. Օդային ավազան

Գործունեության իրականացման հետևանքով օդային ավազան հնարավոր արտանետումները լինելու են ավտոտրանսպորտի շահագործումից՝ ծխազագերի տեսքով, ինչպես նաև հողային աշխատանքների(փորման, բեռնման), ճանապարհների օգտագործման ժամանակ առաջացող փոշու տեսքով:

Օդային ավազան արտանետումների հնարավոր ազդեցությունը կրճատելու և մեղմելու նպատակով նախատեսվում է.

- ենթակայանի կառուցման շինարարական աշխատանքների և ճանապարհների

շահագործման ընթացքում կկատարվի գրունտի խոնավեցում, անհրաժեշտության դեպքում՝ ճանապարհների ջրցան: Ջրցանը կատարվելու է ջրցան մեքենայով՝ չոր և շոգ եղանակներին,

- գործունեության վայր շինանյութերի տեղափոխումը կատարել փակ ծածկ ունեցող մեքենաներով, կամ նյութերը տեղափոխող մեքենաները փակել անջրթափանց թաղանթով,
- տարածքում նյութերը պահել ծածկված վիճակում՝ անջրթափանց թաղանթով կամ ժամանակավոր ծածկի տակ,
- շինարարական տեխնիկան և տրանսպորտային միջոցներն օգտագործել միայն սարքին վիճակում, իրականացնել պարբերաբար ստուգումներ:

13.2. Հողային ռեսուրսներ

Գործունեության իրականացման համար կատարվելու են հողային աշխատանքներ՝ 3760մ3 ծավալի: Հողային զանգվածն առաջանում է 3մ խորության ՕԳ-ի հորատանքների փորման, տրանսֆորմատորային ենթակայանի կառուցման արդյունքում: Հողային զանգվածի մեջ հողաբուսաշերտի առկայությունը կազմում է 0.00-0,20 մետր, իսկ ավազակավերը, մանրախճի պարունակությունը՝ 0.20-3.0մ: Հանվող ընդհանուր բուսահողի ծավալը կազմում է 187,95մ3:

Հանվող 3760մ3 հողային գրունտից մոտ 3700մ3-ն օգտագործվելու է հետլիցքի համար, մոտ 60մ3-ը՝ տեղում հարթեցման համար՝ 10 սմ շերտով: Հանված բուսահողն օգտագործվելու տարածքի հողային շերտի վերականգնման նպատակով:

Հողային ռեսուրսների պահպանման նպատակով

- հողի բերրի շերտը կհանվի և կպահվի համաձայն՝ ՀՀ կառավարության 02.1.2017թ. «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու և ՀՀ կառավարության 2006 թվականի հուլիսի 20-ի թիվ 1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» թիվ 1404-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան,

- նախքան բերրի շերտի հանելը՝ հողի մակերեսը կմաքրվի խոշոր քարերից, թփերից, կոճղերից,

- հողի բերրի շերտը օգտահանվելու է, հեռացվելու են ապարները և պահեստավորվելու է առանձին,

- հանված բուսահողը պահեստավորվելու է անմիջական հորատանքների հարևանությամբ՝ ծածկված վիճակում, այն օգտագործվելու է տեղում՝ տարածքի բարեկարգման համար,

- շինարարական նյութերը տարածք կբերվեն օգտագործումից առաջ, կտեղադրվեն հատուկ տակդիրների վրա, բացառելով տարածքում բոլոր տեսակի հեղուկ նյութերի և քսուքների պահումը,

- շինարարության ընթացքում կօգտագործվեն գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհները,

- շինարարական շինարարական տեխնիկայի և սարքավորումների լիցքավորումը, վերանորոգումը կկատարվի գործունեության տարածքից դուրս՝ հատուկ մասնագիտացված կետերում:

ՕԳ-ի կառուցման ավարտից հետո նախատեսվում է.

- մշտական օգտագործման համար տրամադրվող հողերի վերականգնում,
- ժամանակավոր օգտագործման համար տրամադրված հողերի վերամշակում:

13.3. Կենսաբազմազանություն

Գործունեության ենթակա տարածքն անտառածածկ չէ, բացակայում են ծառափային բուսականությունը, քանի որ հենարանների տեղադրման վայրերը համայնքային գյուղնշանակության հողեր են՝ արոտավայրեր, իսկ տրանսֆորմատորային ենթակայանի կառուցման տարածքը՝ արդյունաբերական, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողեր են: Բացակայում են ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված բուսատեսակները և կենդանատեսակները, քանի որ գործունեության ենթակա տարածքներն արդեն ենթարկվել են մարդածին ազդեցությանը: Գործունեության տարածքը շրջանցելու է պետական պահպանության անտառային հողերի տարածքները:

Գործունեության և հարակից տարածքների կենսաբազմազանության պահպանման նպատակով նախատեսվում է .

- գործունեության և հարակից տարածքներում ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված բուսատեսակների նոր պոպուլյացիաների կամ կենդանիների բնադրավայրերի հայտնաբերման դեպքում դադարեցնել շինարարական աշխատանքները և տեղեկացնել «Սևան»ԱՊ-ին,

- գործունեության տարածքում շինարարական աշխատանքների կատարման ժամանակ պարբերաբար կատարել մոնիթորինգ, առաջնորդվելով ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ. «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության եվ բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N781-Ն որոշման պահանջներից՝ ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների պոպուլյացիաների հայտնաբերման և դրանց պահպանության նպատակով,

- շինարարական աշխատանքներն իրականացնել միայն ցերեկային ժամերին՝ որոշ կենդանիների կենսակերպի վրա ազդեցությունից խուսափելու, բնականոն վարքին չխանգարելու համար:

Շահագործման փուլ.

- ՕԳ-ի հենարանների լայնակների, ճոպանակնակների վրա հակաթռչնային արգելափակոցների տեղակայում՝ թռչունների նստելը կամ բնադրումը բացառելու նպատակով:

13.4. Ջրային ռեսուրսներ

Համաձայն «Հայր և որդի Տիտիզյաններ» ՍՊԸ ընկերության կողմից կատարված ուսումնասիրության՝ նախատեսվող գործունեության տարածքը բնութագրվում է որպես գրունտային ջրերի սնման, կուտակման բեռնաթափման շրջան: Ստորերկրյա ջրերը բեռնաթափվում են Սևանա լճի մեջ: Ուսումնասիրվող տարածքում գրունտային ջրերն ըստ ֆոնդային տվյալների գտնվում են 5.0-10,0մ-ից ցածր հորիզոններում: Իսկ գործունեության տարածքում կատարված փորված խորություններում ստորերկրյա ջրեր չեն հայտնաբերվել: Գործունեության տարածքում բացակայում են մակերևութային ջրային հոսքերը, իսկ Սևանա լիճը գտնվում մոտ 4 կմ հեռավորությամբ վրա: Ուստի գործունեության իրականացումը չի կարող անմիջական ազդեցություն ունենալ Սևանա լճի վրա:

Գործունեության իրականացման շինարարության փուլում ջրային ռեսուրսների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները մեղմելու կամ կանխարգելու, նպատակով նախատեսվում է.

- գործունեության իրականացման ընթացքում աշխատողների համար կմատակարարվի խմելու որակի ջուր՝ բերովի(շերով),
- ենթակայանի կառուցման շինհրապարակում կտեղադրվի 3 տոննա տարողության պլաստմասե տարա՝ անձրևաջրերի հեռացման և հավաքման համար,
- ջրցանի և փոշենստեցման, մեքենաների անիվների լվացման համար օգտագործել տեխնիկական որակի ջուր, որը բերվելու է ավտոցիստեռով՝ պայմանագրային հիմունքներով, կամ օգտագործվելու է պարզարանի ջուրը,
- պարզարանում առաջացած նստվածքը կտեղափոխվի աղբավայր՝ պայմանագրային հիմունքներով,
- շինհրապարակում տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների լվացումից առաջացած արտադրական հոսքաջրերը կուղղորդվեն տարածքում տեղադրված բիոզուգարան,
- շինարարական տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների սպասարկումը կատարել համայնքում գործող մասնագիտացված կետերում,
- շինարարության համար անհրաժեշտ դասի բետոնանյութը բերվելու է պատրաստի վիճակում՝ թափքը պտտվող մեքենայով:

Կեղտաջրեր. Շինարարության ընթացքում առաջացած կենցաղային և արտադրական հոսքաջրերի հեռացման համար տեղադրվելու բիոզուգարան:

Բիոզուգարանի մաքրում կատարվելու է մասնագիտացված կազմակերպությունների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով:

13.5. Թափոններ

Շինարարության փուլում առաջանալու են թափոններ՝ շինաղբի, կենցաղային աղբի, մետաղական մանցորդների տեսքով: Առաջանալու է շինաղբ՝

- շինարարական նյութերի մնացորդներ, քանդման ընթացքում առաջացած

շինարարական աղբի տեսքով (վտանգավորության դաս IV դաս, ծածկագիր՝ 91200601 01 00 4)՝ 20մ³ ծավալով,

- կենցաղային աղբ՝ (ծածկագիր՝ 91200400 01 00 4) 3120կգ/տարի քանակով:

Յուղոտված լաթերն առաջանում են սարքավորումների, մասերի մաքրման, յուղման արդյունքում:

Կենցաղային աղբի հաշվարկները

Կենցաղային աղբի ծավալը հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով.

$$M=n*m$$

m – 1 հերթափոխում կենցաղային աղբի ծավալն է մեկ մարդու հաշվով՝ 120կգ/տարի

n – աշխատողների թիվն է/ըստ ամենաձանրաբեռնված հերթափոխի/,
հետևաբար,

$$M=13*120=1.560\text{կգ/տարի}$$

Նախատեսվող գործունեությունը տևելու է 2 տարի/730օր/, ուստի կենցաղային աղբի տարեկան քանակը կկազմի.

$$1560*2=3120\text{կգ/տարի կամ } 4,3 \text{ կգ/օր}$$

Շինարարության փուլում թափոնների հնարավոր վնասակար ազդեցությունները հողային և ջրային ռեսուրսներ մեղմելու նպատակով նախատեսվում է.

- խուսափել վտանգավոր նյութերի և մետաղական թափոնների կուտակումը՝ տարածքում,

- շինարարական նյութերի մնացորդները(մետաղական մասեր) հավաքվելու են հատուկ տարողությունների մեջ և աշխատանքների ավարտից հետո կտեղափոխվեն Կապալառու կազմակերպության կողմից, անհրաժեշտության դեպքում կհանձնվեն համապատասխան լիցենզավորված կազմակերպություններին՝ դրանց հետագա վերամշակման և օգտագործման համար,

- շինարարական թափոնները՝ շինաղբ, բետոնյա մնացորդներ, կքավաքվեն պարկերի մեջ և կտեղափոխվեն համայնքի կողմից հատկացված վայրում, քանի որ տարածաշրջանում չկան կազմակերպված սանիտարական աղբավայրեր,

- կենցաղային աղբը հավաքվելու է տարածքում տեղադրված պոլիէթիլենային պարկերի մեջ և տեղափոխվելու է աղբավայր՝ համայնքապետարանի համաձայնությամբ,

- շինարարության ժամանակ առաջացած աղտոտված լաթերը, պարկերը հանձնվելու են թափոնների ջերմային վնասագերծում կատարող կազմակերպություններին կամ կենցաղային աղբի հետ 1/10 հարաբերակցությամբ խառնվելու են և տեղափոխվելու են աղբավայր:

Շահագործման փուլում՝ տրանսֆորմատորային ենթակայանի շահագործման ընթացքում հնարավոր վթարների կամ ենթակայանի վերանորոգման ժամանակ կառաջանան վտանգավոր թափոններ: ՀՀ բնապահպանության նախարարի 2006 թ.-ի դեկտեմբերի 25-ի N 430-Ն հրամանի համաձայն հնարավոր առաջացող թափոններն են.

- Հալոգեններ, դեֆիլիններ և տերֆենիլներ չպարունակող բանեցված տրանսֆորմատորային յուղեր (3-րդ դաս՝ 54100207 02 033)՝ 15տ/տարի քանակով: Թափոնի առաջացման հնարավոր քանակը պայմանավորված է տրանսֆորմատորի յուղընդունիչի տարողությամբ:

- Յուղոտված լաթեր (4-րդ 58200600 01 01 4):

- Ասֆալտ-բետոնե խառնուրդի մնացորդներ (4-րդ դաս՝ 31401200 01 00 4):

- Յուղերով աղտոտված ավազ (կոշտ՝ յուղի պարունակությունը 15%-ից ավել (4-րդ դաս՝ 31402303 01 03 4):

- քիչ քանակությամբ մալուխների, հաղորդալարերի մնացորդների թափոններ՝ սև մետաղի (ծածկագիր՝ 35131100 01 00 4), ալյումինե (ծածկագիր՝ 35310105 01 99 5) և պղնձե (ծածկագիր՝ 3531030501013):

Ենթակայանի տարածքում հնարավոր վթարների կամ վերանորոգման ժամանակ հողային ռեսուրսների մեջ տրանսֆորմատորային յուղի արտահոսքերը կանխելու նպատակով նախատեսվում է.

- կառուցվելու է 6x8մ չափերի, մոտ 1,5մ խորության յուղընդունիչներ (հոր)՝ յուղահեռացման նպատակով: Յուղընդունիչը լինելու է երկաթբետոնի հիմքով, խճաքարի և մետաղական էլեմենտների համակցությամբ,

- հնարավոր վթարների դեպքում յուղընդունիչում հավաքված յուղը, յուղոտված լաթերը և յուղային նյութեր պարունակող այլ մասերը հեռացվելու և հանձնվելու են համապատասխան վերամշակող կազմակերպություններին,

- հալոգեններ, դեֆիլիններ և տերֆենիլներ չպարունակող բանեցված տրանսֆորմատորային յուղերը հավաքվելու է համապատասխան տարրաների մեջ և հանձնվելու է մասնագիտացված վերամշակող կազմակերպություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով,

- հնարավոր արտահոսքերի դեպքում կիրառվելու են spill kit կոչված ներծծիչ կտորներ, որոնք հնարավորություն են տալիս արագ ներծծելու յուղային զանգվածը,

- ասֆալտ-բետոնե խառնուրդի մնացորդները հանձնվելու է ասֆալտապատող ընկերություններին,

- յուղերով աղտոտված ավազը հանձնվելու է մասնագիտացված ընկերություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով,

- սև մետաղի ջարդոնը հանձնվելու է մասնագիտացված կազմակերպություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով:

13.6. Արտակարգ իրավիճակներ

ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սևան համայնքի Գեղամավան, Վարսեր, Լճաշեն բնակավայրերի տարածքներում 110կվ լարման օդային գծի եվ 110/10կվ լարման տրանսֆորմատորային ենթակայանի կառուցման համար «Հայր և որդի Տիտիզյաններ»ՍՊԸ-ի կողմից կատարվել են ինժեներա-երկրաբանական ուսումնասիրություններ: Համաձայն

կատարված ուսումնասիրությունների՝ գործունեության ենթակա տարածքում ֆիզիկաերկրաբանական վտանգավոր երևույթներն՝ ինչպիսիք են կարստը, սողանքը, քարաթափությունը, փլուզումը և այլն, որոնք կարող են բացասական ազդեցություն ունենալ, տվյալ տարածքում բացակայում են: Ինժեներա-երկրաբանական և հիդրոերկրաբանական պայմանները բարենպաստ են շինարարական աշխատանքներ իրականացնելու համար:

Շինարարական աշխատանքների կատարման ընթացքում արտակարգ իրավիճակների հնարավոր ռիսկերը մեղմելու և դրանց առաջացումը կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում է.

- պահպանել հրդեհաանվտանգության նորմերը, նախատեսվող գործունեության վայրն ապահովելու է հակահրդեհային հիդրատներով(3 հատ),

- աշխատակիցներին նախապատրաստել արտակարգ իրավիճակներում գործելու պայմաններին,

- հեղուկ նյութերը շինհրապարակում պահել հատուկ տակդիրների վրա՝ հնարավոր արտահոսքերը բացառելու համար,

- օդային գծերը կառուցել էլեկտրական էներգիայի հաղորդաբաշխման վերաբերյալ տեխնիկական կանոնակարգի (ԷԷՀ ՏԿ) գլուխ VI 46.1 կետի՝ չբնակեցված տարածքներում ապահովելով գետնից 6 մ բարձրություն,

- բացառել հենասյուների տեղադրումը սողանքային հատվածներում,

- ապահովել օդային գծերի հաղորդալարերի բարձր հաղորդականությունը, մեխանիկական ամրությունը, մթնոլորտային և քիմիական ներգործությունների նկատմամբ կայունությունը,

- մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցնել,

Շահագործման փուլ. օդային գծերի և տրանսֆորմատորային ենթակայանի շահագործման փուլում նախատեսվում է.

Օդային գիծ.

- հենարանի շուրջ՝ 2 մ շառավղով խոտի և թփուտների մաքրում,

- ՕԳի անվտանգության գոտու պահպանում՝ 20մ,

- ՕԳ-ի ուղեգծի երկայնքով երթանցի և դրանց մերձենալու համար տնկիներից, կոճղերից, քարերից և այլնից մաքրված հողի շերտի ապահովում՝ ոչ պակաս 2,5 մ լայնությամբ,

- ցանկացած եղանակի ժամանակ ՕԳ-ին մոտենալու համար ճանապարհի ապահովում՝ ոչ ավելի ՕԳ ուղեգծից 0,5 կմ-ից,

- տարերային աղետների (քամու ուժգնացում, փոթորիկ, մրրիկ, երկրաշարժ, սողանք) և վթարների դեպքում անջատել էլեկտրասնուցման, էլեկտրահաղորդակցության սարքերը, ապահովել վտանգավոր տարածքից մարդկանց տարահանումը:

Ենթակայան.

- ենթակայանն ապահովված է լինելու ավտոմատ կառավարման համակարգով,

հրդեհաշիջման միջոցներով՝ հակահրդեհային կրակմարիչներով, ծխի և ջերմաստիճանի տվիչներով, ազդանշանային համակարգերով, անվտանգության նշաններով:

13.7. Աղմուկ և թրթռում

Ներկայացվող տեղանքում աղմուկի և տատանումների աղբյուր են հանդիսանում հիմնականում ավտոտրանսպորտը: Ելակետային իրավիճակում տարածքում աղմուկի մակարդակը ցածր է:

ՀՀ-ում աղմուկի մակարդակը կանոնակարգվում է համաձայն՝ ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2002թ. մարտի 6-ի՝ «ԱՂՄՈՒԿՆ ԱՇԽԱՏԱՏԵՂԵՐՈՒՄ, ԲՆԱԿԵԼԻ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՇԵՆՔԵՐՈՒՄ ԵՎ ԲՆԱԿԵԼԻ ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐՈՒՄ» N2-III-11.3 ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ N 138 և ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարի 2014թ. մարտի 17-ի՝ ՀՀՇՆ 22-04-2014 «ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱՂՄՈՒԿԻՑ» ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ 2001 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1-Ի N 82 ՀՐԱՄԱՆՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ N79-Ն հրամանների պահանջներին համապատասխան:

Չինարարության ընթացքում աղմուկի և թրթռումների մակարդակը կապված է լինելու Չինարարական տեխնիկայի, սարքավորումների և տրանսպորտային միջոցների աշխատանքի հետ: Համապատասխան բնապահպանական միջոցառումների կիրառման դեպքում Չինարարական աղմուկի և թրթռումների մակարդակը շինհրապարակին հարակից տարածքում չի գերազանցի ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված նորմերը:

Չինարարության փուլում աղմուկի և թրթռումների մակարդակը նվազեցնելու նպատակով նախատեսվում է.

- Չինարարական աշխատանքները և տրանսպորտի տեղաշարժը կազմակերպել ցերեկային ժամերին,

- տրանսպորտային միջոցները և Չինարարական տեխնիկան օգտագործել միայն սարքին վիճակում,

- պարբերաբար ստուգել և կարգաբերել տեխնիկական միջոցները, տրանսպորտային միջոցների շարժիչները:

Շահագործման փուլ.

- ՕԳ-ի և դրանց տարրերի անցկացման ժամանակ հաշվի առնել տարածքի կլիմայական պայմանները՝ քամու ճնշումը, սառցակեղևի շերտի հաստությունը, օդի ջերմաստիճանը, հաղորդալարերի և մետաղաձուլանների պարը, թրթռումը:

- Ենթակայանի տարածքը գտնվում է բնակավայրերից հեռու և աղմուկի մակարդակը չի կարող ազդեցություն ունենալ բնակավայրերի վրա:

13.8. Աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն

Չինարարական աշխատանքների կատարման ընթացքում հնարավոր են աշխատողների արտակարգ իրավիճակների և աշխատանքի անվտանգության հնարավոր ռիսկերի առաջացում՝ կապված հրդեհների, հեղուկ նյութերի արտահոսքի, աշխատողների վնասվածքների և տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցների շահագործման ընթացքում

հնարավոր վթարների հետ:

Շինաշխատանքները կկատարվեն պահպանելով շինարարության ժամանակացույցը և աշխատանքի անվտանգության կանոններն՝ ըստ ՇՆևԿ-3-480* նորմերի:

Շինարարության փուլում աշխատողների աշխատանքի կազմակերպման և աշխատանքի անվտանգությունն ապահովելու համար նախատեսվում է.

- պահպանել ՀՀ օրենսդրությամբ պահանջվող աշխատանքային անվտանգության նորմերը, ՀՀ Առողջապահության նախարարության 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական կենցաղային սենքերի» N 2.2..8-003-12 սանիտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 15-Ն հրամանի պահանջները,

- աշխատողներին ապահովել 1-ին բուժօգնության համար անհրաժեշտ դեղարկղիկով,
- աշխատողների համար հատկացնել ընդհանուր ծառայությունների տարածք՝ հանգստի և անձնական հիգիենայի կարիքները հոգալու համար(տնակ),

- աշխատողներին ապահովել անհատական պաշտպանական միջոցներով (արտահագուստ, դիմակ և այլն), էլեկտրական սարքավորումների հետ աշխատողները՝ դիէլեկտրիկ գորգով և ձեռնոցներով,

- մալուխային գծերի տեղադրումը կատարել բացառելով մալուխային գծերի հավաքակցման և շահագործման գործընթացում վտանգավոր մեխանիկական լարումների և վնասվածքների առաջացումը,

- շինհրապարակում և հարակից տարածքում տեղադրել աշխատանքային պայմանների, հնարավոր վտանգների մասին նախազգուշացնող նշաններ՝ տեղեկատվական և հակահրդեհային վահանակներ, ճանապարհային երթևեկության, ինչպես նաև կողմնակի մարդկանց մուտքն արգելող նշաններ,

- շինհրապարակն ապահովել հակահրդեհային հիդրատներով,
- վերահսկել աշխատող սարքավորումների պիտանելիությունը, բացառել գործնության վայրում խոտանված սարքերի կուտակումները,

- բացառել մարդկանց ներկայությունը ամբարձիչի սլաքի շարժման վտանգավոր գոտում, վտանգավոր գոտին ցանկապատել դեղին կամ կարմիր գույների ժապավենով,

- վերահսկել մեքենաների երթերը, հաջորդականությունը, բացառել մեքենաների կուտակումները,

- շինհրապարակն ապահովել լուսավորության արքերով՝ գիշերային տեսանելիության հնարավորությամբ,

- աշխատողներին ապահովել համապատասխան բանվորական հագուստ, շինհրապարակի որակի, անվտանգության կանոնների պահպանումն իրականացնել 2020թ.հուլիսի 2-ի ՀՀ կառավարության նիստի N87 արձանագրության պահանջներին համապատասխան,

- մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցնել:

Հաշվի առնելով շինարարական աշխատանքների կարճաժամկետ բնույթը և հեռավորությունը բնակավայրերից, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունները կլինեն շատ ցածր:

Շահագործման փուլ. շահագործման փուլում գործունեության իրականացման համար նախատեսվում է.

- էլեկտրահաղորդագծերում կիրառվող հաղորդալարերի և մալուխների թաղանթները և մեկուսացումը պետք է համապատասխանի անցկացման եղանակին և շրջապատող միջավայրի պայմաններին,
- օդային գծի բոլոր հենարանները համարակալվելու, նշագրվելու և գունավորվելու՝ ՀՀ կառավարության 2006 թվականի դեկտեմբերի 21-ի N 1943-Ն որոշմամբ հաստատված «Էլեկտրատեղակայանքների սարքվածքին ներկայացվող ընդհանուր պահանջներ» տեխնիկական կանոնակարգի 3-րդ գլխի 11-րդ և 12-րդ կետերի պահանջներին համապատասխան,
- էլեկտրահաղորդման գծերի վրա առկա լարման մասին համապատասխան նշագրում՝ մարդու առողջության և անվտանգության պահպանման նպատակով,
- պահպանվելու լարերի ամենացածր կետից մինչև գետնին ամենափոքր հեռավորությունը (ջուր, ճանապարհ, հուն)՝ գծի տակ գտնվող մարդկանց և տրանսպորտային միջոցների անվտանգությունն ապահովվելու նպատակով:

13.9. Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ

Գործունեության ենթակա և հարակից տարածքներում բացակայում են պատմամշակութային արժեք ունեցող պատմամշակութային և բնության հուշարձանները, բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ, արգելավայրերը: Ամենամոտ հատուկ պահպանվող տարածքը «Սևան»ԱՊ-ն է, որը գտնվում է գործունեության տարածքից 4.6կմ, իսկ ամենամոտ արգելավայրը՝ 1,2կմ հեռավորությունների վրա:

Ուստի վերջիններիս վրա հնարավոր ազդեցությունների մեղմման ուղղված միջոցառումներ չեն նախատեսվում:

Միաժամանակ շինարարական աշխատանքների ընթացքում որևէ հնագիտական շերտի հայտնաբերման դեպքում շինարարական աշխատանքներն անմիջապես դադարեցվելու են և տեղեկացվելու են համապատասխան պետական մարմնին (Պատմական և մշակութային հուշարձանների պահպանության վարչությանը)՝ համաձայն ՀՀ գործող օրենսդրության հետագա գործողությունները կազմակերպելու համար: Շինարարական աշխատանքները հնարավոր կլինի շարունակել միայն համապատասխան թույլտվության տրամադրման դեպքում:

13.10. Սոցիալական

Գործունեությունն իրականացվելու է Լճաշեն, Գեղամավան և Վարսեր գյուղերի վարչական տարածքներում: Գործունեության իրականացումը բնակիչներից հողային տարածքների ձեռք բերման, հողերի օտարման խնդիրներ չի առաջացնելու: Օդային գծի ուղեգիծը նախագծվում է շրջանցելով գյուղացիների հողատարածքները: Իսկ գործունեության վայր մոտենալու համար օգտագործվելու են գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհները:

Շինարարության փուլում բացվելու է նոր աշխատատեղեր՝ 13 մարդ:
Շահագործման փուլում նախատեսվում է.

- գյուղատնտեսական մշակահողերի միջով անցնող, մինչև 1000 Վ լարման էլեկտրահաղորդման գծերի պլանային վերանորոգման և վերակառուցման աշխատանքները կատարել ՏԿ-ի պահանջներին համապատասխան:
- հողօգտագործողների գյուղատնտեսական տարածքներով անցնող էլեկտրահաղորդման գծերի նորոգման և վերակառուցման անհրաժեշտության դեպքում՝ աշխատանքները կատարել հողօգտագործողների համաձայնեցությամբ, պահպանելով գյուղատնտեսական տարածքների օգտագործման պիտանի վիճակը և վերականգնումը՝ նախնական տեսքով:

13.11. Բարեկարգում և կանաչապատում

Լանդշաֆտ. նախատեսվող գործունեության իրականացման տարածքներում (ազդեցության գոտում) լանդշաֆտի վրա էական վնասակար ազդեցություններ չեն ակնկալվում:

Շինարարության փուլում նախատեսված շինարարական աշխատանքների ազդեցությունը բնական լանդշաֆտի վրա կլինի նվազագույն՝ կրելով սահմանափակ և կարճատև բնույթ: Դրանք հնարավոր կլինի նվազեցնել շինարարության փուլում՝ բնապահպանական կառավարման պլանով նախատեսված միջոցառումների արդյունքում:
Գործունեության տարածքի լանդշաֆտի պահպանման համար նախատեսվում է.

- բացառել նախատեսված նախագծից դուրս կառուցապատման այլ աշխատանքները, լանդշաֆտային այլ փոփոխությունները,
- հնարավորինս պահպանել ռելիեֆի բնական ձևերը, բնահողի բնական վիճակի պահպանման պահանջները, նվազագույնի հասցնել ռելիեֆի խախտմանը, կանաչ տարածքների վնասմանն, աղտոտմանն ուղղված գործողությունները:

Բարեկարգում. շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո կատարվելու է տարածքի բարեկարգում.

- շինարարական սարքավորումներն ապամոնտաժվելու են և հեռացվելու են տարածքից,
- գործունեության տարածքը մաքրվելու է թափոններից, վերականգնվելու է լանդշաֆտը,
- կատարվելու են գործունեության ենթակա տարածքի հարթեցման, բարեկարգման աշխատանքներ:

Գործունեության ենթակա և հարակից տարածքներում կանաչապատման աշխատանքներ չեն նախատեսվում:

Բնապահպանական միջոցառումների կառավարման պլան

№	Գործունեության տարածքում ազդեցության ենթակա շրջակա միջավայրի բաղադրիչները և ազդող գործոնները	Մեղմող միջոցառման անվանումը	Միջոցառման իրականացման պատասխանատու	Վերահսկող
1.	Օդային ավազան	Օդային ավազան արտանետումները մեղմելու նպատակով նախատեսվում է. - ենթակայնաի շինարարական աշխատանքների և ճանապարհների շահագործման ընթացքում կատարվելու է գրունտի խոնավեցում, անհրաժեշտության դեպքում՝ ճանապարհների ջրցան: Ջրցանը կատարվելու է ջրցան մեքենայով՝ չոր և շոգ եղանակներին, - գործունեության վայր շինանյութերի տեղափոխումը կատարվելու է փակ ծածկ ունեցող մեքենաներով, կամ նյութերը տեղափոխող մեքենաները փակվելու են անջրթափանց թաղանթով, - տարածքում նյութերը պահել ծածկված վիճակում՝ անջրթափանց թաղանթով կամ ժամանակավոր ծածկի տակ, - շինարարական տեխնիկան և տրանսպորտային միջոցներն	Կապալառու	«Գրին Սոլուշնս» ՍՊԸ

		օգտագործվելու են միայն սարքին վիճակում, իրականացվելու են պարբերաբար ստուգումներ:		
--	--	--	--	--

2.	Հողային ռեսուրսներ	Հողային ռեսուրսների պահպանման նպատակով նախատեսվում է. - հողի բերրի շերտը կհանվի և կպահվի համաձայն՝ ՀՀ կառավարության 02.1.2017թ. «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու և ՀՀ կառավարության 2006 թվականի հուլիսի 20-ի թիվ 1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» թիվ 1404-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան: Մասնավորապես. - նախքան բերրի շերտի հանելը՝ հողի մակերեսը կմաքրվի խոշոր քարերից, թփերից, կոճղերից, - հողի բերրի շերտը օգտահանվելու, հեռացվելու են ապարները և պահեստավորվելու է առանձին, - հանված բուսահողը պահեստավորվելու է անմիջական հորատանցքերի հարևանությամբ՝ ծածկված վիճակում, այն օգտագործվելու է տեղում՝ տարածքի բարեկարգման համար, - շինարարական նյութերը տարածք կբերվեն օգտագործումից առաջ, կտեղադրվեն հատուկ տակդիրների վրա, բացառելով	Կապալառու	«Գրին Սոլուշնս» ՍՊԸ
----	----------------------------------	---	-------------------------	-----------------------------------

		տարածքում բոլոր տեսակի հեղուկ նյութերի և քսուքների պահումը, - շինարարության ընթացքում կօգտագործվեն գոյություն ունեցող գրունտային ճանապարհները, - շինարարական տեխնիկայի և սարքավորումների լիցքավորումը, վերանորոգումը կկատարվի գործունեության տարածքից դուրս՝ հատուկ մասնագիտացված կետերում: ՕԳ-ի կառուցման ավարտից հետո նախատեսվում է. - մշտական օգտագործման համար տրամադրվող հողերի վերականգնում, - ժամանակավոր օգտագործման համար տրամադրված հողերի կվերամշակում:		
3.	Ջրային ռեսուրսներ	Գործունեության իրականացման շինարարության փուլում ջրային ռեսուրսների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները մեղմելու կամ կանխարգելու, նպատակով նախատեսվում է. - գործունեության իրականացման ընթացքում աշխատողների համար կմատակարարվի խմելու որակի ջուր՝ բերովի, - հողային գրունտի խոնավացման և ջրցանի համար կօգտագործվի տեխնիկական որակի ջուր, որը կբերվի ավտոցիստեռնով՝	Կապալառու	«Գրին Սոլուշնս» ՍՊԸ

		պայմանագրային հիմունքներով, - փոշենստեցման համար ջրցանը կատարվելու է ըստ անհրաժեշտության, հնարավորինս չառաջացնելով մակերևութային հոսքեր, - անձրևաջրերի հոսքաջրերի հեռացման և հավաքման համար նախատեսել պլաստմասե տարա՝ պարզարան, - պարզարանում առաջացած նստվածքը կտեղափոխվի աղբավայր՝ պայմանագրային հիմունքներով, - շինհրապարակում տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների լվացումից առաջացած արտադրական հոսքաջրերը կուղղորդվեն տարածքում տեղադրված բիոզուգարան, - շինարարական տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների սպասարկումը կատարվելու է համայնքում գործող մասնագիտացված կետերում, - շինարարության համար անհրաժեշտ բետոնախառնուրդը բերվելու է պատրաստի վիճակում: Կեղտաջրեր. Շինարարության ընթացքում առաջացած կենցաղային և արտադրական հոսքաջրերի հեռացման համար տեղադրվելու բիոզուգարան:		
--	--	---	--	--

		Բիոզուգարանի մաքրում կատարվելու է մասնագիտացված կազմակերպությունների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով:		
4.	Կենսաբազմազանություն	Գործունեության և հարակից տարածքների կենսաբազմազանության պահպանման նպատակով նախատեսվում է . - գործունեության և հարակից տարածքներում ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված բուսատեսակների նոր պոպուլյացիաների կամ կենդանիների բնադրավայրերի հայտնաբերման դեպքում դադարեցնել շինարարական աշխատանքները և տեղեկացնել «Սևան»ԱՊ-ին, - գործունեության տարածքում շինարարական աշխատանքների կատարման ժամանակ պարբերաբար կատարել մոնիթորինգ, առաջնորդվելով ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ. «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության եվ բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N781-Ն որոշման պահանջներից՝ ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների պոպուլյացիաների հայտնաբերման և դրանց պահպանության նպատակով, - շինարարական աշխատանքներն իրականացնել միայն ցերեկային ժամերին՝ որոշ կենդանիների կենսակերպի վրա ազդեցությունից	Կապալառու	«Գրին Սոլուշնս» ՍՊԸ

		խուսափելու, բնականոն վարքին չխանգարելու համար: - Շահագործման փուլ. - ՕԳ-ի հենարանների լայնակների, ճոպանակնագնակների վրա հակաթոշնային արգելափակոցների տեղակայում՝ թոշունների նստելը կամ բնակադրումը բացառելու նպատակով:		
5.	Թափոններ	Շինարարության փուլում թափոնների հնարավոր վնասակար ազդեցությունները հողային և ջրային ռեսուրսներ մեղմելու նպատակով նախատեսվում է. - խուսափել վտանգավոր նյութերի և մետաղական թափոնների կուտակումը՝ տարածքում, - շինարարական նյութերի մնացորդները(մետաղական մասեր) հավաքվելու են հատուկ տարողությունների մեջ և աշխատանքների ավարտից հետո կտեղափոխվեն Կապալառու կազմակերպության կողմից, անհրաժեշտության դեպքում կհանձնվեն համապատասխան լիցենզավորված կազմակերպություններին՝ դրանց հետագա վերամշակման և օգտագործման համար, - շինարարական թափոնները՝ շինադր, բետոնյա մնացորդներ, պարկեր և այլն կտեղափոխվեն և կտեղադրվեն համայնքի	Կապալառու	«Գրին Սոլուշնս» ՍՊԸ

	կողմից հատկացված վայրում, քանի որ տարածաշրջանում չկան կազմակերպված սանիտարական աղբավայրեր, - կենցաղային աղբը հավաքվելու է տարածքում տեղադրված պոլիէթիլենային պարկերի մեջ և տեղափոխվելու է աղբավայր՝ համայնքապետարանի համաձայնությամբ, - շինարարության ժամանակ առաջացած աղտոտված լաթերը, պարկերը հանձնվելու են թափոնների ջերմային վնասագերծում կատարող կազմակերպություններին կամ կենցաղային աղբի հետ 1/10 հարաբերակցությամբ խառնվելու են և տեղափոխվելու են աղբավայր: - Ենթակայանի տարածքում հնարավոր վթարների կամ վերանորոգման ժամանակ հողային ռեսուրսների մեջ տրանսֆորմատորային յուղի արտահոսքերը կանխելու նպատակով նախատեսվում է. - կառուցել յուղընդունիչ հոր (բաք)՝ երկաթբետոնի, խճաքարի և մետաղական էլեմենտների համակցությամբ, - հնարավոր վթարների դեպքում յուղընդունիչում հավաքված յուղը, յուղոտված լաթերը և յուղային նյութեր պարունակող այլ մասերը հեռացվելու և հանձնվելու են համապատասխան վերամշակող կազմակերպություններին,	
--	--	--

		- հալոցեններ, դեֆիլիններ և տերֆենիլներ չպարունակող բանեցված տրանսֆորմատորային յուղերը հավաքվելու է համապատասխան տարրաների մեջ և հանձնվելու է մասնագիտացված վերամշակող կազմակերպություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով, - հնարավոր արտահոսքերի դեպքում կիրառվելու են spill kit կոչված ներծծիչ կտորներ, որոնք հնարավորություն են տալիս արագ ներծծելու յուղային զանգվածը, - ասֆալտ-բետոնե խառնուրդի մնացորդները հանձնվելու է ասֆալտապատող ընկերություններին, - յուղերով աղտոտված ավազը հանձնվելու է մասնագիտացված ընկերություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով, - սև մետաղի ջարդոնը հանձնվելու է մասնագիտացված կազմակերպություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով:		
6.	Արտակարգ իրավիճակներ	արտակարգ իրավիճակների հնարավոր ռիսկերը մեղմվելու և դրանց առաջացումը կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում է. - պահպանել հրդեհաանվտանգության նորմերը, նախատեսվող գործունեության վայրն ապահովելու է հակահրդեհային հիդրատներով, - աշխատակիցներին նախապատրաստել	Կապալառու	«Գրին Սոլուշնս» ՍՊԸ

	արտակարգ իրավիճակներում գործելու պայմաններին, - հեղուկ նյութերը շինարարական հարթակում պահվելու են հատուկ տակդիրների վրա՝ հնարավոր արտահոսքերը բացառելու համար, - օդային գծերը կառուցել էլեկտրական էներգիայի հաղորդաբաշխման վերաբերյալ տեխնիկական կանոնակարգի (ԷԷՀ ՏԿ) գլուխ VI 46.1 կետի՝ չբնակեցված տարածքներում ապահովելով գետնից 6 մ բարձրություն, -բացառել հենասյուների տեղադրումը սողանքային հատվածներում, - ապահովել օդային գծերի հաղորդալարերի բարձր հաղորդականությունը, մեխանիկական ամրությունը, մթնոլորտային և քիմիական ներգործությունների նկատմամբ կայունությունը, - մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցնել: Շահագործման փուլ.օդային գծերի և տրանսֆորմատորային ենթակայանի շահագործման փուլում նախատեսվում է. -ՕԳ-ի հենարանի շուրջ՝ 2 մ շառավղով խոտի և թփուտների մաքրում, -ՕԳ-ի ուղեգծի երկայնքով երթանցի և	
--	---	--

		դրանց մերձենալու համար տնկիներից, կոճղերից, քարերից և այլնից մաքրված հողի շերտի ապահովում՝ ոչ պակաս 2,5 մ լայնությամբ, - ցանկացած եղանակի ժամանակ ՕԳ-ին մոտենալու ճանապարհի ապահովում՝ ոչ ավելի ՕԳ ուղեգծից 0,5 կմ-ից, - տեխնածին աղետների(քամու ուժգնացում, փոթորիկ, մրրիկ, երկրաշարժ, սողանք) և վթարների դեպքում անջատել էլեկտրասնուցման, էլեկտրահաղորդակցության սարքերը, ապահովել վտանգավոր տարածքից մարդկանց տարահանումը, - ենթակայանն ապահովված է լինելու ավտոմատ կառավարման համակարգով, հրդեհաշիջման միջոցներով՝ հակահրդեհային կրակմարիչներով, ծխի և ջերմաստիճանի տվիչներով, ազդանշանային համակարգերով, անվտանգության նշաններով:		
7.	Աղմուկ և թրթռում	Աղմուկի և թրթռումների մակարդակը նվազեցնելու նպատակով նախատեսվում է. -շինարարական աշխատանքները և տրանսպորտի տեղաշարժը կազմակերպել ցերեկային ժամերին, -տրանսպորտային միջոցները և շինարարական տեխնիկան օգտագործել միայն սարքին վիճակում,	Կապալառու	«Գրին Սոլուշնս» ՍՊԸ

		-պարբերաբար ստուգել և կարգաբերել տեխնիկական միջոցները, տրանսպորտային միջոցների շարժիչները: Շահագործման փուլ. - ՕԳ-ի և դրանց տարրերի անցկացման ժամանակ հաշվի առնել տարածքի կլիմայական պայմանները՝ քամու ճնշումը, սառցակեղևի շերտի հաստությունը, օդի ջերմաստիճանը, հաղորդալարերի և մետաղաձուլանների պարը, թրթռումը:		
8.	Աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն	Շինարարության փուլում աշխատողների աշխատանքի կազմակերպման և աշխատանքի անվտանգությունն ապահովելու համար նախատեսվում է. - պահպանել ՀՀ օրենսդրությամբ պահանջվող աշխատանքային անվտանգության նորմերը, ՀՀ Առողջապահության նախարարության 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական կենցաղային սենքերի» N 2.2..8-003-12 սանիտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 15-Ն հրամանի պահանջները, - աշխատողներին ապահովել 1-ին բուժօգնության համար անհրաժեշտ դեղարկղիկով, - աշխատողների համար հատկացնել ընդհանուր ծառայությունների	Կապալառու	«Գրին Սոլուշնս» ՍՊԸ

		տարածք՝ հանգստի և անձնական հիգիենայի կարիքները հոգալու համար(տնակ), - աշխատողներին ապահովել անհատական պաշտպանական միջոցներով (արտահագուստ, դիմակ և այլն), էլեկտրական սարքավորումների հետ աշխատողները՝ դիէլեկտրիկ գորգով և ձեռնոցներով, - մալուխային գծերի տեղադրումը կատարել բացառելով մալուխային գծերի հավաքակցման և շահագործման գործընթացում վտանգավոր մեխանիկական լարումների և վնասվածքների առաջացումը, - շինհրապարակում և հարակից տարածքում տեղադրել աշխատանքային պայմանների, հնարավոր վտանգների մասին նախազգուշացնող նշաններ՝ տեղեկատվական և հակահրդեհային վահանակներ, ճանապարհային երթևեկության, ինչպես նաև կողմնակի մարդկանց մուտքն արգելող նշաններ, - շինհրապարակն ապահովել հակահրդեհային հիդրատներով, - վերահսկել աշխատող սարքավորումների պիտանելիությունը, բացառել գործնեության վայրում խոտանված սարքերի կուտակումները,		
--	--	--	--	--

		- վերահսկել մեքենաների երթերը, հաջորդականությունը, բացառել մեքենաների կուտակումները, - շինհրապարակն ապահովել լուսավորության արքերով՝ գիշերային տեսանելիության հնարավորությամբ, - աշխատողներին ապահովել համապատասխան բանվորական հագուստ, շինհրապարակի որակի, անվտանգության կանոնների պահպանումն իրականացնել 2020թ. հուլիսի 2-ի ՀՀ կառավարության նիստի N87 արձանագրության պահանջներին համապատասխան, - մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցնել: Շահագործման փուլ. շահագործման փուլում գործունեության իրականացման համար նախատեսվում է. - էլեկտրահաղորդագծերում կիրառվող հաղորդալարերի և մալուխների թաղանթները և մեկուսացումը պետք է համապատասխանի անցկացման եղանակին և շրջապատող միջավայրի պայմաններին, օդային գծի բոլոր հենարանները		
--	--	---	--	--

		համարակալել, նշագրել և գունավորել՝ ՀՀ կառավարության 2006 թվականի դեկտեմբերի 21-ի N 1943-Ն որոշմամբ հաստատված «Էլեկտրատեղակայանքների սարքվածքին ներկայացվող ընդհանուր պահանջներ» տեխնիկական կանոնակարգի 3-րդ գլխի 11-րդ և 12-րդ կետերի պահանջներին համապատասխան, Էլեկտրահաղորդման գծերի վրա առկա լարման մասին համապատասխան նշագրում՝ մարդու առողջության և անվտանգության նպահպանման նպատակով, -պահպանել լարերի ամենացածր կետից մինչև գետնին ամենափոքր հեռավորությունը (ջուր, ճանապարհ, հուն)՝ գծի տակ գտնվող մարդկանց և տրանսպորտային միջոցների անվտանգությունն ապահովվելու նպատակով:		
9.	Սոցիալական	Գործունեության իրականացումը բնակիչներից հողային տարածքների ձեռք բերման, հողերի օտարման խնդիրներ չի առաջացնելու: Շինարարության փուլում բացվելու է նոր աշխատատեղեր : Շահագործման փուլում նախատեսվում է. - գյուղատնտեսական մշակահողերի միջով անցնող, մինչև 1000 Վ լարման Էլեկտրահաղորդման գծերի պլանային վերանորոգման և վերակառուցման	Կապալառու	«Գրին Սոլուշնս» ՍՊԸ

		աշխատանքները կատարել ՏԳ-ի պահանջներին համապատասխան, - հողօգտագործողների գյուղատնտեսական տարածքներով անցնող էլեկտրահաղորդման գծերի նորոգման և վերակառուցման անհրաժեշտության դեպքում՝ աշխատանքները կատարել հողօգտագործողների համաձայնեցությամբ, պահպանելով գյուղատնտեսական տարածքների օգտագործման պիտանի վիճակը և վերականգնումը նախնական տեսքով:		
--	--	--	--	--

10.	Բարեկարգում և կանաչապատում	Լանդշաֆտ - բացառել նախատեսված նախագծից դուրս կառուցապատման այլ աշխատանքները, լանդշաֆտային այլ փոփոխությունները, - հնարավորինս պահպանել ռելիեֆի բնական ձևերը, բնահողի բնական վիճակի պահպանման պահանջները, նվազագույնի հասցնել ռելիեֆի խախտմանը, կանաչ տարածքների վնասմանն, աղտոտմանն ուղղված գործողությունները: Բարեկարգում. - շինարարական սարքավորումներն ապամոնտաժվելու են և հեռացվելու են տարածքից, -գործունեության տարածքը մաքրվելու է թափոններից, վերականգնվելու է լանդշաֆտը, -կատարվելու են գործունեության ենթակա տարածքի հարթեցման, բարեկարգման աշխատանքներ:	Կապալառու	«Գրին Սոլուշնս» ՍՊԸ
-----	-----------------------------------	---	------------------	----------------------------

14. Հանրային քննարկումներ

Համաձայն ՀՀ կառավարության 1325-Ն որոշմամբ սահմանված պահանջների՝ հանրային ծանուցումը և քննարկումները կատարվել են ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սևանի համայնքապետարանում: Հանրային քննարկմանը ներկա էին Սևան համայնքի ներկայացուցիչը, ազդակիր բնակավայրերի վարչական ղեկավարները, բնակիչներ, գործունեություն իրականացնող ընկերության ներկայացուցիչները:

Հայտում ներառվել են հանրային քննարկման ընթացքում բարձրացված բոլոր դիտարկումները և հարցադրումները: Հավելվածներ 4:

Գրականություն

1. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ 2017-2025 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ Ռազմավարություն
2. «ԱՂՄՈՒԿՆ ԱՇԽԱՏԱՏԵՂԵՐՈՒՄ, ԲՆԱԿԵԼԻ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՇԵՆՔԵՐՈՒՄ ԵՎ ԲՆԱԿԵԼԻ ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐՈՒՄ» N2-III-11.3 ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ N 138 և ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարի 2014թ. մարտի 17-ի՝ ՀՀՇՆ 22-04-2014 «ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱՂՄՈՒԿԻՑ» ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ 2001 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1-Ի N 82 ՀՐԱՄԱՆՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ N79-Ն հրամաններ:
3. «Կենսաբանական բազմազանության մասին» ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի 5-րդ ազգային զեկույց:
4. ՀՀ Առողջապահության նախարարության 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական կենցաղային սենքերի» N 2.2..8-003-12 սանտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 15-Ն հրաման:
5. ՀՀ կառավարության 2020թ. հուլիսի 2-ի նիստի N87 արձանագրություն:
6. СП.485.13130.2021:
7. ՀՀՇՆ II - 7.01-96 «Շինարարական կլիմայաբանություն:
8. Քաղաքաշինության նախարարի ՀՀ ՇՆ 10-01-2014 Շինարարությունում, նորմատիվ փաստաթղթերի համակարգ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑՄԱՆԿադաստրի
կոմիտե

Սույն վկայականով հաստատվում է 2 նոյեմբերի 2022 թվականին գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման միասնական մատյանում կատարված անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքի պետական գրանցումը հետևյալ տվյալներով.

1. ԳՐԱՆՑՎԱԾ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՍՈՒԲՅԵԿՏ(ՆԵՐ)

«ԳՐԻՆ ՍՈԼՈՒՇՆՍ» ՍՊԸ

2. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ՎԱՅՐԸ ԵՎ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ

Մարզ Գեղարքունիք, համայնք Սևան գյուղ Լճաշեն 7/1 հողամաս

3. ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀԻՄՔ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱԾ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԸ

Անշարժ գույքի ներդրման պայմանագրեր 18/05/2022թ. սմ 3207, Սևան համայնքի ավագանու 14.06.2022թ. թիվ 76-ա որոշում, Սևան համայնքի ղեկավարի 22.06.2022թ. թիվ 582-Ա, 30.06.2022թ. թիվ 629-Ա որոշումներ, Ճարտարապետահատակագծային առաջադրանք 15.07.2022թ. թիվ 49, Հասցե տրամադրելու մասին առցանց որոշում 24.10.2022թ. թիվ 1236-Ա

4. ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

Կադաստրային ծածկագիրը՝ 05-040-0201-0043

Մակերեսի չափը (հա)՝ 0.56

Նպատակային նշանակությունը՝ արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման եւ այլ արտադրական նշանակության

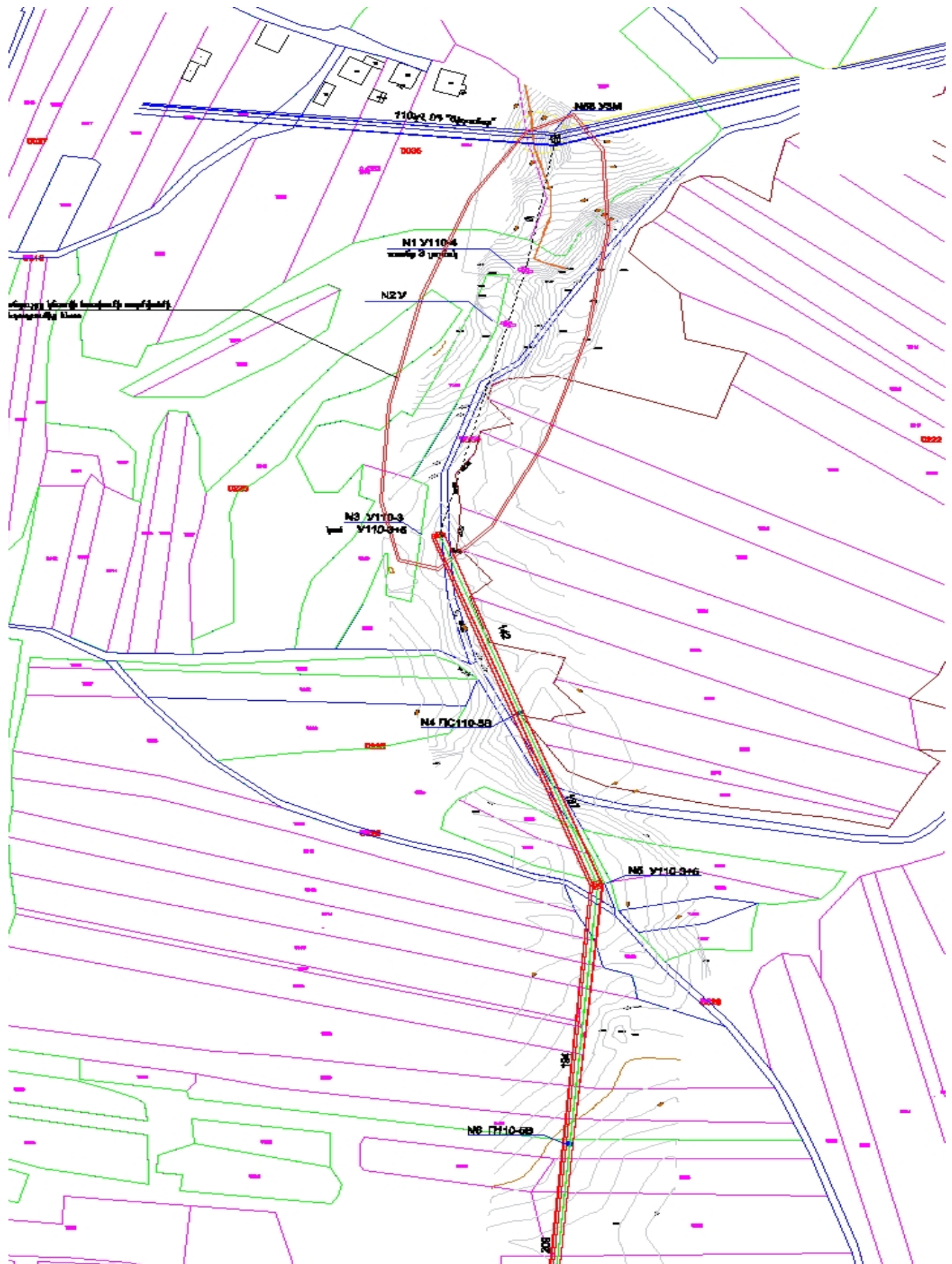
Գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը՝ Արդյունաբերական օբյեկտների

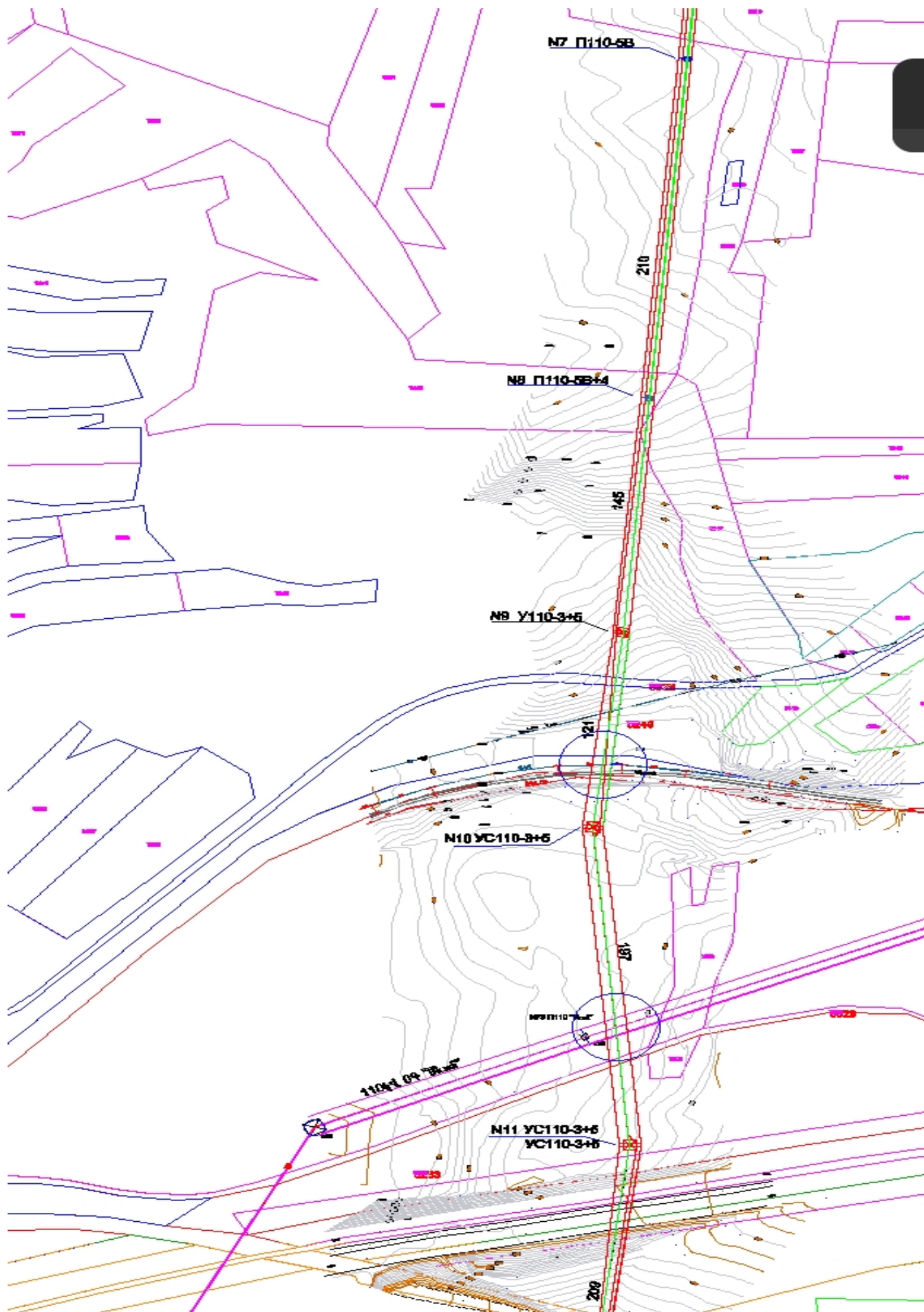
Գրանցված իրավունքի տեսակը՝ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

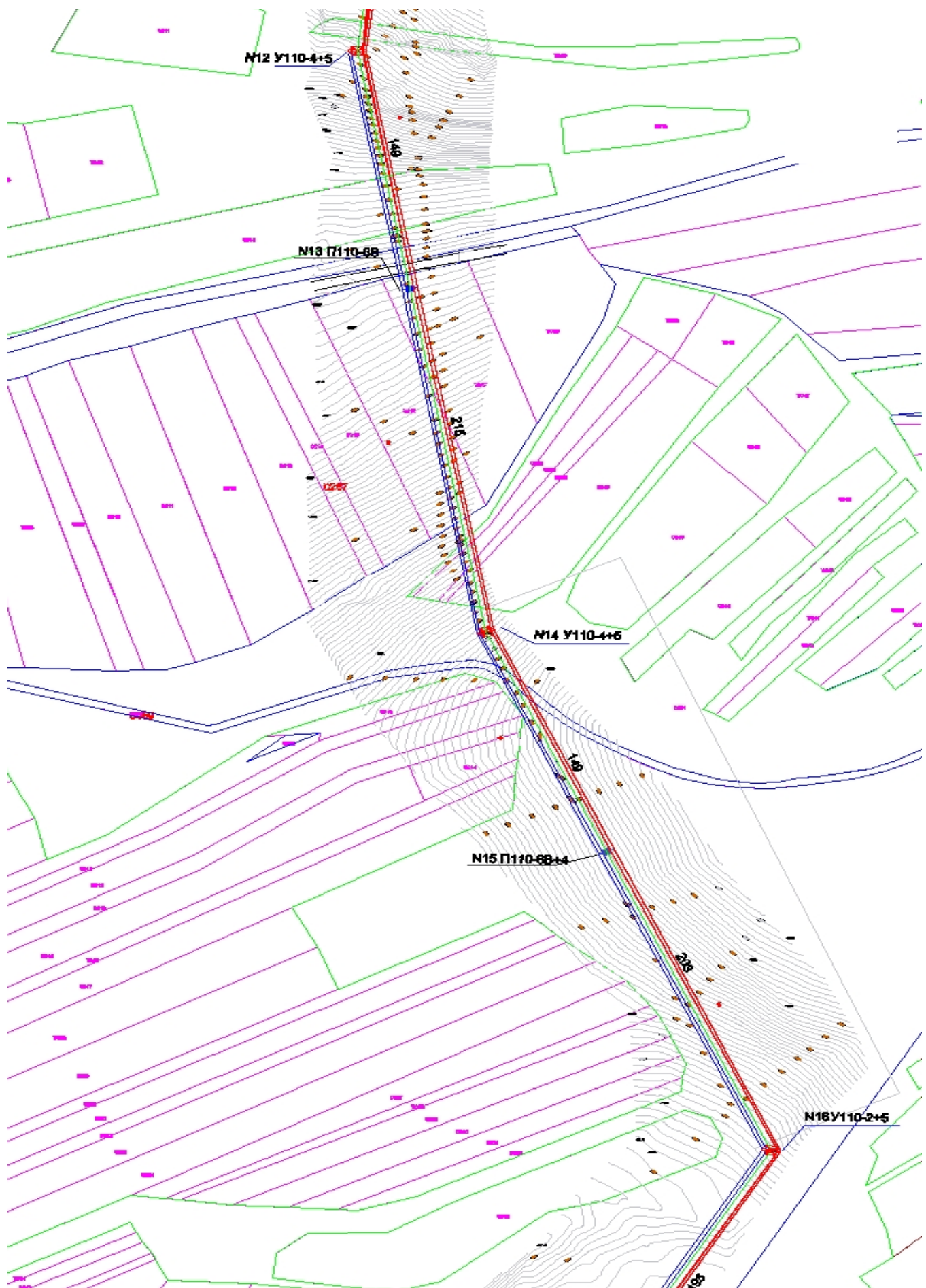
ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 02112022-05-0002, գաղտնաբառ՝ DCDKTA9FACKA

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի
www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

Հավելված 2.
Օդային գծի ուղեգիծը

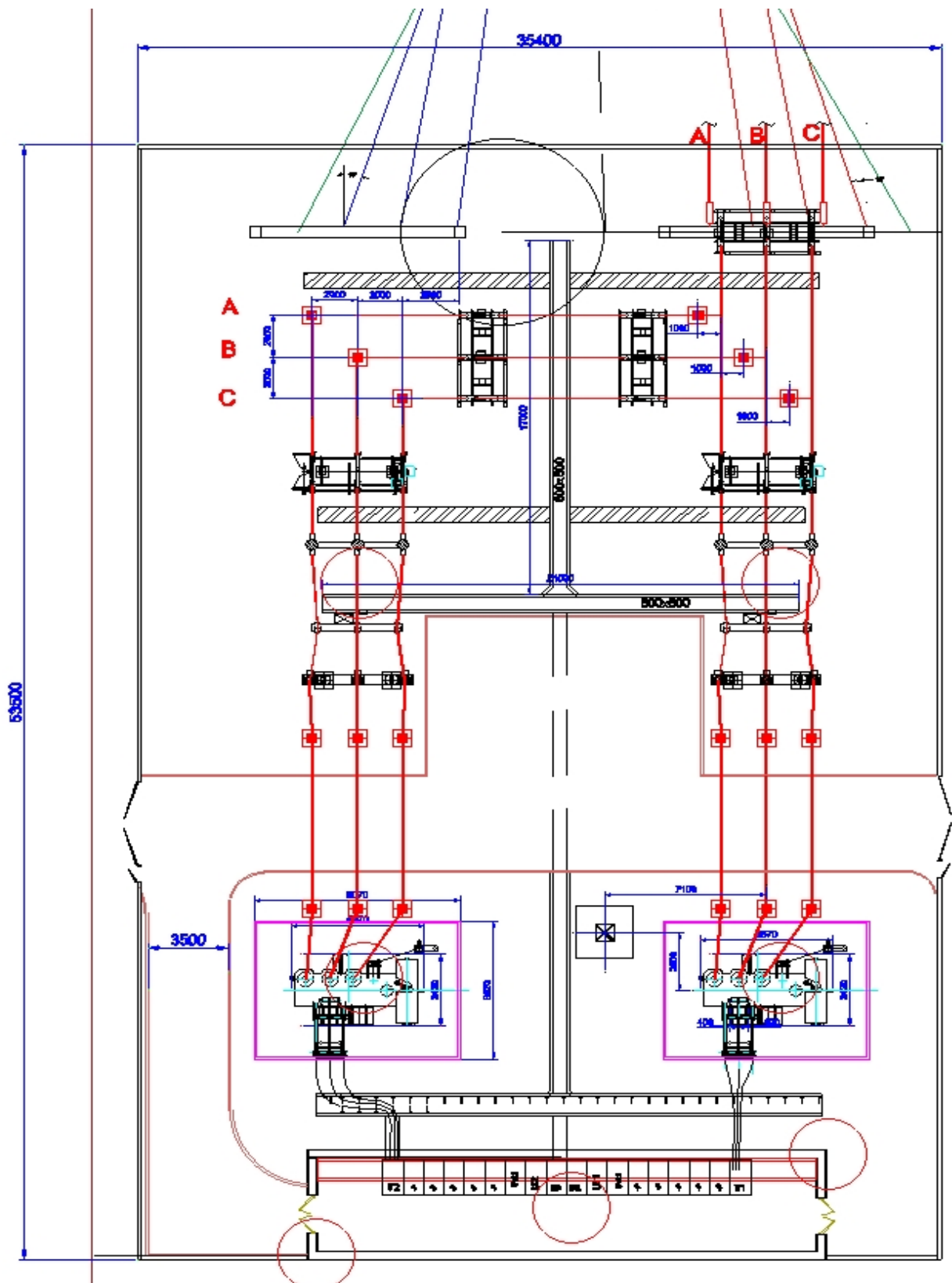

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ

ELECTRIC NETWORKS OF ARMENIA

ЭЛЕКТРИЧЕСКИЕ СЕТИ АРМЕНИИ

№ ՏՊ-510-110/0052-1

ՀՀ Երևան, Ա. Արմենակյան փողոց 127

«22» 09 2022թ.

**ԲԱՇԽՄԱՆ ՑԱՆՑԻՆ ՄԻԱՑՄԱՆ
ԷԼԵԿՏՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ**

/Համաձայն ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2019 թվականի
դեկտեմբերի 25-ի N 523-Ն որոշման Գլուխ 27-ի հաստատված կարգի/

**Տրվում է
Պատճենը**

«ԳՐԻՆ ՍՈԼՈՒՇՆՍ» ՍՊ ընկերությանը
«Գեղամա» մ/ճ-ի գլխ.ճարտարագետ
Հ.Մանուկյանին
«ԻՍՍՍ» տնօրեն Ռ. Ասկարյանին
«Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի
օպերատոր» ՓԲԸ գլխավոր ճարտարագետ
Գ. Բալյանին

Սպառողի հասցեն և գործունեությունը

Մարզ Գեղարքունիք, համայնք Լճաշեն
հասցեում կառուցվող ջերմոցային
համալիրի էլ. մատակարարման համար

Պահանջվող հզորությունը (կՎտ)

24000

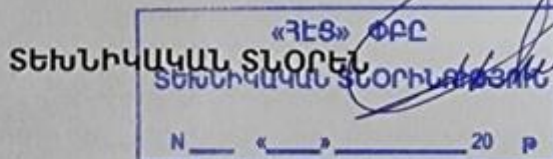
Սնման կետի լարումը (կՎ)

110

- Վերը նշված հասցեում կառուցել 2x16 ՄՎԱ հզորության 110/10 կՎ լարման ենթակայան և համապատասխան հզորությունների 10/0.4 կՎ ենթակայաններ:
- 10/0.4 կՎ ենթակայանները միացնել 110/10 կՎ ենթակայանի 10 կՎ ԲԱ-ներին առանձին բջիջներով՝ կառուցելով 10 կՎ էլեկտրահաղորդման գծեր:
- 110/10 կՎ ենթակայանի սնումն իրականացնել «Ախթամար» 110 կՎ օղային գծի մոտակա հենարանից (անհրաժեշտության դեպքում փոխարինելով համապատասխան տիպի)՝ կառուցելով մոտ 6 կմ երկարության 110 կՎ լարման էլեկտրահաղորդման գիծ:
- Ճյուղավորման երկրորդ հենարանին տեղադրել 110 կՎ լարման (ԲԻՃ-1) 110 կՎ բաժանիչ:
- Կառուցվող 110 և 10 կՎ էլեկտրահաղորդման գծերի ուղեգիծը համաձայնեցնել համապատասխան շահագրգիռ կազմակերպությունների հետ:

6. Ռելեական պաշտպանությունը և ավտոմատիկան (ՌՊԱ) նախատեսել համաձայն ՀՀ կառավարության 2008 թվականի հունվարի 17-ի N42-Ն որոշմամբ հաստատված՝ էլեկտրատեղակայանքների պաշտպանության և ավտոմատիկայի սարքվածքին ներկայացվող պահանջների, տեխնիկական կանոնակարգի, ՌՊԱ սարքվածքների ծավալը և սկզբունքները համաձայնեցնելով «ՀԵՑ» ՓԲ և «ԷԷՀՕ» ՓԲ ընկերությունների հետ:
7. Նախագիծը համաձայնեցնել «ԷԷՀՕ» ՓԲԸ-ի, «Գեղամա» մ/ճ-ի գլխավոր ճարտարագետի և «ՀԵՑ» ՓԲ ընկերության տեխնիկական տնօրենի հետ:
8. 110 կՎ լարման ճյուղավորման սկզբում՝ 2-րդ հենրանի մոտ, տեղադրել և օրինականացնել ավտոմատ հաշվառման համակարգում աշխատող հաշվառք իրականացնող հաշվառքի սարքեր և GSM մոդեմ դեպի «ՀԵՑ» ՓԲԸ սերվեր տեղեկատվության հոսք ապահովելու համար:
9. Սնուցումը կիրականացվի քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմնի կողմից տրված գործարկման եզրակացության, «ՀԵՑ» ՓԲ ընկերության կողմից տրված լարման կարգադրության և «ԽՍՍ» տնօրինության հետ կնքած էլ. էներգիայի մատակարարման պայմանագրի առկայության դեպքում:

- Տեխնիկական պայմանների կադրման ժամկետը 1 (մեկ) տարի է:
- «15» 02 2022թ տրամադրված բաշխման ցանցին միացման № ՏՊ-510-110/0052 տեխնիկական պայմանները համարել անվավեր:
- Աշխատանքները իրականացնել համաձայն նախագծի, լիցենզավորված կազմակերպության միջոցով:

Դ. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Մասնակիցների ցանկ

«Գրին Սոլյուշն» ՍՊԸ» ՍՊԸ-ի կողմից ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Վարսեր, Լճաշեն, Գեղամական համայնքների վարչական տարածքներում 110կՎ լարման սնող օդային գծի կառուցման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի վերաբերյալ հանրային քննարկումներ /1-ին քննարկում/: 23.12.2022թ.

Դ/Դ	Անուն, Ազգանուն	Տեղեկատվություն	Հեռախոսահամար	Ստորագրություն
1.	ՕՆԻԿ Տարևուհյան	«Բնակարար» ԳԼԸ-Ը. Լճաշեն գ/ք.	077-48-3813	ՕՆԻԿ
2.	Քառավի Բաղդասարյան	«Հրապարակաշինություն» ՓԲԸ	087 88 99 34	Քառավի
3.	Վահագն Քաղաքյան	«Կարյա փոխ» ԱՊԸ	055 881771	Վահագն
4.	Դեմետրի Տիմոֆեև	Անկախ ինժեներական ընկերություն	091 02 23 72	Դեմետրի
5.	Հայկ Պողոսյան	Անկախ ինժեներական ընկերություն	091-99-10-88	Հայկ
6.	Վահագն Տարևուհյան	«Գրին Սոլյուշն» ՍՊԸ-Ը. Լճաշեն գ/ք.	099 43 00 07	Վահագն
7.	Քառավի Բաղդասարյան	«Հրապարակաշինություն» ՓԲԸ	087 88 99 34	Քառավի
8.	Զեֆիր Անդրեասյան	«Վարսերի ընկերություն»	077600020	Զեֆիր
9.	Գրիգոր Բաղդասարյան	Գեղամական վարչական տարածք	093 23 54 64	Գրիգոր
10.	Դեմետրի Տիմոֆեև	Անկախ ինժեներական ընկերություն	091 02 23 72	Դեմետրի
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				

«Գրին Սոլուշն» ՍՊ ընկերության կողմից ներկայացված՝ Գեղարքունիքի մարզի Վարսեր, Լճաշեն և Գեղամավան համայնքների տարածքներում 110/10կՎ լարման 2*16ՄՎԱ հզորության ենթակայանի և 110 կՎ լարման սնող օղային գծի կառուցման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի վերաբերյալ դիտողությունների պատասխանները				
ԶԶ	Ներկայացված դիտողությունները	Դիտողության պատասխանը	Հիմնավորում	Կարծիք
	<i>Շրջակա միջավայրի նախարարություն</i> - Ուսումնասիրության արդյունքում պարզվել է, որ մոտ 130մ էլեկտրական լարերի գիծը անցնում է պետական սեփականություն հանդիսացող անտառային հողատարածքով: Անտառային կոմիտեն Գեղարքունիքի մարզի Վարսեր, Լճաշեն, Գեղամավան համայնքների տարածքներում 110/10կՎ լարման 2*16 ՄՎԱ հզորության ենթակայանի և 110կՎ լարման սնող օղային գծի կառուցման վերաբերյալ առարկություն չունի այն նախապայմանով, որ կկնքվի պայմանագիր, համաձայն ՀՀ կառավարության 2007 թվականի օգոստոսի 30-ի N1045-Ն որոշման և կհատուցվի անտառային տնտեսությանը հացված վնասը՝ տրամադրվող տարածքի առնվազն կրկնապատիկի չափով, կատարելով անտառապատման աշխատանքներ:	ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով կկնքվի համապատասխան պայմանագիր:		
	- Հայտի «Ջրային ռեսուրսներ» բաժնում բացակայում է մակերևութային ջրերի որակի վերաբերյալ տեղեկատվությունը:	Նշված պահանջը չի վերաբերվում նախատեսվող գործունեության նախնական	Նախատեսվող գործունեության ամենամոտ ջրային ռեսուրսը Սևանա լիճն է, որը գտնվում	Համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին»ՀՀ

	գնահատման հայտին, այնուամենայնիվ համապատասխան բաժնում կատարվել է լրացում: -«Հողային ռեսուրսներ» ենթաբաժնում բացակայում հողերի աղտոտվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը:	Նշված պահանջը չի վերաբերվում տվյալ գործունեությանը, քանի որ գործունեության հետևանքով հողերի հնարավոր աղտոտում, չի առաջացնում: Աղտոտումից խուսափելու համար հայտում նախատեսված են համապատասխան միջոցառումներ:	Է 4,6կմ հեռավորության վրա: Գործունեության իրականացումը Սևանա լճի որակի վրա որևէ հնարավոր ազդեցություն չի կարող ունենալ: Հանաձայն Գլխավոր (www.armmonitoring.am) էլեկտրոնային էջի՝ Գեղարքունիքի մարզի հողերի աղտոտվածության մոնիթորինգ չի կատարվել և հողային ծածկույթի աղտոտվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը բացակայում է:	Օրենքի/այսուհետ՝ Օրենք/16-րդ հոդվածի 4-րդ մասի, 3-րդ կետի տրված է ջրային ռեսուրսների վերաբերող համառոտ նկարագիրը: Համաձայն Օրենքի 16-րդ հոդվածի 4-րդ մասի, 3-րդ կետի տրված է հողային ռեսուրսների վերաբերյալ համառոտ նկարագիրը:
	- Աշխատանքների կատարման ընթացքում անհրաժեշտ է բացառել հարակից տարածքներում անտառային որևէ ծառաթփատեսասակների հատում իրականացնելու դեպքերը:	Հայտում նշված է, որ ծառահատումներ չի կատարվելու /էջ 49/:	Ընդունված է ի գիտություն:	

	- Հայտի 14-րդ էջում WGS համակարգում ներկայացված՝ N10 և N27 հենարանների տեղադրման վայրերի X կոորդինատները խմբագրման կարիք ունեն:	խմբագրվել է համապատասխան /էջ-ում էջ՝ 14/:		
	- Հայտի 11.3 ենթակետում (Ջրային ռեսուրսներ՝ 44 էջ) անհրաժեշտ է հստակեցնել շինարարության փուլում աշխատողների խմելու-տնտեսական և ջրցանի համար տեխնիկական նպատակով անհրաժեշտ ջրի բերման կոնկրետ աղբյուրը (ջրային ինչ է ռեսուրսից են օգտվելու): Միաժամանակ հայտնում եմ, որ նախատեսվող աշխատանքները ջրային ռեսուրսների օգտագործման և դրանց վրա համապատասխան ՀՀ ջրային օրենսգրքին և չհակասեն ջրային ոլորտին առնչվող իրավական ակտերին:	Դիտողությունը չի ընդունվում: Ջրցանը իրականացվում է պայմանագրային հիմունքներով, ինչպես և նշված է հայտում:	ՀՀ Ջրային Օրենսգիրք, հոդված 39՝ կազմակերպությունը, որը ստանում է ջրամատակարարման լիցենզիա, կարող է ջրամատակարարման և ջրահեռացման աշխատանքներ կատարել պայմանագրային հիմունքներով:	Անհրաժեշտ թույլտվությունները ստանալուց հետո՝ Ձեռնարկողը կամ Կապալառու մասնագիտացված կազմակերպությունների հետ կնքելու է պայմանագիր: Պայմանագիրը կարող է կնքվել տարբեր կազմակերպությունների կամ անձերի հետ, որոնք կարող են ջրառ իրականացնել համաձայն իրենց լիցենզիայի՝ չխախտելով ՀՀ ջրային օրենսգրքի և ջրային ոլորտին առնչվող իրավական ակտերին:
	- Հայտի «13.5.Թափոններ» բաժնում անհրաժեշտ է նշել գործունեության ընթացքում առաջացած շինադրի և կենցաղային աղբի վտանգավորության դասը, իսկ նույն բաժնում ներկայացված «Յուղերով աղտոտված ավազ» և «Սև մետաղի ջարդոն» թափոնատեսակների ծածկագրերը հստակեցման կարիք ունեն:	Ավելացվել և կատարվել է ճշտում համապատասխան բաժնում:		

	- Ներկայանել իրավիճակային հատակագիծ Google earth ծրագրով: Որտեղ երևան մոտեցող ճանապարհներից, մոտակա բնակավայրերից հեռավորությունները:	Ներկայացվել է, էջ՝ 17-ում:		Համաձայն Օրենքի 16-րդ հոդվածի, 4-րդ մասի պահանջի՝ ներկայացված է իրադրության սխեման, իսկ Google earth ծրագրով ներկայացնելը որևէ նորմատիվա-իրավական ակտով սահմանված պահանջ չէ:
	- Հայտի հավելված 2 ՝ օդային գծի ուղեգիծն անընթեռնելի է:	Հարցը տարակուսելի է, քանի որ Օդային գծի ուղեգիծը Հայտում հնարավորինս ընթեռնելի է:		
	- Անհրաժեշտ է հայտում նախատեսել շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանն ու մեղմանն ուղղված մշտադիտարկումներ բաժին:	Դիտողությունը չի ընդունվում:	Համաձայն Օրենքի 16-րդ հոդվածի 4-րդ մասի՝ նման պահանջ չկա:	Այն կներկայացվի ՇՄԱԳ հաշվետվությունում՝ համաձայն Օրենքի 18-րդ հոդվածի 2-րդ մասի, 11) կետի:
	<i>Կադաստրի Կոմիտե</i> - Հայտնում ենք, որ ուսումնասիրվող ենթակայանի տարածքը ներկայացված կոորդինատներով կադաստրային քարտեզում տեղադրելիս ամբողջությամբ գտնվում է ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սևան համայնքի Լճաշեն բնակավայրի՝ վերոնշյալ ՍՊԸ-ի սեփականության արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության, 05-040-0201-0043	Ճշգրիտ տեղեկատվություն է, ինչի մասին նշված է նաև Հայտում:		

	կադաստրային ծածկագրով հողամասի սահմաններում:			
	Ներքին գործերի նախարարություն - Հայտում վերանայել 13.6 կետի «Արտակարգ իրավիճակներ» բաժնի առաջին պարբերության իմաստային բովանդակությունը,	Դիտողությունն անհասկանալի է, այնուամենայնիվ կատարվել է լրացում:	Նշված բաժնի տեղեկատվությունը ներկայացված է համաձայն՝ «Հայր և որդի Տիտիգյաններ» ՍՊԸ-ի կողմից գործունեության տարածքում կատարված ինժեներա-երկրաբանական ուսումնասիրությունների հաշվետվության:	
	- Հայտում վերոնշյալ բաժնի «Շահագործման փուլ» պարբերությունում «Տեխնածին» բառը փոխարինել «Տարերային» բառով:	Փոխվել է համապատասխան բաժնում:		
	ԿԳՄՄ -Համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետի պահանջների՝ հայտում ներառված չեն դիտարկվող տարածքներում կատարված հնագիտական ուսումնասիրությունների եզրակացությունները:	Առաջարկն ընդունվել է ի գիտություն և եզրակացությունը կներկայացվի ՇՄԱԳ- փուլում:	Կապված եղանակային պայմանների հետ՝ տեղանքի ուսումնասիրության ժամկետները կերկարեն, ուստի	

			ուսումնասիրության արդյունքները կներկայացվեն ՇՄԱԳ հաշվետվության փուլում:	
--	--	--	--	--